

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**ÖĞRETMENLERİN BOŞ ZAMAN AKTİVİTELERİNE
KATILIMLARI İLE YAŞAM TATMİNİ VE İŞ TATMİNİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TESPİTİNE YÖNELİK
BİR ARAŞTIRMA: (ANKARA -YENİMAHALLE ÖRNEĞİ)**

DERYA ŞAHİN

REKREASYON YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

AĞUSTOS 2019

**ÖĞRETMENLERİN BOŞ ZAMAN AKTİVİTELERİNE KATILIMLARI İLE
YAŞAM TATMİNİ VE İŞ TATMİNİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TESPİTİNE
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: (ANKARA –YENİMAHALLE ÖRNEĞİ)**

Derya ŞAHİN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
REKREASYON YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS 2019

Derya ŞAHİN tarafından hazırlanan “Öğretmenlerin Boş Zaman Aktivitelerine Katılımları ile Yaşam Tatmini ve İş Tatmini Arasındaki İlişkinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma: (Ankara-Yenimahalle Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ÖY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalında Rekreasyon Yönetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Halise Dilek SEVİN

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Başkan : Prof. Dr. Ali YAYLI

Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ÖZDEMİR

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Çankırı Karatekin Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~

Tez Savunma Tarihi:28/08/2019

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Prof. Dr. Figen ZAİF
Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Derya ŞAHİN

28/08/2019

ÖĞRETMENLERİN BOŞ ZAMAN AKTİVİTELERİNE KATILIMLARI İLE YAŞAM
TATMİNİ VE İŞ TATMİNİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN TESPİTİNE YÖNELİK BİR
ARAŞTIRMA: (ANKARA –YENİMAHALLE ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)

Derya ŞAHİN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Ağustos 2019

ÖZET

Çalışmanın amacı, Ankara ili Yenimahalle ilçesinde görev yapan ilkökul öğretmenlerinin boş zaman aktivitelerine katılım düzeylerinin, öğretmenlerin yaşam tatmini ve iş tatminine olan etkisini incelemek ve bunun yanında aktivitelere katılım düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılığının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ilkökullarda görev yapan öğretmenlere anket soruları yöneltilmiştir. Araştırmanın örneklemini Yenimahalle ilçesinde bulunan ilkökullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışmamızda 243 kadın 93 erkek olmak üzere 336 öğretmen katılımcı ele alınmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmada veri toplama aracı olarak, “Kişisel Bilgi Formu”, “Rekreasyon Faaliyetlerine katılım Formu”, “Minnesota İş Tatmin Ölçeği”, ve Yaşam Tatmini Ölçekleri kullanılmıştır. Verilerin analizinde ölçeklere yönelik faktör analizleri, t testi ve Anova analizleri kullanılmıştır. Bu çalışmada elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılımları ile iş ve yaşam tatminlerinin demografik değişkenlerden cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı, toplam gelir, görev yılına göre farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Yaşam tatmini ile yaş, öğrenim, branş, gelir ve ders saati değişkenleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Araştırma sonucunda yaşam tatmininin demografik değişkenlerden cinsiyet, medeni durum, sahip olunan çocuk sayısı, toplam gelir ve görev yılı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Bilim Kodu : 116910
Anahtar Kelimeler : Boş zaman, Yaşam kalitesi, İş Tatmini
Sayfa Adedi : 118
Tez Danışmanı : Dr. Öğrt. Üyesi Halise Dilek SEVİN

A RESEARCH ON DETERMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN
TEACHERS 'PARTICIPATION IN LEASURE-TIME ACTIVITIES AND LIFE
SATISFACTION AND WORK SATISFACTION
(ANKARA –YENİMAHALLE EXAMPLE)

(M.S. /Ph. D. Thesis)

Derya ŞAHİN

GAZİ UNIVERSITY
SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

August 2019

ABSTRACT

The aim of this study is, to investigate the effects of leisure time activities participation levels on life satisfaction and work satisfaction for primary school teachers in Yenimahalle district of Ankara province and besides; to explore the variance of activity participation levels regarding demographic parameters. With this motivation; survey questions are directed to primary school teachers. The samples of this research are consist of the teachers on duty in primary schools of Yenimahalle district. In this work, there are 336 teacher participants in total, consisting of 243 female, 93 male. Accordingly, as data collection tools, “Personal Information Form”, “Participation Form for Recreation Activities” “Minnesota Job Satisfaction Scale” and “Life Satisfaction Scales” are used. For data analysis, scale based factor analysis, t-test and Anova analysis are used. According to the findings of this study, there is a difference between demographic variables of teachers' participation in leisure activities and job and life satisfaction according to gender, marital status, number of children, total income, year of service ($p < 0,05$). There was no significant difference between life satisfaction and age, education, branch, income and course hours ($p > 0,05$). As a result of the study, it was found that life satisfaction showed statistically significant differences among demographic variables in terms of gender, marital status, number of children, total income and years of service.

Science Code : 116910
Keywords : Leisure Time, Life Satisfaction, Job Satisfaction
Page Number : 118
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Halise Dilek SEVİN

TEŞEKKÜR

Bu çalışmayı hazırlamamda yardımları, katkıları bulunan ve bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım benden desteğini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üy. Halise Dilek SEVİN 'e,

Araştırma verilerini toplama aşamasında bana vermiş olduğu destekten dolayı ablam Hülya YÜKSEL' e, Ayrıca bilgi ve fikirleriyle beni destekleyen sayın hocam Prof. Dr. Ali YAYLI'ya,

Çalışmalarımın her aşamasında beni maddi, manevi destekleyip yüreklendiren abim Muharrem ÇÖLGEÇEN' e, yengem Prof. Dr. Hatice ÇÖLGEÇEN' e, ablam Fatma ÖZDEMİR' e ve bu aşamaya kadar gelmeme vesile olan annem Emine ÇÖLGEÇEN' e, çalışmamın yabancı dil desteğini veren yeğenim Müge YÜKSEL' e, kızlarım Berfu ŞAHİN ve Gülbin ŞAHİN 'e

Çalışma sürecinde bana destek veren Kübra ŞEN e yine her zaman yanımda olduğunu hissettiren, moral ve motivasyon desteğini eksik etmeyen arkadaşım Habibe ANMAÇ' a teşekkürlerimi bir borç bilirim. Sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Zaman.....	7
2.1.1. Zaman Kullanımı	8
2.2. Boş zaman Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci	10
2.2.1. Boş Zaman Teorileri	12
2.2.2. Boş Zamanın Temel Fonksiyonları.....	15
2.2.3. Boş Zamanın Davranışı ve Katılımını Etkileyen Faktörler:	16
2.2.4. Boş Zamanın Sınıflandırılması	17
2.3. Rekreasyon	20
2.3.1. Rekreasyonun Özellikleri.....	22
2.3.2. Rekreasyonun Sınıflandırılması.....	23
2.3.3. Rekreasyon İhtiyacı.....	24
2.3.4. Öğretmenlerin Boş Zaman Kullanımı.....	25
2.3.5. Boş Zaman Aktivitelerine Katılım ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	27
2.4. İş Tatmini	29
2.4.1. İş Tatmini Teorileri	32

Sayfa

2.4.2. İş Tatminini etkileyen Faktörler	33
2.4.3. İş Tatmini ve Boş zaman İlişkisi	38
2.4.4. İş Tatmini ile İlgili Çalışmalar	39
2.5. Yaşam Tatmini	41
2.5.1. Yaşam Tatmini, Mutluluk ve Öznel Esenlik Kavramlarının Benzer ve Farklı Yönleri	43
2.5.2. Yaşam Tatminine Etki Eden Faktörler	45
2.5.3. Yaşam Tatmini ve Boş Zaman İlişkisi	48
2.5.4. Yaşam Tatmini ile İlgili Yapılmış Çalışmalar	53
3. YÖNTEM	59
3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	59
3.2. Veri Toplama Araçları	60
3.3. Verilerin Toplanması	61
3.4. Verilerin Analizi	61
3.4.1. Parametrik Testler	62
3.4.2. Yapı Geçerliliği ve Güvenirlik Analizi	63
3.4.3. Açıklayıcı Faktör Analizi	63
3.4.4. Güvenirlik Analizi	63
4. BULGULAR	65
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	91
KAYNAKLAR	99
EKLER	107
EK-1. Anket Formu	108
EK-2. Minnesota İş Tatmin Ölçeği	109
EK-3. Yaşam Tatmin Ölçeği	110
EK-4. Rekreasyon Faaliyetlerine katılım Formu	111

Sayfa

EK-5. Hipotezler 113

ÖZGEÇMİŞ 118

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.1. İş Tatmini Güvenirlik Analizi Sonuçları	65
Çizelge 4.2. Yaşam Tatmini Faktör Analizi Sonuçları	65
Çizelge 4.3. Yaşam Tatmini Güvenirlik Analizi Sonuçları	66
Çizelge 4.4. Fiziksel Aktivitelere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları	66
Çizelge 4.5. Fiziksel Aktivitelere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları	66
Çizelge 4.6. Açık Alan Aktivitelere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları	67
Çizelge 4.7. Açık Alan Aktivitelere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları	67
Çizelge 4.8. Grup Aktivitelere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları.....	67
Çizelge 4.9. Grup Aktivitelere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	68
Çizelge 4.10. Kültürel Aktivitelere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları.....	68
Çizelge 4.11. Kültürel Aktivitelere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	68
Çizelge 4.12. Hobilere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları	69
Çizelge 4.13. Hobilere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları	69
Çizelge 4.14. Diğer Aktivitelere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları.....	69
Çizelge 4.15. Diğer Aktivitelere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi	70
Çizelge 4.16. Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler Frekans Tablosu	71
Çizelge 4.17. Aktivitelere Katılım, Yaşam Tatmini ve İş Tatmini Betimsel İstatistikler	72
Çizelge 4.18. Aktivitelere Katılım Düzeyi, İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	73
Çizelge 4.19. Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Yaşam Tatminine Etkisi	74
Çizelge 4.20. Aktivitelere Katılım Düzeylerinin İş Tatminine Etkisi	74
Çizelge 4.21. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi	75
Çizelge 4.22. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Yaş Açısından İncelenmesi	76

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4.23. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Öğrenim Açısından İncelenmesi	78
Çizelge 4.24. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Branş Açısından İncelenmesi	79
Çizelge 4.25. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Medeni Durum Açısından İncelenmesi.....	80
Çizelge 4.26. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Çocuk Sayısı Açısından İncelenmesi.....	81
Çizelge 4.27. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Gelir Açısından İncelenmesi	83
Çizelge 4.28. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Toplam Gelir Açısından İncelenmesi.....	84
Çizelge 4.29. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Görev Yılı Açısından İncelenmesi	86
Çizelge 4.30. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Girilen Ders Saati Açısından İncelenmesi	88

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Rekreasyon Çeşitlerinin Sınıflandırılması.....	24
Şekil 3.1. Evrenden Tesadüfi Örneklemi Tespit Etmek Amaçlı Uygulanan Formül	60

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Simgeler

Açıklamalar

\bar{x}

Ortalama

α

Cronbach Alpha

β

Regresyon Değeri

R²

Modelin uygunluk göstergesi

Kısaltmalar

Açıklamalar

AFA

Açımlayıcı Faktör Analizi

KMO

Kaiser-Meyer-Olkin

SPSS

Statistic Packet For Social Sciences: Sosyal Bilimler İçin
İstatistiksel Uygulamalar

TDK

Türk Dil Kurumu

W.L.R.A

Dünya Boş zaman ve Rekreasyon Birliği

1. GİRİŞ

Kişilerin kendilerine ait olan hususi yaşamlarında ve iş dünyalarında başarılı olmalarını etkileyen çok fazla değişken bulunmaktadır. Zamanı iyi yönetme becerisine sahip olmak ve zamanı doğru değerlendirmek en önemli değişkenlerden biridir.

Zaman, “Tasarruf edilemeyen, ödünç alınamayan, kiralanamayan, satın alınamayan, çoğaltılamayan, sadece kullanılan ve kaybedilen varlığımızdır” . İnsanların zamanının alınıp satılamayan bir özellik taşıması, zamanı diğer kaynaklardan daha farklı bir konuma getirmektedir.

Bu durumda zaman, herkesin her an aynı miktara sahip olması açısından benzeri olmayan bir kaynaktır (Gözel ve Halat 2010). Düzenli fiziksel aktivite, çocukların ve gençlerin sağlıklı büyümesi ve gelişmesinde, istenmeyen kötü alışkanlıklardan kurtulmada, sosyalleşmede, yetişkinlerin çeşitli kalıcı hastalıklardan korunmasında veya bu hastalıkların tedavisinde veya tedavinin desteklenmesinde, yaşlıların aktif bir yaşlılık dönemi geçirmelerinin sağlanmasında bir başka deyişle tüm hayat boyunca yaşam kalitesinin artırılmasında önemli farklar yaratabilmektedir (Fişne 2009). Sanayi devriminin ortaya çıkması ile birlikte makineleşme artmış ve ilerleyen teknolojinin de yardımıyla insanların çalışma saatlerinin azalmasına paralel boş zamanlarında gözle görünen bir artış meydana gelmiştir. Bireylerin boş zamanlarını nerede, nasıl ve ne kadar verimli kullandıkları bireyler için hem fiziksel hem de zihinsel açıdan çok önemlidir (Pala 2012).

Boş zaman; bireyin çalışma ve diğer görevlerinden arta kalan zamanda, serbestçe dinlenmesi, eğlenmesi, toplumsal ve bireysel başarısı için kullandığı diğer kişilerle kültürel, sosyal, psikolojik ve mesleki olarak kaynaşma, etkileşim ve işbirliği içine girmesine yardımcı olan, kişinin hür iradesi ile kullandığı zamandır (Binarbaşı, 2006).

Çalışan insanların boş zamanlarını iyi bir biçimde değerlendirmesi iş verimliliğini etkilemekte; bu zamanları etkin değerlendirme çalışma yaşamı üzerine olumlu etki yapmaktadır. Çalışanların genelde iş için yapacakları çok etkinlik olmasına karşın, kişisel hayatları için ayırabildikleri zaman azdır ve birçoğu sorumluluklarla baş etme çabasıdadır. Bunların üstesinden gelebilmek ancak insanın ne yapmak istediğini ve kendisi için nelerin gerçekten önemli olduğunu değerlendirmesiyle olasıdır (Sabbağ ve Aksoy 2011).

İş yaşantısında meydana gelen tatmin ve elde edilen deneyim, çalışma dışı yaşamı etkilediği gibi, kişinin kendine ait hususi yaşamı ve İş hayatı üzerine etkisi vardır. Çalışma yaşantısında oluşan tatminsizlik, umutsuzluk, düş kırıklığı, İsteksizlik, kişinin tüm yaşantısına etki eder ve kişi yaşamdan doyum almamaya başlar. Bu durum kişinin çevresini, ailesini ve tüm toplumsal İlişkilerini de olumsuz yönde etkileyerek, ruh ve beden sağlığını bozulmasına neden olabilmektedir (Sevin ve Şahin2018.303)

Öğretmenlik mesleği toplumda, bazı yıpranmalara rağmen, halen saygınlığını koruyan bir meslek olarak görülmektedir. Geleceğin temellerinin öğretmenler tarafından atıldığı aşikâr bir durumdur. İnsanlar en çok değer verdiği evlatlarının geleceğini öğretmenlerin ellerine teslim etmektedirler. Bu açıdan bakıldığında öğretmenler yarınları inşa eden kişiler olarak düşünülebilir (Taş 2011).

İlköğretim kademesi, geleceğin fiziksel ve zihinsel beceriler açısından üretici bireylerinin ortaya çıkarılmasında en önemli eğitim-öğretim kademesidir. Bu kademe, çocukların zihinsel, duyuşsal ve fiziksel açıdan gerekli alt yapıyı öğretmenleri vasıtası ile oluşturmaları beklenir. Gelecekte, birçok sorun ve problemle karşılaşacak olan bu çocukların yaşamın içerisinde çözüm odaklı, sorun giderici olmaları üzerine tahmin edilen bir durumdur (Şahin 2010).

Araştırmanın amacı

Çalışmanın genel amacı öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılımları ile iş ve yaşam tatminleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Öğretmenleri konu alan yazınına katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Çalışma Ankara ili Yenimahalle ilçesinde görev yapan ilkokul öğretmenleri ile yapılmış olup alt amaçlar ise aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

- İlkokul öğretmenlerinin boş zaman aktivitelerine katılım sıklıklarını belirlemek
- İlkokul öğretmenlerinin boş zaman aktivitelerine katılımı ile yaşam tatmini arasındaki ilişkiyi tespit etmek
- İlkokul öğretmenlerinin yaşam tatmini ile iş tatmini arasındaki ilişkiyi tespit etmek
- İlkokul öğretmenlerinin demografik özelliklerine bağlı olarak boş zaman aktivitelerine katılım durumlarının değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek

- İlkokul öğretmenlerinin demografik özelliklerine bağlı olarak yaşam tatmini düzeyinin değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek,
- İlkokul öğretmenlerinin demografik özelliklerine bağlı olarak iş tatmini düzeyinin değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek,

Araştırmanın amacına uygun olarak hipotezleri şu şekildedir,

Araştırma ile ilgili hipotezler aşağıdadır:

H1:Öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılım düzeyleri ile yaşam tatmini ve iş tatmini arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2:Öğretmenlerin boş zaman aktivitelere katılımları yaşam tatmini ve iş tatminini etkilemektedir.

H3: Öğretmenlerin demografik özelliklerine göre boş zaman aktivitelerine katılım, yaşam tatmini ve iş tatmini farklılık göstermektedir.

Araştırmada ele alınan bu üç temel hipotezlerin geliştirilmiş alt hipotezleri ise aşağıdaki gibidir.

H3a: . Öğretmenlerin demografik özelliklerine göre boş zaman aktivitelerine katılım farklılık gösterir

H3b: Öğretmenlerin demografik özelliklerine göre yaşam tatmini farklılık gösterir

H3c: Öğretmenlerin demografik özelliklerine göre iş tatmini farklılık gösterir.

Araştırmanın önemi

Bilgi teknolojilerinin beraberinde getirdiği en önemli yenilik ve kolaylık şüphesiz çalışanların boş zamanlarında meydana gelen artış olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte toplumda önemli bir yeri olan öğretmenlik mesleği de bu gelişen ve hali hazırda gelişmekte olan teknolojiden nasibini almıştır. Araştırmada ilkökul öğretmenlerinin boş zaman aktivitelerine katılımlarının durumunun tespit edilerek boş zaman aktivitelerinin

öğretmenlerin yaşam tatminine etkisinin saptanmaya çalışılması ve yaşam tatmininin artması veya azalması durumunda öğretmenlerin iş tatminine etkisinin sonuçları ele alınarak toplumda kilit bir öneme sahip öğretmenlerimizin mesleklerini daha sağlıklı icra edebilmeleri açısından önem arz etmektedir.

Varsayımlar

Ankara Yenimahalle-Batıkent bölgesindeki ilkokullarında görev yapan öğretmenler üzerinde uygulanan bu çalışma, aşağıdaki varsayımlar çerçevesinde yapılmıştır;

- ✓ Ankete cevap veren kişilerin Ankara Batıkent deki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşturulmuştur.
- ✓ Araştırmada seçilen örneklem, evreni (ana kütle) temsil etmektedir.
- ✓ Öğretmenlerin soruları anlamlı bir şekilde algılayıp cevap verdikleri varsayılacaktır.
- ✓ Örnekleme oluşturan topluluktan elde edilen veriler geçerli ve güvenilirlerdir.
- ✓ Seçilen örneklem grubunun evreni temsil etmeye yeterli olduğu varsayılmıştır.
- ✓ Örneklem grubuna uygulanan anketin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
- ✓ Anketlerin öğretmenler tarafından içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.
- ✓ Kaynaklardan elde edilen bilgilerin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Çalışmanın evrenini Ankara Yenimahalle ilçesi Batıkent bölgesi içerisinde bulunan ilkokullarda görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır.

Araştırmanın sınırlılıkları ise şöyledir;

- ✓ Araştırma Ankara ili Yenimahalle ilçesi Batıkent bölgesi ile sınırlandırılacaktır.
- ✓ Örneklem büyüklüğü il merkezi nüfus bilgileri ile hesaplanarak, anket Batıkent deki ilkokullarda görev yapan öğretmenlere uygulanacaktır.
- ✓ Araştırma sırasında karşılaşılabilecek en büyük sorunun, öğretmenlerin anketörlere karşı güvensiz hissi, araştırmaya katkı sağlamak istememeleri, zaman kaybetmek istememeleri veya iş yoğunluğu sebebiyle zaman ayırmak istememelerinden dolayı ankete katılmayı kabul etmeyebilecekleri düşünülmektedir.

- ✓ Araştırmada uygulanacak olan ankete öğretmenlerin vereceği cevaplar ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Zaman

Zaman, insanların içinde buldukları an anlamında herkesin eşit imkânlarla sahip olduğu pek az şeyden birisidir. Cinsiyet, ırk, inanç, yaş ve görev farkı gözetmeksizin herkes aynı miktarda zamana sahiptir (Sisley, 1983). Sözlük anlamı olarak zamana bakacak olursak; bir iş veya oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre veya vakittir (Akt. Kaba, 2009).

Zaman, gözle görünmeyen elle tutulamayan aynı zamanda da çeşitli anlamlar barındıran bir kavramdır. Çoğunlukla derecelendirme ölçütü olarak, uzak veya yakın, geçmişte kalan günler veya gelecekteki günler ya da saatler anlamlarını da içerir. “dün”, “bugün”, “yarın” kelimeleri ile bir zaman diliminden söz edilmektedir. Zaman tüm insanların sahip olduğu fakat farklı şekillerde değerlendirdiği bir olgudur. Zaman kıymetli bir hazinedir, toplanamaz, biriktirilemez istekli veya isteksiz tüketilir. (Yazıcıoğlu, M, 2010). Zaman; olayların geçmişten günümüze gelip, geleceğe doğru birbirini izlediği, kişilerin kontrolü olmaksızın sürekli devam eden bir süreçtir. Bu bağlamda, yaşantımızın her hangi bir anında mola vermek istediğimizde, zamanı durduramayız, mola versek dahi zaman akıp gitmeye devam eder (Bedir, 2016).

Zaman insanların kendilerini planlamak, hayatlarını organize etmek ya da organize edilen planlara dâhil olmak için kullanılan hayatımızdaki en önemli kavramdır (Kaba, 2009).

Zaman kavramı en basit haliyle saatler, günler ve haftalar olarak tanımlanabilir. Zamanın farklı toplumlarda veya kültürlerde üstlendiği anlam değişebilmektedir. Toplamların yaşayış biçimlerini gözlemleyerek onların zaman kavramına karşı geliştirdiği tutumu görebiliriz. Geleneksel toplumlarda zaman durağan, ağır bir şekilde ilerleyen bir süreçtir. Bu toplumlarda zaman öldürmek algısı oldukça yaygındır. Gelişmiş toplumlarda ise zamanın tahsisi ve takdimi oldukça önemlidir. Zaman ayrıntılarıyla dilimlere ayrılmıştır. Bunun sonucunda da gelişmiş toplumlardaki kişiler günlük yaşamlarını bu ayrıntılı zaman dilimlerine göre şekillendirmektedirler. Bu toplumlarda zaman mekanik bir boyut kazanmıştır ve zaman belirli dilimlere ayrılarak belirli işlerin belirli zaman aralıklarında gerçekleştirilmesi ihtiyacı doğmuştur (İskender, 2015).

2.1.1. Zaman Kullanımı

Zaman iyi kullanılmıyor ve doğru yönetilmiyorsa başarıdan da söz etmek mümkün değildir. Aslında zamanı planlayamayan ve doğru kullanamayan kişi düşünmeye ve dinlenmeye de zaman bulamaz. Bu durum kişide kaygıya yol açar. Çok çalışmak verimli olmak değildir. Zamanın idaresi, amaçlara ve hedeflere ulaşmada önemli bir kaynak olan zamanı verimli kullanma çabasıdır. Zaman kullanımını ya da zaman yönetimi bireyler açısından oldukça önemli bir husustur. Diğer Önem arz eden konu da kişinin performansı ile etkinlikleri arasında bir uyumun olmasıdır. Bu uyuma dikkat etmek bireyin zaman yönetiminde bazı olumsuzluklarla karşılaşmasının önüne geçer aynı zamanda da verimi en üst düzeye taşır (Yazıcıoğlu, 2010).

Zaman insan hayatı için olmazsa olmaz olan bir etkidir. İnsanoğlu var olduğundan bu güne kadar zamanı en iyi değerlendirme yöntemlerini aramıştır. Zamanın kullanım bölümleri Meyer, Brightbill ve Sessom (1970) tarafından da ele alınmıştır. Buna göre zamanın kullanım bölümleri faaliyet çeşitlerinin sınıflandırmasına dayanarak belirlenmiştir (Akt. Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 17).

a) Çalışma zamanı

b) Çalışma dışı zaman (free time)

-Var olma zamanı (existence time)

-Boş zaman (leisure time) olarak kategorilere ayırmışlardır. Zamanın bu şekilde

Sınıflandırılması toplum içerisindeki bireylerin zamanlarını nasıl harcadıklarının farkında olmalarına yardımcı olur. Zamanın farkında olmak, zamanın iyi kullanılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. İnsanın sahip olduğu zamanı, bazı temel özelliklerinden dolayı çok iyi planlaması ve kullanması gerekmektedir, çünkü zaman;

- ✓ Tasarruf edilemez
- ✓ Ödünç alınamaz veya kiralanamaz
- ✓ Satın alınamaz veya çoğaltılamaz
- ✓ Hammadde gibi depolanamaz veya toplanamaz
- ✓ Sadece kullanılır ve tüketilir (Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 18).

Zamanı etkin kullanabilme hem kaygıyı azaltır, hem de başarıyı artırır. Zamanı etkili kullanabilme zaman yönetimi teknikleriyle mümkündür. Bu teknikler şu adımları içerir (Metin 2010).

- ✓ “Şu anda zamanı nasıl en iyi kullanabilirim?” sorusunun sorulması ve bu soruya amaçların öncelik sırasına göre yanıt verilmesi.
- ✓ Amaçların ve hedeflerin belirlenmesi, kısa ve uzun vade de işlere ilişkin olan amaçların geliştirilmesi ve bunların önem sırasına koyulması,
- ✓ Bu amaçlara ulaşıldığını gösteren standartların ve ölçütlerin geliştirilmesi,
- ✓ Bu amaçlara ulaşılmasına yardımcı olan kişisel güçlü yönlerin ve gerçekleştirilmesine engel olan kişisel zayıflıkların geliştirilmesine dönük stratejilerin belirlenmesi,
- ✓ Amaçlara ulaşma olanağı sağlayan gerekli adımların atılması, büyük amaçların küçük amaçlara bölünmesi, daha ulaşılabilir amaçların geliştirilmesi, planlamanın yapılması

Hazar (2009: 5) çalışmasında kullanım amacına göre zaman çeşitlerini şöyle ifade etmiştir; zorunluluklar için gerekli zaman ve boş zaman olmak üzere iki ana başlıkta toplamaktadır.

1. Zorunlu davranışlar için gerekli zaman: kişi davranışlarının türüne göre
 - a. Çalışma zamanı: kazanç elde etme amacına göre iş, fazla mesai veya ek iş için kullanılan zamandır.
 - b. Çalışma ile ilgili etkinliklere ayrılan zaman: iş için yapılan hazırlık. İşe gidiş geliş ve mesleki gelişim için ayrılan zaman dilimidir.
 - c. Yaşamı sürdürmeye yönelik etkinlikler: Fizyolojik ihtiyaçları karşılama ve diğer zorunlu yaşamsal faaliyetler için ayrılan zaman.
2. Boş Zaman: Tezcan (1982)' a göre boş zaman insanların, çalışma ve fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması dışındaki özgürce dinlenme, kişisel gelişim sağlama, eğlenme gibi aktiviteler için kullanılan zaman dilimidir (Akt. Hazar,2009).

2.2. Boş zaman Kavramı ve Tarihsel Gelişim Süreci

Boş zaman sıklıkla çalışma hayatı ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmadan artan kalan, zorunluluklardan uzak bir zaman olarak tanımlanmıştır. Bu zaman dilimi, bireyin hür iradesiyle, kendi isteği ile kullanacağı, karar vereceği bir zaman bölümüdür (Aytaç, 2002).

Boş zaman değerlendirme olgusu giderek önem kazanmakta ve her kademedeki insanın günlük yaşantılarında yer almaktadır. “Boş zaman” basit anlamıyla dolu olmayan zaman dilimidir. Boş zaman bireyin yaşamak için gereken uğraşlardan farklı olarak kişisel tercihlerine ayracağı zaman olarak tanımlanmaktadır” (Sabbağ ve Aksoy, 2011).

Boş zaman genellikle, bireyin çalışma gibi rutin etkinlikleri bırakıp, onun yerine oldukça hoş giden, zevkli etkinliklerle ilgilenmesini içerir. Bir başka deyişle boş zaman, iş, uyku, yemek ve diğer temel gereksinimlerini (ev işleri, ailesel sorumluluklar, alış-veriş vb.) karşıladıktan sonra bireye kalan ve özgür kullanılabilen zamandır. Eğer bu boş zaman kısmen ticari, kar elde edici veya başka ideolojik amaçlar için kullanılırsa o zaman ona ‘yarı boş zaman’ denilmektedir. (Akgül, 2011).

Boş zaman kavramı alan yazında, genel olarak çalışma hayatından arta kalan zaman olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle boş zaman kavramının ilk ortaya çıkışı, insanların yerleşik düzene geçip düzenli çalışma hayatlarına sahip olmaları ile ilişkilendirilmektedir. Boş zaman kavramının gelişim süreci alanyazında sanayileşmenin öncesi ve sonrası şeklinde adlandırılarak, iki aşamalı olarak ele alınmaktadır (Metin, 2013).

Veblen (1995), boş zamanı tembelliğin zıttı bir kavram olarak değerlendirmiştir, boş zaman kavramının tembelliği ya da dinlenmeyi değil, tam aksine bir faaliyeti bir aktiviteyi içermesi gerektirdiğini belirtmiştir (Akt. Saruhan ve Göksoy, 2015).

İngiltere’de Sanayi Devrimi ile başlayan bu süreçte Taylorist yaklaşımın boş zaman kavramını şekillendirdiği gözlenmektedir. Taylorist anlayışla iş hayatı giderek kuralcı, baskıcı anlayış meydana getirmektedir. Bu yaklaşımlar nedeniyle hiç emek sarf etmeden gelir elde eden, kar eden işverenler topluca çalışmayı organize ederek toplumu bir çalışma sahasına dönüştürmüşlerdir. Uzun uğraşlar ve sendikal mücadeleler sonucunda çalışanların durumunda gözle görülür şekilde iyileşmeler olmuştur. Bu sayede tarihsel olarak ilk defa

boş zaman kavramı kesin bir manaya kavuşmuş ve çalışma ve çalışma-dışı olmak üzere ikili bir anlayış ortaya çıkmıştır. İlk dönemlerde kapitalistler tarafından pek hoş karşılanmayan boş zaman hakkının üretim verimliliğine olan katkısının ispatlanması ile planlı ve programlı bir şekilde işçilere boş zaman hakkı öngörülmeğe başlanmıştır. Sosyal bilimcilerin de bu alanda çalışmalar başlatmaları ile artık boş zaman kavramı kişinin yenilenmesini sağlayacak bir olgu olarak görülmeye başlanmıştır (Metin,2013).

Lafargue'ın "Tembellik Hakkı" adlı eseri de boş zaman üzerine yazılmış bir manifesto niteliği taşımasından dolayı önemlidir. Lafargue insanların çalışmak için yaratılmadıklarını ve çalışmanın çılgınlık boyutlarına ulaştığını savunmaktadır. Buna karşın Lafargue tamamen çalışmanın ortadan kaldırılmasını istememektedir. Bunun yerine tüm bireylerin eşit şekilde en fazla günde üç saat çalışması gerektiğini savunmaktadır. Lafargue'a göre çalışanlar günde 14-16 saat, oldukça zor şartlarda çalışmaları nedeni ile tüm insani, düşünsel ve sanatsal verimliliklerini yitirmekteler, bu durum işçilerin varoluşsal zihinlerinin yıpranmasına ve yönetici seçkinlerin çalışanlar üzerindeki kontrol gücünün kurumsallaşmasına neden olmaktadır. Lafargue'ın temel söylemi bireyin bedensel ve bilişsel birikimini bir başkası için tüketmesi yerine kendine özgü yeteneklerini sergileyebilecekleri aktiviteler içine girmek şartı ile zihinleri üzerinde kontrolü ortadan kaldırmak ve kişinin kendisinin yenilemesine imkân tanımaktır (Lafargue, 1999).

De Grazia'ya göre boş zaman insanların kendi iyilikleri ve faydaları için yaptıkları aktiviteleri kapsar. Örneğin kişi için alışveriş yapmak hem hobi hem de gereklilik olabilir. De Grazia'ya göre hobi olarak yapılan alışveriş boş zaman aktivitesidir ve bireye mutluluk verir. Ancak alışveriş bir zorunluluktan ortaya çıkıyor ise serbest zamanda yapılan bir aktivitedir ve boş zaman olarak değerlendirilemez. Kitabında boş zamanla ilgili olarak şunu söylemektedir: "*Serbest zaman çalışma zamanının zıttı olarak tanımlanmaktadır. Ancak boş zaman bu şekilde tanımlanamaz. Serbest zaman ve boş zaman iki farklı dünyada yaşarlar. Herkes serbest zamana sahip olabilir ama herkes boş zamana sahip olamaz.*" Grazia'ın tanımı teoride boş zamanı değer ile tanımlayan ilk yaklaşım olarak görmekteyiz (Grazia, 1964). Bu açıklamaya göre serbest zaman bireyin kendisi için pozitif amaçlara erişmekte kullanılırsa boş zaman niteliği kazanmaktadır (Akt. Metin, 2013).

Kapitalist toplumlar açısından boş zaman, çalışmanın yeniden üretimi ve verimliliği artırmak için gerekli bir zaman bölümüdür. Kapitalist iş hayatının yeniden üretimi için, işe

geri dönmeye hazır biyolojik ve ruhsal sağlık bağlamında işçiye ihtiyaç duyulması, bu zamanı çalışmadan kaynaklı verim düşüklüğüne neden olacak yorgunluğun ortadan kaldırılmasına hizmet edecek bir anlayışa araç olmasına neden olmuştur (Aytaç, 2002).

Endüstriyel uygarlığın kat ettiği mesafeye paralel olarak boş zaman ve iş süreleri arasındaki sınırlar netleşerek, her iki alanın içeriği belirginlik kazanmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde gözlenen en büyük değişikliklerden biri boş zamanlardaki kayda değer artıştır. Boş zamanın artışı, bu zaman diliminde rekabet yarışına giren sektörlerde dinamizme neden olmaktadır. Örneğin, turizm, spor, oyun, hobiler, tüketim, dinlenme ve eğlenceye dayalı endüstriyel sektörlerde, boş zaman üzerinde üstünlük mücadelesi veren sektör faaliyetlerinde yoğunlaşma görülmektedir. Bu faaliyetler bir bütün olarak boş zaman endüstrisinin doğmasını beraberinde getirdi (Aytaç, 2002).

Yunan filozofu Aristoteles boş zamanın üç kategoriden oluştuğunu belirtmektedir. Bunlar; (1) beklenti, (2) rekreasyon ve (3) eğlenceden oluşmaktadır. Beklenti; bir şeyi dikkatle düşünerek eyleme geçirmeyi ifade eder. Rekreasyon ise; boş zamanın aktif ve katılımcı yönünü anlatır. Son olarak eğlence alt boyutu ise; izleyicilerin veya katılımcıların pasif olarak aldıkları keyfi anlatmaktadır (Akt. Akgül, 2011).

Aristo; “hiç Şüphesiz, boş zamanları hep oyunla geçirecek değiliz çünkü o takdirde eğlenmek hayatın amacı olmuş olur. Bu mümkün değilse de ciddi işlerle uğraşanlar için eğlenmek daha çok elzemdir. Çünkü çalışanların dinlenmesi lazımdır. Dinlenmek ise, eğlendirici bir şeydir. Hâlbuki çalışmak daima kuvvet ve gayret harcanmasını gerektirir. Bu halde uygun zamanlarda eğlenmek ilaç gibidir. Çünkü eğlenme ruhta yarattığı zevkle insanı dinlendirir. Boş zamanlarımız hem çalışanlara, hem çalışmayanlara hayatın zevkini ve saadetini tattırır” demiştir (Karaküçük, 2005).

2.2.1. Boş Zaman Teorileri

Alan yazın incelendiğinde birçok araştırmacı boş zamanla ilgili çeşitli teori ve yaklaşımlar geliştirmiş ve ortaya koymuşlardır.

a. Aylak Sınıf teorisi

Çeşitli alanlarda popüler olan Thornstein Veblen, “The Theory of Leisure Class” isimli kitabında boş zaman kavramına değinmiştir. Özellikle, boş vakti değerlendiren gruplar üzerinde durarak insanların biyolojik ihtiyaçlarından doyum sağlamasına karşın toplumsal açıdan saygınlık kazanmasının öncelikli olduğunu savunmakta olup, bedensel olarak çalışmayan, üretim araçlarının hakkına sahip olmaları nedeniyle elde edilen ürünleri tüketen sınıfı ön plana çıkarmıştır (Omay, 2008).

Aylak sınıf teorisini savunan Veblen, zengin sınıfın kendini merkez olarak nitelendirip boş zaman aktivitelerini ise bir tüketim malzemesi olarak görmektedir. Veblen’e göre, boş zaman nesnel olan, alınıp satılabilen tüketim toplumunun kuralları doğrultusunda belirlenmektedir. Ayrıca, aylak sınıfın belirli bir emek sarf etmeden ‘şiddet ve hile’ ile kazanarak ‘leş’ yiyen ‘gösterişçi bir toplum’ olduğuna dikkat çekmiştir (Aytaç, 2002). Kısacası, sanayileşme ile birlikte ortaya çıkan sömürgecilik anlayışı boş zaman üzerinde bir etkiye sahiptir. Veblen, boş zamanın tembellik ve uyusukluk anlamına gelmediğini ifade ederek emeğin değersizliği duygusundan ve aylak bir yaşam sürdürme becerisinden yola çıkarak üretken olmayan bir zaman tüketimine dikkat çekerek boş zaman sorunu ile uğraşmayan ve eğlence sınıfı olarak bilinen özel bir grup insanı tanımlamaktadır (Neumeyer ve Neumeyer, 1936: 14).

Veblen, toplumun farklı bölümlerinden kişilerin konumu ve itibarlarını boş zaman aktivitelerini, israf eden ve gösterişçi tüketim yoluyla kanıtlama gayreti göstermelerine değinmektedir (Aytaç,2002:241).

Russell; Aylaklığa övgü

Russell, ‘Aylaklığa Övgü’ isimli kitabında, bir insanın zorunlu ihtiyaçlarını karşılaması ve geri kalan zamanı istediği gibi kullanması için çalışma saatlerinin dört saatlik bir sürece indirilmesini önermiştir. Bunun dışında, toplumsal olarak bir eğitim sisteminin gelişmesi için eğitimin, bireylerin boş vakitlerini doğru bir şekilde değerlendirmesini sağlaması noktasında zevk alma hususlarını amaçlaması gerekmektedir. Köyde yaşayan insanlara karşı şehir insanlarının, bütün enerjilerini iş için harcamaları ve boş vakitlerinin

olmamasından dolayı sinemaya gitmek, radyo dinlemek, futbol maçlarını seyretmek vb. gibi edilgen aktiviteleri gerçekleştirdikleri görülmektedir (Russel, 1999: 21).

Geçmiş zamanlara bakıldığında, küçük bir aylak sınıf ve büyük bir çalışan sınıfı bulunmaktaydı. Aylak sınıf, hakları olmadığı halde ayrıcalıklara sahipti ve bu durum aylak sınıfın baskıcı olmasına ve onların çeşitli kurallar icat ederek kendilerini haklı göstermelerine neden olmaktaydı. Bu durum, aylak sınıfın mükemmel olarak görülmesini ortadan kaldırmıştır. Ancak, uygarlık kapsamında aylak sınıfı sanatsal ve bilimsel olarak birçok şey üreterek, kitaplar yazmış ve yeni felsefeleri öne çıkarmıştır. Russel, kutsal olarak görülen çalışmanın yıkılması ve insana verilen zararın azaltılması için ekonomik bir örgütün olması halinde, iş sürelerinin azaltılacağını düşünmektedir (Russel,1999: 20-21).

b. E. Fromm yabancılaşmış boş zaman

Toplumsal olarak modern üretim sistemine geçilmesiyle birlikte, iş olgusuna bakış açısı özellikle Protestan ülkeler olmak üzere değişiklik göstermiştir. Bireylerin, elde ettikleri özgürlük karşısında aceleci faaliyetler yaratıp şüphelerini ortadan kaldırma ihtiyacına yönelik davranmaları neticesinde çalışma, tatmin edici ve zevkli bir aktivite olmaktan çok saplantı haline dönüşmüştür. Bu doğrultuda işin, kişilerin çalışarak zengin olmak ve başarıyı elde etmek amaçlı başvurduğu bir araç olmasının yanı sıra Max Weber'in "içe dönük bir çilecilik" sistemi bireysel yalnızlık ve toplumsal kopuş hissine karşılık bir cevap niteliği taşımaktadır (çev. Salman ve Tanrısever,1990: 196).

c. Lafarque tembellik hakkı

Lafarque, insanların çalışmasına değil fazla çalışmasına karşı çıkmış ve 'aşırı çalışmanın' işçileri olumsuz etkilediğini, buna bağlı olarak işçi sınıfının fikir açısından yozlaştığını ve 'organik rahatsızlık' yaşadıklarını gözlemleyerek işçilerin bu saçmalaktan kurtulmaları için uğraşmıştır (Lafargue,1999: 57.Çev. Günyol. V).

2.2.2. Boş Zamanın Temel Fonksiyonları

Dumazedier, boş zamanın üç temel fonksiyonu olduğunu belirtmektedir. 3 D şeklinde de belirtilen fonksiyonlar; dinlenme veya kendini bırakma (delessement), eğlenme (divertissement), gelişim (developpement) olarak adlandırılmaktadır (Karaküçük, 2014: 46).

Dinlenme Fonksiyonu: Çalışma sonrası stres ve yorgunluk atma ile fiziksel yıpranma ve sinir bozukluklarını gideren bir fonksiyondur.

Eğlenme Fonksiyonu: Tasayı, kaygıyı giderme can sıkıntısından kurtulma veya sıkıntı sonrası eğlenme ve rahatlamayı ifade eden fonksiyondur.

Gelişim Fonksiyonu: İnsan zihnini günlük rutin düşünce ve tasarımlardan kurtaran, sosyal katılıma zemin hazırlayan bir fonksiyondur. Kişi böylelikle basmakalıp zaman geçirme şekillerinden kurtulur ve bilinç gelişimi sağlar.

Curtis (1979) boş zamanı değerlendirilmenin faydalarını bedensel, ruhsal ve sosyal yararlar olmak üzere üç temel bileşende toplamıştır. Boş zamanın doğru kullanımı ile elde edilen tecrübe neticesinde kişiye sağladığı faydalar ise (Arslan, 2019);

- ✓ Dingin zihin fonksiyonları, bireyin kendine olan güvenin artması, kararlarını kendi alma özgürlüğü gibi olumlu düşünce ve davranışların ortaya çıkmasına katkıda bulunur.
- ✓ Rutin meselelerden uzaklaşma, gerginlikten kurtulma,
- ✓ Fazla iş temposunun sonucu olan yabancılaşmayı ortadan kaldırır.
- ✓ Bireylerin toplumsallaşması ve toplumsal birlikteliğin daimi olmasına etki eder.
- ✓ Bedensel yıpranmayı önler.
- ✓ Değerlerin sorgulanmasına olanak tanır ve bireyler için neyin önemli olduğunun

Anlaşılması için fırsat tanır.

- ✓ İş hayatının ve eğitim hayatının bireye veremediği özgürlük hissini yaşatır.
- ✓ İçeride kapanık insanlar, ortak alan ve zevkleri olan grup faaliyetlerine dâhil olduklarında, İletişim yeteneklerini ve kendilerine olan saygılarını artırır.

- ✓ Yeni kişiler ile tanışma, yeni şeyler öğrenme ve bakış açılarını geliştirme fırsatlarını yakalamalarını sağlayarak, bireylerin görüşlerini genişletir.

2.2.3. Boş Zamanın Davranışı ve Katılımını Etkileyen Faktörler:

Boş zamanı değerlendirme davranışı etkileyen etmenlerle ilgili olarak alan yazınında birçok araştırma ve çalışmalar yapılmıştır. Havighurst, Donald(1959) ve Havighurst'un (1961), yapmış oldukları çalışmalarına göre boş zamanları değerlendirme aktivitelerine katılmanın en önemli sebepleri şu şekildedir. Boş zamanlarını keyif alarak yaşamak, değişik bir aktivite yapmak, değişik deneyimler elde etmek, bir şeyleri başarmak, yeni ve farklı şeyler ortaya koyarak bu duyguyu yaşamak, toplumsal fayda yaratmak ve zaman geçirmektir (Gökçe, 2008:s.8).

Morgan, bireylerin boş zaman davranışlarını etkileyen faktörleri; aile, referans grupları, önceki fikirler, kişilik ve kültür olarak sınıflandırmıştır (Bedir, 2016: 21-23).

Ailenin sahip olduğu imkân ve fırsatlar, içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal çevre, inanç ve değerler, eğitim düzeyi gibi özellikler çocukların ya da gençlerin boş zaman katılımları ve tercihleri üzerinde önemli ölçüde etkilidir. Yetişkinlik yıllarına kadar geçen sürede, boş zaman değerlendirme modelleri, koşullara göre öğrenilmekte, gelişmekte, bırakılmakta veya tekrar öğrenilmektedir. Bireylerin boş zaman değerlendirmesi ailesi tarafından etkilenmekle kalmayıp, karşılığında da aileyi etkilemektedir. Aile dışında, akran, arkadaş ve komşuları gibi referans gruplarının davranış ve alışkanlıkları bireyin üzerinde etkili olmaktadır. Daha önce deneyimlenen ve yaşanan boş zaman tecrübeleri paylaşılr ve deneyimlerden yararlanılarak yeni boş zaman uğraşları üretilebilir. Bu tekrar paylaşılr ve yeni boş zaman aktiviteleri üretilir.

Referans Grupları; Bunlar yakın ilişki kurulan kişilerin hareketlerinden ve alışkanlıklarından etkilenilenlerdir (akranlar, aile, arkadaş ve komşular). Bunlar birincil referanslardır. Daha az ilişki halinde bulunulan kişiler ise ikincil referanslardır.

Önceki Fikirler; Bu guruplar yaşamış oldukları boş zaman tecrübelerini diğerleriyle paylaşırlar ve deneyimlerinden faydalanarak yeni boş zaman uğraşları üretebilirler. Üretilen

bu yeni fikirler gruplar tarafından incelenip tecrübe edilir. Sonucunda yeni boş zaman aktiviteleri üretilir.

Kişilik; Boş zaman aktivite seçimini etkileyen diğer önemli unsur ise kişiliktir. Bireyler farklı ruh hali ve karaktere sahip olabilir, bireylerin bu özellikleri boş zaman da yapılacak faaliyetlerin belirlenmesinde çok önemlidir. Genellikle utangaç ve içe kapanık kişiler bireysel faaliyetlere katılmaktan hoşlanmaktadırlar. Daha sosyal dışa dönük kişiler ise grup aktivitelerini tercih etmektedirler.

Kültür; insanoğlunun yeryüzüne geldiği andan bu güne kadar ürettiği şeylerin toplamıdır. Kültürler insanların yaşamlarını etkileme konusunda büyük bir etkiye sahiptir. Bu nedenle insanların yaptıkları boş zaman faaliyetleri de toplumun kültürüne paralellik göstermek durumunda olmuştur.

İnsanların birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve toplumsal kurallara uyulmasında rekreatif faaliyetler önemli rol oynar. İyi bir vatandaş olabilmenin öğretilmesinin temelinde insanların sosyal ortamda toplumun kurallarına uymaları, davranışlarını kontrol etmeleri gibi önemli noktalar bulunmaktadır. Bu özellikler bir voleybol veya futbol antrenmanında ya da maçında sporcuların eksiksiz uymak zorunda oldukları kurallara veya davranışlara benzemektedir (Yazıcıoğlu 2010: 9-10)

Daha önce yapılan başka bir çalışmada boş zaman katılımını etkileyen faktörler aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır (Torkildsen,2005: 107);

- ✓ Bireysel faktörler: Bireyin hayatının içinde bulunduğu statüsü, ilgi alanları, davranışları, yetenekleri, yetiştirilme tarzı ve kişilikleri
- ✓ Bireylerin içinde bulunduğu koşullar ve durumlar: ait olduğu sosyal çevre, boş zaman olarak sahip olduğu süre, iş ve gelir durumları
- ✓ Bireye sunulan imkânlar ve destek hizmetleri: kaynaklar, tesisler, programlar ve aktiviteler; onların kalitesi, çekiciliği ve yönetimi.

2.2.4. Boş Zamanın Sınıflandırılması

Boş zamanın oldukça geniş bir kavram olması ve boş zaman kavramı üzerinde çalışan birçok araştırmacı bu kavramın sınıflandırılması gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Jensen

(1995) boş zamanı günlük, haftalık, yıllık ve emeklilik olmak üzere dört başlık altında ele almıştır (Karaküçük ve Gürbüz 2007: 22).

Günlük Boş Zaman: Her gün tekrar eden ekonomik ve fizyolojik ihtiyaçların karşılanmasından sonra geriye kalan zaman diliminden söz edilmektedir. İşinde 8 saat çalışan bir bireyin 11 saatini yeme-uyuma ve diğer ihtiyaçlara ayırdıktan sonra ortalama bir insanın geriye 5 saati kalmaktadır. Kalan bu zaman dilimi ona aittir ve ne isterse onu yapmakta özgürdür.

Haftalık Boş Zaman: Çalışan bireyler için önemli bir zaman dilimidir. Hafta sonu tatillerini kullanan bir bireyin hafta içinde yapamadığı, ya da bunlara zaman ayıramadığı aktiviteler için kendisi için oluşturduğu bir zaman dilimidir.

Yıllık boş Zaman: Çalışma saatlerinin ve yıllık izinlerin düzenlenmesi boş zamanda gözle görünen bir artışı beraberinde getirmiştir. Tüm yıl boyunca işinde çalışan birey için hak ettiği bir süredir. Bu süre zarfında pek çok insan seyahat etme, dinlenme ve eğlenme imkânı elde eder.

Emeklilik Boş Zamanı: İnsanlar emeklilik dönemlerinde daha çok boş zamana sahiptirler. Emeklilerin yaşamdan zevk almaları, kendilerini hayattan koparmamaları bakımından boş zaman aktiviteleri oldukça önem arz etmektedir.

Yaşlılık ile ilgili politikalar ve programlar yaşam beklentisini uzatmaktan farklı olarak yaşam kalitesini ve ruh beden sağlığını artırmaya özen göstermektedir. Temel amaç yaşama yıllar katmak değil, yıllara yaşam katmaktır (Şener, 2009).

Hacıoğlu vd.(2003) Boş zaman faaliyetleri gruplara, amaçlarına veya yapılış yerlerine göre değişiklik göstermektedir. Bunlar 2 temel gruba ayrılır (Akt. Bedir, 2016).

Uzun Süreli Boş Zamanlar; Çocukluk çağı boş zamanları, Senelik izinler dönemi boş zamanları, Emeklilik çağı boş zamanları. (Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 22).

Kısa Süreli Boş Zamanlar; Mesai sonu (akşamüstü kısa süreli boş zamanlar),Hafta sonu, Kısa dönemli tatiller. (Karaküçük ve Gürbüz 2007: 22).

Torkildsen (2005:47-64), boş zamanın sınıflandırılmasının uygun olacağını belirtmiştir. Torkildsen boş zamanı 4 grupta ele almıştır, bunlar;

Zaman Olarak Boş Zaman: Birçok araştırmacı bu zamanı para kazanmak ve diğer zorunlu ihtiyaçlar dışındaki zaman olarak ele almaktadır. Argan'da (2008: 14) bu zamanı, bireyin para karşılığı çalışmadığı, diğer aktivitelerden sonra sahip olduğu zaman olarak nitelendirmektedir. Ayrıca bu zamanın bireyin karar ve seçimine göre harcama yaptığı zaman olarak belirtmektedir.

Aktivite olarak Boş Zaman: Boş zaman kavramı çoğunlukla aktivite kavramı ile açıklanır. Bu zaman diliminde birey özgürce seçilmiş aktivitelerde bulunur, bunlar aktif ya da pasif olabilir. Kişi boş zamanını bir etkinliğe dâhil olarak geçirebilir.

Rekreasyon Olarak Boş Zaman: Boş zamanın bir diğer anlamı rekreasyon kelimesidir (Karaküçük 2007. Bu iki kelime süreç içerisinde sıklıkla bir arada bahsedilmelerinden dolayı birbirlerinin yerine kullanılmaya başlanmıştır. Bu iki kelimenin arasındaki en önemli fark boş zaman hayatın zorunlu gereksinimlerini yerine getirdikten sonra arta kalan zaman, rekreasyon ise boş zamanda yapılan tüm etkinliklere verilen addır.

Yaşam Biçimi Olarak Boş Zaman: Bireyin kültürel, çevresel veya dış etkilerden kurtulması, hayattan zevk alması ve bu tür etkinlikleri yaşamının bir parçası olarak görmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Boş zamanda yapılan aktiviteler çoğu zaman kişinin yaşamında çok önemli bir yer almaktadır ve bireyin yaşamındaki diğer şeylerin değerlerini belirler.

Boş zaman aktivitelerine yönelik genel bir sınıflandırma yapan Robert Stebbins (1982), boş zaman aktivitelerini “ciddi (serious) boş zaman ve “kayıtsız(casual) boş zaman” olarak ikiye ayırmıştır. Bu sınıflandırmanın aktif/pasif, zihinsel /fiziksel gibi daha önceden yapılan tüm sınıflandırmalarını içine alacak nitelikte olduğu savunulmaktadır(Akt. Akyıldız, 2013).

Ciddi Boş Zaman: Stebbins yapmış olduğu araştırmalarda ciddi boş zaman etkinliklerinin doğasını psikolojik, sosyo-psikolojik ve sosyolojik açıdan incelemiştir. Şu şekilde tanımlanmıştır: Özel olarak bilgi, beceri ve tecrübe gerektiren, oldukça önemli ve doyum sağlayan amatör, hobi ya da gönüllü faaliyetler ile ilgili kariyer elde etmek amacı ile

seçilen etkinliğe sistematik bir şekilde katılım göstererek takip etmek için harcanan zaman dilimidir. Ciddi boş zamanın özelliği ise; boş zamanda gerçekleştirilen faaliyet konusunda azmetmek, kariyer elde etmek, çaba harcamak, yarar sağlamak, sosyal bir dünya yaratmak ve bu sosyal topluluğun üyesi haline gelmesi olarak açıklanmaktadır (Akyıldız, 2013: 48).

Kayıtsız Boş Zaman: Stebbins (1997) tarafından ciddi boş zaman karşıtı olan bir kavram olarak belirtmektedir. Kayıtsız boş zaman, anında ve psikolojik yarar sağlayan aktivitelerden zevk almak için özel bir çaba harcanmayan ve nispeten daha kısa süreli bir tatmin meydana getiren aktivitelere katılım sağlanarak geçirilen zaman dilimi şeklinde belirtmiştir. Stebbins ciddi boş zaman aktiviteleri dışında kalan tüm aktiviteleri kayıtsız boş zaman aktiviteleri olarak nitelendirmiştir (Akyıldız, 2013: 52).

2.3. Rekreasyon

Rekreasyon insanların serbest zamanlarında kendi hür iradeleri ile gerçekleştirdikleri aktiviteleri işaret eden bir kavramdır. Özellikle endüstrileşme ile birlikte varlığını ya da gerekliliğini iyiden iyiye hissettiren rekreasyon günümüze kadar gelişerek gelmiş ve bir çok alt dallara ayrılmıştır (Ardahan ve Ark, 2016).

Rekreasyon zamanla ilgili bir kavramdır. Zamanın planlanarak daha nitelikli kullanılması sonucu ortaya çıkan ve bir zaman kullanım bölümü olan boş zamanın kişiler tarafından özgürce tercih edilen etkinliklerle değerlendirilmesidir (Karaküçük ve Gürbüz 2007 s.16).

Latince recreatio kelimesinden gelen rekreasyon (recreation) kavramının bir çok farklı açıdan tanımı yapılabilmektedir. ‘İnsanların boş zamanlarında katıldığı aktiviteler etkinlikler olarak tanımlanan rekreasyonun bu ifadesi yaygın gören bir yaklaşım olmakla birlikte, buradaki aktivitenin bireyleri bir şekilde tatmin etmesi gerektiği de belirtilir (Akgül, 2011).

Rekreatif faaliyetler kişilere bedensel olarak sağlık gelişiminin oluşması, zihinsel sağlığın kazandırılması, bireyi sosyalleştirmesi, kişisel beceri ve kabiliyetini geliştirmesi, çalışma başarısı ve iş verimine etkisi, ekonomiyi canlandırma, insanı mutlu etmesi gibi birçok yönden olumlu faydalar sağlar.

Rekreasyon, insanların iş, görev ve ödev gibi yerine getirilmesi zorunlu etkinlikleri ve yükümlülükleri sonrasında kalan boş zamanlarında dinlenmek, eğlenmek, yenilenmek, bireysel açıdan tatmin olmak için gönüllü olarak katıldıkları etkinlik ya da deneyimlerdir (Kraus, 1990: 186-188).

Rekreasyon açısından, özellikle özgür kılma fonksiyonu çok önemlidir. Çünkü zorunluluk ve yükümlülükler nedeniyle zamanın kölesi haline gelen insan, bunların olmadığı dönemlerde, zamanın hâkimi olmakta ve böylece kendi potansiyelinin farkına varma, içindeki gizli enerjiyi ortaya çıkarma ve yaratıcı olarak kullanma, kısaca kendini gerçekleştirme olanağına kavuşur.

Sanayileşme sürecinde hızlı ve monoton üretim temposu insanların verimliliği üzerinde olumsuz etki yaratmış ve bunun karşılığında boş zamanların rekreasyonel yönden değerlendirilmesi ile üretim potansiyelinin artırılması hedeflenmiştir. Özellikle beden gücüyle çalışmanın önemli olduğu sanayileşme döneminde boş zaman, yorulan insanın fiziksel gücünü yeniden kazanmasına yardımcı olan dinlenme fonksiyonunu yerine getirmekteydi. Boş zamanın dinlenme fonksiyonu kadar önemli diğer iki fonksiyonu olan eğlenme ve kişiyi özgür kılma fonksiyonlarının bilincine ise daha sonraki dönemlerde varılabilmektedir (Sağcan, 1986).

Kendini gerçekleştirme, boş zamanın, rekreasyon tarafından oluşturulan temel kullanılış biçimidir. Kendini gerçekleştirme ihtiyacı, insanın temelde tüm potansiyelini gerçekleştirme, hayatını dolu dolu yaşama ihtiyacını ifade ettiği için rekreasyon amaçlarıyla eş anlamlıdır. Rekreasyon kapsamındaki bazı etkinlikler yolu ile insanlar, bir yandan kendini gerçekleştirme ihtiyaçlarını giderirken, diğer yandan dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarını giderme şansını da elde etmektedirler. Dolayısıyla, rekreasyon imkanı olmayan, yani kendini gerçekleştirmek için yeterli özgürlüğü elde edemeyen insanlar her şeyden önce mutsuz olurlar (Karaküçük,1997:82,83).

Mutsuzluk ise kişinin ruh sağlığının bozulmasına, bunun sonucunda içine kapanıklık, saldırganlık gibi bazı kişilik sorunları ile karşılaşmasına ve zararlı alışkanlıklar edinmesine neden olabilir.

Rekreasyon amaç değil, yaşam kalitesini artırma, yaşam tatmini sağlama, öğrenmeyi geliştirme, sağlığı iyileştirme ve koruma, fiziksel gücü artırma, doğaya karşı olan bakış açısını farklılaştırma, motivasyonu artırma, suç oranını azaltma yolunda bir araçtır (Şimşek ve diğ.2015).

Sosyolog Neumayers'a göre, rekreasyon kişinin bireysel ya da toplu olarak yaptığı etkinlikleridir. Kendi içinde özgürlük ve haz duygusu veren özelliğe sahiptir. Her iki halinde de, bireysel veya grupta, rekreasyonun bireyin duygusal, fiziksel ve sosyal yönden gelişmesinde önemli rolü vardır (Kaba, 2009).

Yarattığı etki bakımından rekreasyon, kişiyi hayata bağlayan, dilendirici, zevk verici olay ve eylemleri yapmak suretiyle ruhsal bedensel yönden canlanmayı ifade eder. Rekreasyon boş zaman deneyimi anlamında bireysel olarak kişiye kendini yeniden yapılandırma imkânı sağlayan eğlenceli ve sosyal bir aktivite olarak da tanımlanabilir (Argan, 2007).

Rekreasyon; planlı veya plansız olarak her yaş ve cinsteki insanın katılımına olanak vermesi insanların boş zamanlarını hür bir şekilde değerlendirmelerini sağlamaktadır. Bu nedenle rekreasyon temel bir insan ihtiyacı olduğu gibi aynı zamanda gönüllülük gerektiren bir uğraş olması insanın boş zamanı için değerli olan aktiviteleri ve danışmanlık hizmetlerinin de hepsini kapsamıyla birlikte bir bütünlük kazanmıştır (Çelik, 2014).

2.3.1. Rekreasyonun Özellikleri

Rekreasyon aktiviteleri; bireylerin sahip oldukları boş zamanın süresi, şekli, bireyin içerisinde bulunduğu coğrafi ve toplumsal durum, kültür, bireyin sos yo demografik özellikleri ve siyaset yapanların rekreasyona yönelik bakış açıları gibi durumlarla değişkenlik göstermektedir. Değişkenlerin çok fazla olması rekreasyonun özelliklerini ortak bir başlıkta toplamak oldukça güç. Ne var ki birçok araştırmacı tarafından genel kabule ulaşılmış bazı temel özelliklerinden bahsetmek mümkündür (Akoğlan Kozak, 2017: 38).

- ✓ Rekreasyon her yaştan, her cinsiyetten farklı özelliklere sahip bireylerin aktivitelere katılmasına olanak tanır.

- ✓ Boş zamanda diliminde gerçekleştirilen aktiviteleri içerir. Kişinin kendisi için ayırmış olduğu tüm ihtiyaç ve sorumluluklarından arta kalan zaman diliminde gerçekleşmektedir.
- ✓ Rekreasyon aktivite tercihi ve katılımı hür iradeye dayanır. Bir aktivitenin rekreasyon aktivitesi olabilmesi için bireyin o aktiviteye hiçbir zorlama olmadan tamamen kendi iradesi ile katılması gerekmektedir.
- ✓ Rekreasyon aktivitelerine zorunlu olarak devam etme durumu söz konusu değildir. Kendilerini ne zaman hazır hissedersen o zaman içerisinde aktiviteye dâhil olurlar.
- ✓ Rekreasyon aktiviteleri bireylere özgürlük hissi yaşatır.
- ✓ Rekreasyon evrensel olarak da uygulama alanı bulabilmektedir.
- ✓ Zevk, neşe ve dinginlik sağlayan bir deneyimdir rekreasyon.
- ✓ Rekreasyon aktiviteleri içinde bulunulan toplumun gelenek ve göreneklerine uygun olarak hayata geçirilmelidir.
- ✓ Rekreasyon bireyin kendisini kolayca ifade etmesini sağlayan ve kişinin zihinsel aktivitesini güçlendiren aktivitelerden oluşmalıdır.
- ✓ Rekreasyon aktiviteleri rekreasyonistler tarafından gerçekleştirilmeli.

2.3.2. Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyonun sınıflandırılmasında birçok etken rol oynamaktadır, bunun sebebi rekreasyonun çok yönlü geniş bir yelpazesi olmasından kaynaklanmaktadır. Bir sınıflandırma yapılması güçtür ancak genel bir görünüm amaçlı; katılımcıların özelliklerine göre, mekânsal açıdan, yaş açısından, sayıya göre, katılımcıların milliyetlerine göre ve fonksiyonel açıdan (Hazar, 2009: 30).

Rekreasyon çeşitli durumlara göre sınıflandırılabilir. Sınıflandırmayı, genelde katılımcıya kattığı fayda temelinde ele almak uygundur. Gerçekleştirildiği mekâna göre, katılım amacına göre, yaşa göre, sayıya göre ve zamana göre sınıflandırmak mümkündür (Akoğlan Kozak, 2017: 42).

Şekil 2.1. Rekreasyon Çeşitlerinin Sınıflandırılması (Hazar 2009,30)

Rekreasyon faaliyetleri birçok farklı yönü ele alınarak sınıflandırılabilir. Mekâna, zamana, eylem çeşidine, yapılış şekline göre, bireysel, fiziksel, mental, tedavi edici amaçlarına göre sınıflandırma yapılabilir (Ardahan ve Ark.2016: 26).

2.3.3. Rekreasyon İhtiyacı

Kişilerin ihtiyaç ve beklentileri sınırsızdır ve birçok değişiklikler göstermektedir. Bu durum rekreasyon içinde geçerlidir. İnsan karmaşık bir yapıya sahiptir daha önce severek yaptığı bir faaliyeti sonrasında sevmeyebilmektedir. İnsanların yaşantılarını etkileyen pek çok değişken mevcuttur ve ihtiyaç duyduğu şeyler dönemsel olarak hatta anlık olarak farklılık gösterebilmektedir. Pek çok araştırmacı rekreasyona duyulan ihtiyacı birtakım alt başlıklar halinde ele almaktadırlar (Karaküçük ve Gürbüz, 2007: 47).

Fiziksel Açından Duyulan İhtiyaç: Fiziksel ihtiyaçların temelinde hareket etme ihtiyacı yatmaktadır. Fiziksel aktivitelerin ne olması gerektiği yaşa, cinsiyete, fiziksel yeteneğe ve genel sağlık durumuna göre farklılık gösterebilir. Boş zamanlarında insanların fiziksel aktivitelere katılımları bireyi yaşamının daha sonraki dönemlerinde birçok sağlık problemlerinden korur. Bu nedenlerden dolayı bireyler boş zamanlarında fiziksel aktiviteye katılma ihtiyacını hissederler.

Sosyal Açıdan: İnsanların yaratılışları gereği sosyal varlıklardır. Birbirleriyle ve çevreleri ile sürekli iletişim halindedirler. Sosyalleşme insanın ömrünün sonuna kadar süren bir durumdur. Bu duruma rekreasyonun yaptığı katkı da oldukça önemlidir.

Psikolojik Açıdan: Günlük yaşantıda stres kaynağı sayılabilecek çok fazla değişkenle karşılaşmaktadır. Pek çok insan bu stres faktörlerinin farkındadır ve bununla başa çıkmanın yollarını aramaktadır. Rekreasyon bu noktada önem arz etmektedir. Kişi dahil olduğu rekreasyon faaliyetleri ile günün stresinden uzaklaştığı gibi sosyal statüsünü de geliştirebilmektedir.

- ✓ Kişisel Beceri ve Yeteneklerin Geliştirilmesi Açısından: Bireyler deneyim olmadan kendi beceri ve yeteneklerinin farkında olmazlar. Rekreasyon faaliyetlere katılım bire katıldığı etkinlik üzerinden kendini keşfetmesi anlamında yardımcı olur.
- ✓ Duygusal açıdan: Kişiler birtakım duygusal nedenlerle rekreasyon faaliyetlerine katılma ihtiyacı duyarlar. İnsanlar genel olarak kendilerini tatmin olma ihtiyacı içinde hissederler. Kimi zaman bu tatmin olma ihtiyaçlarını rekreatif etkinliklere katılarak, eğlenerek veya rahatlayarak giderebilirler.
- ✓ Toplumsal Açıdan: Toplumsal anlamda rekreasyona duyulan ihtiyacın oluşmasındaki temel neden farklı kesimlerden insanlar bir araya gelerek birbirlerini tanıma fırsatı yakalamalarına, dostluklar kurmalarına ve belirli bir amaç etrafında birleşmelerine yardımcı olmaktadır.

2.3.4. Öğretmenlerin Boş Zaman Kullanımı

Tüm toplumlar geleceğini şekillendiren yeni nesillerde istedik davranışların oluşturulmasını rastlantıya bırakamaz. Bu sebeple toplumlar bireylerine belirlenmiş kasıtlı ve istedik taraflarını ve bunların göstergesi olan tutumları okul denilen sistemli kurumlar vasıtası ile kazandırmaya önem vermişlerdir. Okul sistemi girdi olarak aldığı öğrencilere bir yandan amaçlanmış davranışları kazandırırken tesadüfi kültürlenmenin sonucunda oluşan gelişigüzel etkilerinden de korumaktadır (Öztürk, 2014).

“Bilim adamları eğitimi bir sistem olarak ele alır ve bu sistemin üç temel ögesinin; öğrenci, öğretmen ve eğitim programları olduğunu belirtirler” (Sünbül,2005).

“Bu ögeler arasında öğretmenin, öğrenci ve eğitim programlarını etkileme gücü diğerlerine oranla daha fazladır. Çünkü öğrenci eğitim sırasında öğretmenle ve onun düzenlediği çevre ile etkileşimde bulunur. Bu açıdan baktığımızda geleceğin toplumunu oluşturacak bireylerin nasıl bir öğretmenden eğitim aldığı önem kazanmaktadır. Burada öğretmenin bilgi ve beceri kazandırma yetisinin yanı sıra kişilik özellikleri, davranışları, tutumları ve değer yargıları da önemlidir. Çünkü öğrenci model olarak ailesinden sonra öğretmeni benimseyecektir. Dolayısıyla öğretmenin yukarıda bahsettiğimiz özellikleri öğrencileri etkileyecektir”

Eğer öğretmenler gerek kişilik yapılarından kaynaklanan, gerekse işten ve çevreden kaynaklanan nedenlerden dolayı zamanlarını etkin ve verimli bir şekilde kullanamıyorlarsa eğitimde aksamalar olacaktır. Bu nedenle her öğretmen başarıya ulaşmak için zamana hükmetmeli ve onu verimli bir şekilde kullanmalı, boşa gidecek olan her zaman dilimi iyi değerlendirmelidir. O halde gelecek nesillerin yetişmesindeki rolleri düşünüldüğünde öğretmenlerin, zamanlarını etkili yönetmeleri ve zaman planlama tekniklerini kullanmaları, (hem kişisel hem de çalışma hayatında kişinin zamanını etkin kullanmasını engelleyen) zaman tuzaklarından olabildiğince uzak durmaları, eğitimde başarıyı da beraberinde getirecektir (Gözel ve Halat, 2010).

Öğretmenlik, planlı olmayı, zamanı iyi yönetmeyi, zamanı verimli kullanmayı, olabildiğince zaman tuzaklarından uzak durmayı gerekli kılan bir meslektir. Öğretmenlerin aile yaşamı ve okulda mevcut iş yoğunluğu ve sorunları onun sinir sistemini bozarak yorulmasına ve dayanma gücünün azalmasına neden olabilir. İşyerinde yapılan işlemlerin sürekliliği, belirli bir düzen içerisinde devam eden iş disiplini ve mevcut kurallar iş hayatının ortaya çıkardığı değişik stres yapıcılar ve bunların karşısında insanın ortaya koyduğu tepkiler önemli bir rahatsızlığı ortaya koymaktadır(Pala, 2012).Bu rahatsızlıkların önlenmesi veya giderilmesinde boş zaman faaliyetleri büyük önem taşımaktadır. Serbest zamanları değerlendirilmesinin psikolojik açıdan yararları şöyle sıralanabilir; birey serbest zamanlarını olumlu şekilde değerlendirmekle fiziksel, zihinsel ve toplumsal faktörlerin bütünleşmesinden doğan bir kişilik kazanır. Bireylerin dürüst, adil, hoşgörülü, kibar ve anlayışlı olmalarına katkıda bulunur. Boş zamanları değerlendirme sadece hastalıkların önlenmesi için değil aynı zamanda psikolojik sağlığın oluşmasında da önemli bir araçtır. Boş zaman faaliyetleri bireylerin birbirini tanıması, ilişki kurması ve yakınlaşmalarında önemli

bir etkidir. Bu sayede boş zaman faaliyetleriyle toplumda yaşamın niteliği gelişmekte, yaşam daha yaratıcı, mutlu ve zengin bir hale gelmektedir (Tezcan,1977).

Boş zamanın, bireyin kişiliğinin gelişmesinde, toplumsal refah ve kalkınmanın sağlanmasındaki rolüne dikkat çekerek, öğrencilerin pasif boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının, ülkenin gelişmesine katkı sağlamaktan uzak olduğunu, bunun yanında gençlerin ve öğrencilerin kişilik ve karakter gelişimlerini de olumsuz etkileyebileceğini bildirmiştir. Özellikle üniversite gençliğinin boş zamanlarını olumlu ve etkili bir şekilde değerlendirmesi, hem bireysel ve hem de toplumsal katkılar sağlayacaktır (Saruhan ve Göksoy, 2015). Bu nedendir ki öğretmenlerin boş zaman algıları ne kadar yüksek olursa, kendilerine emanet edilen ve hayatı ilk önce sınıf öğretmenlerinden öğrenen çocuklar için bir o kadar faydalı olacaktır.

Öğrenciler için okulda en yoğun iletişim kurulan birey öğretmenleridir. Öğretmenlerinden olumlu geri bildirim alabilen öğrenciler, olumlu davranışlarını artırırlar.

2.3.5. Boş Zaman Aktivitelere Katılım ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Şimşek ve arkadaşları(2015), kamu kurumlarında rekreasyonel faaliyetlere katılan bireyleri boş zaman etkinliklerine motive eden faktörlerinin ve yaşam doyumlarının belirlenmesine yönelik çalışmalarında 200 etkinlik katılımcısı incelenmiş ve katılımcıların boş zaman kavramı hakkında özelliklerini incelendiğinde; 6-10 saat arasında boş zamana sahip olan bireylerin sosyal etkinliklere ayda 1-2 kez katılım gerçekleştirdiklerini söylenebilir. Bunun sebebi olarak; katılımcıların meslek grupları dikkate alınarak boş zamana sahip olma sürelerinin ev hanımları ve emeklilere göre daha az olduğu söylenebilir. Örneklem grubunun boş zaman motivasyon ölçeği analizleri; boş zaman tutum özellikleri, tatmin düzeyleri ve motivasyon özellikleri olarak incelenmiştir. Katılımcılar aktivitelere yüksek oranda kendilerini meşgul hissetmek istediği için katıldıklarını belirtmişlerdir.

Kaas ve diğ.(2015), araştırmalarını 500 emniyet çalışanı ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışanların aktivitelere arkadaşları ve aileleri ile katılımı tercih ettikleri görülmektedir. Katılım nedenleri içinde aktiviteleri eğlenceli bulmalarının yanı sıra bu aktivitelerle sıkıntıdan kurtulmayı ve stres atmayı düşündükleri görülmektedir, yaşam tatmini puanları ile bütün serbest zaman tatmini alt boyutları arasında pozitif yönde ve anlamlı korelasyonlar

saptamırken, benlik saygısı puanları ile negatif yönde ve anlamlı korelasyonlar elde edilmiştir. Buna göre serbest zaman tatmini düzeyi ile hem yaşam tatmini hem de benlik saygısı düzeyleri arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Emniyet çalışanları daha uzun süre ve daha sık aktivitelere katıldıklarında yaşam tatminlerinde anlamlı olarak daha yüksek değerler elde edilmiştir.

Sabbağ ve Aksoy (2011) çalışmalarında üniversite öğrencileri ile kamu-özel sektör çalışanlarını incelemişler ve 100 öğrenci,100 çalışan örneklem grubunu oluşturmuştur. Yapılan çalışmada öğrenci ve çalışanların büyük çoğunluğunun boş zaman bulabildikleri ancak bu boş zamanı değerlendirme aşamasında farklı düzeyde sıkıntılar yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Bu sorunların başında; spor, dinlenme tesislerinden oluşan sosyal yaşam alanları ile el becerisi veya meslek edindirme kurs olanakların yetersiz olması gelmektedir.

Akgül (2011), araştırmasında farklı kültürlerin boş zaman tutumlarını Ankara- Londra örneği ile 631 öğrenci üzerinde çalışmıştır. Katılımcıların demografik ve sosyo-kültürel değişkenleri ele alınmıştır. Elde edilen veriler ışığında Londra da bulunan öğrencilerin Ankara'da bulunan öğrencilere göre daha aktif oldukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda boş zaman değerlendirme aktivitelerinde kültürün ve sosyo- kültürel çevrenin önemi açıktır.

Bedir (2016), çalışmasını 396 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirmişti. Boş zaman aktivitelerinin stresi ile baş edebilmede etkisinin incelendiği araştırma da sonuçlar boş zaman faaliyetlerinin stresin üstesinden gelmek için bir strateji olarak kullanılabilirdiği ve bu faaliyetlerin stresin üstesinden gelebilmek için bireylere yardımcı olduğu belirlenmiştir. Daha sık boş zaman faaliyetine katılan bireylerin hem ders başarı oranlarında hem de stresin üstesinden gelebilme oranlarında anlamlı farklılıklar bulunmuş boş zaman faaliyetlerine daha sık katılan öğrencilerin akademik anlamda daha başarılı olduğu ve daha fazla stresle baş edebildikleri görülmüştür.

Yeniçeri, Özkan ve Coşkun (2002), memurlar ile yapmış oldukları çalışmalarında katılımcıların %83'ü boş zamanı iyi değerlendirmenin iş verimliliğini arttıracığı kanısını taşımaktadır. Dolayısıyla memurların sahip oldukları boş zamanlarını değerlendirme imkânlarının artırılması onların iş verimliliğini de arttıracığı yönünde bulgulara ulaşmışlardır.

Tel ve Köksalan (2008), Çalışmalarında öğretim üyelerinin boş zaman etkinliklerine bazı değişkenlere göre katılım sıklıklarını incelemiştir. Çalışma sonucunda cinsiyet ve yaş değişkeninin sportif etkinliklere katılımı oldukça etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Genç öğretim üyeleri yaşlı öğretim üyelerine göre daha sık katılım göstermektedirler. Erkek öğretim görevlileri kadın öğretim görevlilerine göre daha fazla katılım göstermektedirler.

2.4. İş Tatmini

İş tatmini/tatminsizliği İngilizcede “job satisfaction / dis satisfaction” sözcüklerinin karşılığı olarak kullanılmıştır. İş tatmini Locke’a (1976) göre kişinin iş ve iş deneyimine ait değerlendirmesinin duygusal sonucudur. Bir başka deyişle, bireyin iş durumuyla ilgili kişisel bir değerlendirmesidir. Kişi burada kendince bir öz kabul, bütünüyle işiyle bütün olma ya da olmama söz konusudur (Telman ve Ünsal, 2004: 27).

Cranny, Smith ve Stone, iş tatmini ile ilgili kitaplarında iş tatmini ile ilgili uzlaşa sağlanmış bir tanım vermektedirler. Bu tanıma göre iş tatmini, “bir bireyin beklediği veya arzuladığı çıktılarla gerçekleşen çıktılar arasında yaptığı karşılaştırma sonucunda işine karşı beslediği duygusal tepkisidir”(Akt. Öcal, 2008). Bu tanım esas itibarıyla, iş tatminine “duygusal tepki” olarak bakan bir tanımdır. Diğer tanımlarda ise iş tatminine tutum olarak bakılmaktadır. Bununla ilgili en genel tanım ise Miner tarafından yapılmıştır. Miner tanımında iş tatminini “bireyin davranışlarını etkileyen bir tutum” olarak ele almıştır (Öcal, 2008).

Kişi, gününün büyük ve önemli bir kısmını işinde geçiriyor ve bunu da en az 20-25 yıl devam ettiriyorsa, onun yaşamında mutlu olabilmesi için işinden tatmin olması hem fiziksel hem de mental olarak birey için önemli bir durumdur. İş tatmini, bir alt yaşam alanı olarak, bireylerin yaşam tatminlerini doğrudan etkileyen bir kavramdır (Keser, 2005: 78).

İnsan ilişkileri yaklaşımı ile gelişen neoklasik yönetim anlayışı içerisinde örgütsel verimlilik yine önemli olmakla birlikte, çalışanların iş doyumunun sağlanması gerektiği görüşünde ön plana çıkmıştır. Bu günkü yönetim anlayışı içerisinde de insan artık bir işletmenin sahip olabileceği en değerli kaynak olarak görülmektedir. Bu kaynağın geliştirilmesinin ve sağlıklı olabilmesinin örgütlerin sürekliliği için önemi büyüktür.

Çalışanlarını tatmin eden bir iş ve iş ortamı sağlayabilen örgütler iyi elemanlarını bu sayede ellerinde tutabilir ve rakipleriyle rekabet edebilirler (Telman ve Ünsal, 2004: 61).

İnsan bedeni, ister mutluluk durumunda olsun ister mutsuzluk anlarında, içinde buldukları ortamlarda bağımsız ya da bağımlı koşullara aldırılmaksızın, kişiye yaşamını sürdürme isteği ve gerekliliğini hissettirir. Bunun sonucu olarak insanlar hayatlarını idame ettirebilmeleri için çalışmalı, ya da başkalarını kendi yerine, kendi adına çalıştırmalıdır (Fromm, 1995: 81).

İş tatmini, çalışanların işlerinden duydukları hoşnutluk veya hoşnutsuzluk ve işin özellikleri ile çalışanların beklenti ve istekleri kesiştiği zaman gerçekleşir. Dolayısıyla iş tatmini düzeyinin “işin, kişinin en kuvvetli hissettiği ihtiyaçlarını karşılama derecesi ile orantılı” geliştiği kabul edilmektedir. Çalışanların bu düzeyleri, ihtiyaçlarından en önemlilerinin, yaptıkları iş tarafından, ne kadarının tatmin edildiği ile değişmektedir (Keser, 2005: 79).

İnsan kaynağı işletmelerin veya organizasyonların başarısı için önemli bir faktör olduğundan, bir şirket veya kuruluş, bunun için çaba göstermeli ve başarılı yetenekleri işletmeye çekmek için uygun bir çalışma ortamı yaratmalıdır. Locke(1976) Çalışan memnuniyetinin dört ana özelliğini vurgulamıştır. Birincisi, farklı çalışma alanlarından gelen bireylere evrensel olarak uygulanabilen bir grup davranışı ve tutumudur. İkinci olarak da çok yönlü, takas yöntemi; memnuniyetsizliği başka bir olumlu faktörle telafi etmek yerine koymaktır. Üçüncüsü ise, iş tatmini çalışanların genel mutluluğunda büyük bir rol oynamaktadır, bu nedenle çalışanlar daha yüksek bir memnuniyetle çalışırken doğal olarak daha iyi bir organizasyon performansı sağlayacaklardır. Son olarak dördüncüsü özellik, istihdam memnuniyetini etkileyen birçok faktör nedeniyle dinamik ve dengesizdir. (Chen et all, 2012).

Yaşam tatmini kavramını iş yaşamından bağımsız ele almak mümkün olmayacaktır. Çünkü yaşam tatmininde etkili olan faktörlerin başında bireyin genel yaşamında oldukça önemli yer tutan iş yaşamı gelmektedir. Bu bağlamda iş yaşamından elde edilen tatmin ile yaşam tatmini arasında bir etkileşim olduğu yerleşmiş bir kanıdır (Keser, 2005: 80).

İnsanın sahip olduğu rollerin artması, kişiye önemli sorumlulukların yüklenmesi ve ilişkilerin karmaşıklaşması ruh sağlığını zorlayıcı bir hal almakta, kişiler arası ilişkiler doğrudan insanlarla çalışan bireylerin yaşamında daha da önemli bir yer tutmaktadır. Eğitim alanı insanlarla etkileşimin en yoğun olarak yaşandığı alanlardan biridir. İşte bu durum yoğun olarak yaşanan tükenmişliği de beraberinde getirmektedir (Filiz, 2014).

Kahn (1990), iş katılımını şöyle tanımlar; "örgüt üyesi kendisini işiyle başa çıkabilmek için sınırlar ve örgütsel karakteri dizginler", böylece bir kişi bir birey olarak rolünün ya da örgütün bir parçası olarak rolleri arasında sürekli olarak geçiş yapmak durumunda kalır. İş görenler daha yüksek bir iş katılımı ile çalışmalarını serbest uygulayabilmeleri için daha fazla gayret ve enerji sarf edecektir ve ayrıca örgütsel karakter performansında daha iyi kendini ifade edecektir. Kahn, işe katılımı üç alanda sınıflandırmıştır. İlki fiziksel katılım, ikincisi bilişsel katılım ve sonuncusu duygusal katılımıdır(Chen et all.2012).

Çalışma hayatının lokomotif konumundaki kişinin tatmin derecesi arttıkça yapılan işin niteliği ve örgüte yansımaları da olumlu olmaktadır. İş hayatında, idealindeki işi yapan, temel insani ihtiyaçlarını karşılayacak ücreti alan, arzu ettiği imkânlarla sahip olan bireyler maddi ve manevi doyumunu sağladığı için, huzurlu ve mutlu olmaktadır. Oysa idealindeki işi yapamayan, ihtiyaçları karşılanmayan ya da göz ardı edilen bireyler olumsuz bir tutum içerisine girmektedirler. İş yaşamı ile ilgili olarak hissedilen bu tutum zaman içerisinde yaşam doyumunu da etkileyebilmektedir (Çevik ve Korkmaz, 2014).

İş tatmini yüksek olan bir personel gücüne sahip olmak gerek mikro açıdan işletmeye gerekse de makro açıdan devlete olumlu katkılar sağlar. İş tatmininin mikro ve makro açıdan sağladığı faydalar şöyle sıralanabilir(Çevik ve Korkmaz, 2014).

Mikro açıdan

- İşletme kaynaklarının etkin kullanılması,
- Verimliliği artırması,
- Huzurlu bir çalışma ortamının oluşması,
- İş gören ve işveren arasında güvene dayalı bir anlayışı hâkim kılması,
- Faaliyetlerde kalitenin artması,

- Maliyetleri azaltması ve kârlılığını artırması,
- İşletmeye rekabet avantajı katması.

Makro açıdan

- İş tatmini dolayısıyla yaşam tatmini yüksek bireylerden oluşan bir toplum meydana gelmesi,
- İstihdam politikalarının öneminin artması,
- Toplumda yaşam doyumu yüksek olan insanlar dolayısıyla güven ortamının sağlanması,
- İşletmelerin kârlılığının artması ile devletin vergi gelirlerinin artması

2.4.1. İş Tatmini Teorileri

İş tatminini açıklamak üzere geliştirilen teoriler arasında çift etmen teorisi, eşitlik teorisi ve sosyal etki teorisi yer almaktadır (Telman ve Ünsal, 2004: 14-17).

Çift etmen teorisi

Herzberg, yapmış olduğu çalışmasında iki temel faktör tanımlamıştır. Bunlardan başarı, takdir, yararlı olma gibi unsurlardan oluşan ilk faktörün varlığının iş doyumunu arttırdığını ancak yokluğunun doyumsuzluğa yol açmadığını belirlemiştir. İkinci faktör ise iş yeri koşullarının kötü olması, ücretin tatmin edici olmaması gibi unsurların varlığı kişiyi işine karşı tatminsiz kılarken, bu kötü koşulların ortadan kalkması sonucunda iş tatminsizliğini gidermekte ancak tatmin boyutunu arttırmamaktadır.

Eşitlik teorisi

Adams tarafından geliştirilen “eşitlik teorisi” çalışanlar kendilerini benzer pozisyonlarda ve benzer şekilde işe katkıda bulunan diğer çalışanlarla işin karşılığında elde ettikleri ödüller açısından karşılaştırdıklarını, bu karşılaştırmanın sonucunda, eğer diğer çalışanlarla aynı ödüller elde ettiklerine karar verirlerse işlerinden tatmin olmaktadır. Ancak eşit ödüller elde etmedikleri kanaatine varırlarsa iş tatminsizliği yaşayacaklarını öne sürmektedir. Bu teoriye göre, çalışanın elde ettiği ödülün miktarının hiçbir önemi yoktur.

Ödüllerin miktarı ancak kendine benzer pozisyonlarda bulunan diğerlerinin aldığı ödüllerle kendi aldığı ödülleri karşılaştırdığında önem kazanır.

Sosyal etki teorisi

Sosyal etki teorisi çalışanların grup normları ve örgütsel iklim değişkenleri gibi faktörlerden etkilendiği görüşü üzerinde durur. Yapılmış inceleme ve araştırmalarda çalışanların işlerinden ne derece tatmin oldukları sadece kendileri ile ilgili bilgileri göz önüne alarak değil, benzer işlerde çalışanları gözlemleyerek ve onların iş tatminleri hakkında çıkarımlar yaparak da belirleyebildiğini öne sürmüşlerdir.

2.4.2. İş Tatminini etkileyen Faktörler

İş tatmini statik ya da durağan bir olgu değildir. Dolayısıyla bireysel ya da başka birtakım faktörlerle iş tatmini ya da tatminsizliği ortaya çıkabilir (Tekirgöl, 2011).

İş doyumunda üç önemli etken vardır. Bunlar (Kösterelioğlu, 2011);

- ✓ İş doyumunu, iş durumuna duygusal bir tepkidir. Bu nedenle görülemez ancak anlaşılır.
- ✓ İş doyumunu genellikle çıktılarının beklentileri ne kadar karşıladığı veya aştığına göre belirlenir.
- ✓ İş doyumunu kendisi ile ilişkili özellikler göstermektedir.

Bu bağlamda etkili olan faktörler; bireysel ve iş ya da iş ortamına bağlı faktörler olarak sınıflandırılabilir (Tekirgöl, 2011).

1. Bireysel faktörler

İş tatmini ile ilgili olarak incelenen bireysel faktörler arasında demografik özellikler, kişilik özellikleri ve güdü, bilgi, beceri gibi nitelikler yer almaktadır (Telman ve Ünsal, 2004: 57).

Cinsiyet: Daha önce de belirtildiği üzere iş tatmini kişinin işinden beklentilerinin karşılanıp karşılanmamasının bir sonucu olarak belirleniyorsa kadın ve erkeklerin işlerinden

farklı beklentileri olması, dolayısıyla farklı yönlerden daha tatminkâr ya da daha az tatminkâr olmaları mümkündür (Telman ve Ünsal, 2004: 58).

Toplumsal açıdan kadın ve erkeğe uygun görülen ve yüklenen görevler, çalışma yaşamında kadın ve erkeğin davranışlarını etkilemekte, çalışma yaşamına ve işe bakışta önemli bir ayrımı teşkil etmektedir (Başara, 2013). Kadınların toplumda üstlendikleri eş ve annelik rolleri nedeni ile çalışma yaşamında üst düzey gereksinimlerini gidermeyi amaçlamamakta, fiziksel unsurlar ile ödüller onlar için önemli olmaktadır. Düşük ücretli ve vasıfsız işlerde çalışmaları nedeni ile de gereksinimlerini gerçekleştiremediklerinden tatminsiz olmaktadır (Somuncuoğlu, 2013). Tam aksini de iddia eden çalışmalar bulunmaktadır (Baştemur, 2006) Kadınların sosyal ve kültürel kurallar nedeniyle, işlerinden pek fazla beklentiye sahip olmadıkları bu nedenle de iş tatmin düzeylerinin erkeklere nazaran daha yüksek olduğu iddia edilmektedir.

Yaş: İş tatmini çalışmalarının çoğunda demografik özelliklerden olan yaş ile iş tatmini arasındaki bir ilişkinin var olup olmadığı incelenmiş ve çeşitli görüşler elde edilmiştir. Yaş ile iş tatmini arasında olumlu bir ilişki olduğu saptanmıştır (Somuncuoğlu, 2013). Genç çalışanlara nazaran yaşça büyük olan çalışanların iş yaşamından beklentilerinin gerçekleşmiş olması veya beklentilerinin gerçekçi temeller üzerine oturtmalarından kaynaklandığı öne sürülmektedir. Genç çalışanların, beklentilerinin fazla olması, daha iyi bir yerde çalışma hayali ve keşfedilecek deneyimlerinin fazla olması düşüncesiyle hareket ettiklerinden iş tatminleri daha düşük veya iş tatmininin karşılanması daha zor olmaktadır (Emre, 2016).

Eğitim: Bireysel faktörlerin bir diğeri de eğitimidir. Eğitim bir kişinin yaşamını ekonomik açıdan güvence altına alıyor olmasının dışında kişinin sosyal çevresini de belirler. Kişinin aldığı eğitim ile yaptığı işinin paralellik göstermesi iş tatminini arttırabilmektedir (Kaplan, 2014). Eğitim düzeyi yüksek olan çalışanların genel iş tatminlerinin, eğitim düzeyi daha düşük olan çalışanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun gerçekleşmesi için uygun şartların olması gerekir. Uygun şartlar sağlanmaz ise eğitim durumu ile iş tatmini arasında ters yönlü bir durum oluşur (Emre, 2016). İş tatmini ile eğitim düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma sonuçları genellikle eğitim düzeyinin yükselmesi ile tatminin düşeceği yolundadır. Bunun nedenlerinden biri bireyin eğitim düzeyinin artmasının onun beklentilerinin artmasına neden olmasıdır. Bir diğer neden de

işgücü piyasasının durumudur. Yükseköğretim olanaklarının çok geniş olduğu batı ülkelerinde, herkese eğitim düzeyine uygun iş düşmemektedir. Teknik ve alt düzey işlerin de yapılması gerektiğinden üniversite mezunları işçi statüsü durumunda çalışmak zorunda kalacaklarından iş tatminleri olumsuz etkilenmektedir (Somuncuoğlu, 2013). Ülkemizde de sıkça örneğini gördüğümüz bir durum olarak mezun olduğu bölüm ile alakasız işlerde çalışan bireylerin iş tatminlerinin oldukça düşük olacağı aşikârdır. İş Tatmini olgusu bireylerin beklentisinin karşılanıp karşılanmadığı noktasını değerlendirmektir. Bu bağlamda kişinin eğitim durumu ile işten beklentileri uyuyorsa tatmin, uyuyorsa tatminsizlik oluşacaktır.

Medeni durum: Evlilik bireye getirdiği yeni roller açısından iş doyumu düzeyini kişiye göre olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir. Evlilik hayatında sorunları çok olan bireylerin bu olumsuzlukları iş hayatına da taşınması kaçınılmazdır (Kaplan, 2014). İnsanlar günün çok büyük bir kısmını ya işlerinde ya da evlerinde aileleriyle birlikte geçirmektedirler. Bu nedenle kişilerin hayatla ilgili beklentileri işleri ya da aileleriyle ilgili olmaktadır. Aynı şekilde bir insandan beklenenler denilince de çoğunlukla kastedilen kişinin, iş çevresinin ve aile fertlerinin ondan beklentileridir. Kısacası iş ve aile hemen her insanın hayatındaki en önemli iki unsurdur. İşinde ve ailesinde kişilerin üstlenmiş olduğu rolleri vardır ve bu rollerin gereğini eş zamanlı yerine getirmek durumunda kaldığı zaman bir çatışma durumu söz konusu olmaktadır. Hem iş hem de aile yaşamında dengeyi yakalamış bireylerde iş tatmini oluşmaktadır (Özdevecioğlu ve Doruk, 2009).

Kişilik: Kişilik özelliği ile iş tatmini arasında bir ilişki olması beklenen bir durumdur. Nevrotik kişiler karamsar ve endişeli olmaları nedeniyle olaylara oldukça sert tepki verirler, esnek değildirler. Böyle bir kişilik özelliği olan bireylerin işlerine karşı da olumsuz duygular içerisinde olmaları beklenen bir durumdur (Telman ve Ünsal, 2004: 58). A-tipi kişilik özelliğine sahip kişiler zamanla yarışan, kendini başarıya odaklamış, sürekli sorumluluk almak istedikleri için stresli ve saldırgan bir yapıya sahip olabilmektedirler. Bu özelliklerinden dolayı performansları düşebilmekte ve iş tatminsizliği yaşayabilmektedirler (Kaplan, 2014). Sınırlı ve çevresine uyum sağlayamamış kişiler daha sık iş doyumsuzluğu göstermektedir. Bununla birlikte genel inanış, özel hayatında mutlu olmayan kişilerin mutluluğu işlerinde arayacağıdır. Yapılan araştırmalar bunu doğrulayamamıştır. Acaba işteki doyumsuzluk mu genel yaşama olumsuz etki yapmakta, yoksa yaşamdaki doyumsuzluk mu işteki doyuma olumsuz katkı yapmaktadır (Başara, 2013).

Hizmet Süresi: Bir iş yerinde çalışma süresi de diyebileceğimiz kıdem faktörü iş doyumunu birkaç açıdan etkileyebilir. Yapılan çalışmaların birçoğunda ileri yaşlardaki çalışanların daha genç yaştaki çalışanlara göre iş ve yaşam doyum düzeylerinin yüksek olduğuna rastlanmış bunun en önemli sebebinin meslekte çalışma süresinde edinilen bilgi ve becerilerin olduğu düşünülmüştür (Kaplan, 2014). İş tatmini ile kıdem değişkeni arasında kesin olmamakla birlikte yaş değişkeni ile ortaklaşa ilişkili görülmektedir. Araştırma bulguları kıdemle iş tatmini ilişkisi ve yaşla iş tatmini ilişkisi arasında bazı paralellikler göstermektedir. Aynı işte uzun süre kalan kişinin iş doyumunun daha yüksek olması beklenmektedir. Bir kişinin işindeki herhangi bir problemden dolayı ayrılma eğilimi göstereceği kabul edildiğinde, kıdem ile iş doyumunu arasında mutlaka bir ilişki olacağı düşünülür (Başara, 2013). İş tecrübesi az olan ya da işe yeni başlayan kişiler büyük oranda gerçekçi olmayan beklentiler içine girerler. Bu beklentilerle işe başlayan tecrübesi az iş gören yüksek beklentilerinin gerçekleşmesinin imkânsızlığını kavrar ve sonuçta iş tatminsizliği ortaya çıkar. Yaşlı iş görenlerin daha fazla iş tatminine ulaşmaları beklenmektedir (Somuncuoğlu, 2013).

Bilgi-Beceri ve Yetenek: Bireyler kazanmış olduğu, bilgi, beceri ve yeteneklerine uygun işlerde çalışmalıdırlar. İş, çalışanın kazanmış olduklarından ya da yeteneklerinden zorlanacağı kadar fazlasını gerektiriyor ise veyahut becerilerini kullanmasına imkân vermiyorsa kişi işinden tatmin olmayacaktır (Telman ve Ünsal, 2004: 59). İş tatmini ile yetenek arasında başarıdan kaynaklanan bir ilişki olduğu söylenebilir. Ancak, iş tatmini, işin düzeyi ile bireyin yetenek düzeyinin basit bir fonksiyonu değildir. Tam tersine, iş tatmini de genel tatmin gibi pozisyonun gerekleri ile kişinin yetenekleri arasındaki etkileşime bağlı bir durumdur. İşin gerektiğinden çok fazla yeteneğe sahip olan bir kimsenin bir süre sonra canı sıkılmaya başlayabilir. Bunun tersi olursa, birey bir süre sonra işinden ayrılabilir (Başara 2013). İş görenler zekâ ve yetenekleri ile uyumlu işlerde çalışıyor olmaları ve bu doğrultuda mesleki yeteneklerini geliştirme imkânlarına sahip olmaları onların yaptıkları işlerden daha fazla tatmin olmalarına yol açmaktadır (Somuncuoğlu, 2013).

2. Örgütsel faktörler

Örgütsel faktörler, çalışanlardan bağımsız olan, dışarıdan, kaynaklanan ve çalışanın kontrol edemediği ve birçok zamanda engelleyemediği unsurlar olarak ifade edilen faktörlerdir. İş görenlerde oluşan tatmin ya da tatminsizlik örgütlerin çalışanlarına verdiği

değer ve yarattıkları çalışma ortamları ile mümkün olabilmektedir (Emre, 2016). Örgütten kaynaklanan faktörler; işin kendisi, ücret, iş güvenliği, terfi, çalışma ortamı ve koşulları, yönetim tarzı, çalışma arkadaşları, örgüt kültürü ve stres olarak sıralanabilir (Özel, 2015).

İşin Kendisi: Kişinin yapmış olduğu işte kendini ifade edebilmesi ve eğitim alanıyla ilgili olması onu işinde daha çok motive eder bu da beraberinde başarıyı getirir. Yaptığı Örgütsel faktörlerin ilki işin kendisidir. Yani kişinin işiyle ilgili bilgi ve beceriye sahip olması ve işinde bunu kullanabilmesi ile ilgilidir (Kaplan, 2014). Bireyin yaptığı işten, yaptığı işin türünden duyduğu tatmin durumudur. İşin niteliği yükseldikçe, genel olarak işten duyulan tatmin artmaktadır. Ayrıca, bağımsızlık, değişim ve sorumluluk da iş tatminini olumlu yönde etkilemektedir (Başara, 2013). Kişiler tarafından işin zevkli bir iş olarak görülmesi; bireyin işine yönelik tavrının olumlu olması anlamına gelmektedir. Bu nedenle bireyin işine yönelik algısı, işine karşı düşündükleri ve işinden haz alması iş tatmininde önemli bir unsurdur. 1960’larda geliştirilen varsayımlar işin sıkıcı ve sıradan olarak görüldüğü durumlarda, çalışanın iş tatmin düzeyinin düştüğü ve çalışanda işten ayrılma niyeti gibi durumlara yol açacağı kabul edilmiştir (Emre, 2016). İş görenin işinde fikir belirtmesi, bilgisini işe yansıtıyor olması, yaptığı işi sevmesi, işin şartları ne kadar ağır olursa olsun işiyle kendisi arasında bir bağ kurmasını sağlar. Bu bağ da iş tatmin düzeyinin artmasına imkân tanıyacaktır. İş gören, işin zorluklarıyla mücadele ederek başarıya ulaşma hedefiyle iş tatminine ulaşır. İşin zihinsel yönündeki zorluklar iş tatminini, fiziksel yönündeki zorluklar iş tatminsizliğini oluşturabilir (Özel, 2015).

Öğretmenlerin iş tatmini

Öğretmenlerin iş tatmininin düşük olması sadece kişisel anlamda olumsuz sonuçlar doğurmazdır. Aynı zamanda örgütsel sonuçlar incelendiğinde, öğretmenlerde mesleklerini yapmada isteksizlik, meslekten ayrılma, yetersizlik duygusuna kapılma, işte hata yapma, meslekten uzaklaşma isteği, kararlarda isabetsizlik, nitelik ve nicelik düşüşleri yaşanacaktır (Başara, 2013).

Öğretmenler için iş tatmini “öğretmenin öğrencilerine ve okuluna karşı geliştirdikleri duygular” ya da “öğretmenlerin işlerinden duydukları memnuniyet ya da memnuniyetsizlik” olarak tanımlanabilir (Gençtürk, Memiş, 2010). Eğitim ve öğretimde önemli bir yeri olan oynayan öğretmenlerin, iş tatminlerinin yüksek olması eğitim ve öğretimin kalitesinin de

artması için gerekli görülmektedir. Öğretmenlere atfedilen görev ve sorumlulukları en iyi bir şekilde yerine getirebilmelerinin şartı, mesleklerinden aldıkları tatmine bağlıdır (Gençtürk, Memiş, 2010).

Öğretmenlerin iş tatmin düzeylerinin yüksek olması ve yetiştirdikleri öğrencilerin iyi bir bilgi donanımına sahip olmasını artırır. Bunun tam tersi düşünüldüğünde iş doyumunun azalması sonucunda başarısızlık meydana gelir ve bu durum birbirini etkiler. Bu nedenle öğretmenlerin iş doyum düzeylerini olumsuz yönde etkileyecek faktörlerin ortadan kaldırılması ve iş doyum düzeylerini yükseltecek çalışmalarda bulunulmasına önem verilmelidir (Filiz, 2014).

2.4.3. İş Tatmini ve Boş zaman İlişkisi

Gorz (1995), çarpıcı bir şekilde, “çalışmak için mi yaşıyoruz, yaşamak için mi çalışıyoruz” sorusuna dikkatleri çekerek modern toplumun yapılanma şeklini değişik bir boyuttan sorgular. “Gorz, boş zamanın bireyin insani yönünü keşfetmesini ve sosyal açıdan kendisini ikamesine olanak vereceği düşüncesiyle çalışmanın en temel yaşam ereği” olarak kabullenilmesine karşı çıkar. Kapitalist dünyadaki tüketime ve çalışmaya endekslenmiş mutluluk anlayışları, ancak boş zamanın yaratıcı, özgürleştirici, sanatsal tatmin ve birliktelik kurmaya uygun doğası sayesinde aşılabacaktır. Boş zaman, kapitalist sistemin dayattığı değer ve anlam haritalarının dışına çıkmaya ve sistemin egemen/baskıcı manipülatif etkilerinin tarafsız hale getirilmesine hizmet edebilecek potansiyele sahiptir (Akt. Aytaç, 2002).

Sanayi devrimi, çalışma saatlerinde kayda değer bir artış getirdi. Temel hedef üretimi artırmak olduğundan, işçilerin sömürülmesi, güç ve elverişsiz koşullara maruz kalmaları bu dönemde yaygınlık kazandı. Çalışma hayatı Püritenizmin yanı sıra, Taylorist ilkeler doğrultusunda giderek kuralcı, eşgüdümlü, metodik ve baskıcı bir niteliğe kavuştu. 19. yüzyıl Batı Avrupa'sında yaşayan insanlar belki de tarihin en ağır ve güç çalışma koşullarına tanık oldular. Bu insanlar çalışmanın erdemine ve kutsiyetine koşullandırılmışlardı. Çalışmadan kazanç sağlayan, kâr elde eden çıkar grupları ve patronlar da kitlesel çalışmayı organize ederek endüstri toplumunu bir çalışma kampına dönüştürdüler. Uzun mücadeleler ve sendikal hareketler sonucunda işçilerin durumunda görece iyileşmeler gözlemlendi. Çalışma saatleri azaltılmaya (ki o dönemlerde bir işgünü 16-17 saati buluyordu) çalışıldı, ücret dengesizlikleri ve ücret artışı yoluna gidildi. Bu gelişmeler, çalışmadan eksiltelen bir artık

zamanın oluşmasına, kişinin kendince tasarruf edeceği zamanın oluşumuna yol açtı. Tarihsel olarak boş zaman, net bir anlama kavuştu. İş ve iş-dışı diye ikili bir sosyal alan oluştu (Aytaç, 2002).

Eğer insan, yaşamını, ekmeğini kazanarak geçirmekle yetinseydi hiçbir sorun olmayacaktı. İnsan koşulları gereği bir karınca olmakla yetinemez, bu biyolojik ya da maddesel yaşam sürdürme sorunundan başka, daha iyi yaşayabilme ya da daha faydacı olabilme sorunu diye nitelendirebileceğimiz insana özgü başka bir durum söz konusudur (Fromm, 1995: 82).

Kapitalist uygarlık açısından boş zaman, çalışma gücünün yeniden üretimi için gerekli bir zaman/yaşam alanıdır. Kapitalist çalışma düzeninin yeniden üretimi için, çalışmaya hazır biyolojik ve zihinsel dinginlik noktasında iş görene ihtiyaç duyulması, bu vakti çalışmanın doğurduğu ve verim düşüklüğüne yol açabilecek yorgunluğun giderilmesine hizmet edecek bir kullanıma açılmasına yol açmıştır (Aytaç, 2002).

2.4.4. İş Tatmini ile İlgili Çalışmalar

Öcal (2008), çalışmasını tekstil sektöründe çalışan 213 kişi üzerinde yapmıştır. İş-aile çatışmasının, iş tatmini düzeyini azaltıcı etkisi bulunmaktadır. Diğer taraftan aile-iş çatışmasının, iş tatmini ile ilişkisi olmadığı görülmektedir. İş tatmini ve yaşam tatmini arasında ise pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu doğrultuda, çalışanların iş tatmin düzeyleri arttıkça yaşam tatmin düzeyleri de artmaktadır soncuna ulaşılmaktadır. Bireylerin yaşayacağı iş-aile çatışması, çalışanların iş tatmini, performansı, fiziksel ve ruhsal durumları, evlilik tatmini ve genel yaşam tatmini üzerinde etkili olmaktadır. İş-aile çatışmasının bireylerin iş tatmin düzeyini azaltması ve dolayısıyla bireylerin yaşam tatmin düzeylerinin azalması, bireyleri mutsuzluğu sürüklemekte, fiziksel ve ruhsal gerginliğe neden olabilmektedir. Yaşanılan olumsuzluklar işten ayrılma ile sonuçlanabilmekte, işletmelerde personel devir oranlarının fazla olması da maliyetleri artırabilmekte, kalifiye çalışan sayısını olumsuz etkileyebilmektedir. Dolayısıyla işletme yöneticileri ve insan kaynakları alanında çalışan uzmanlar tarafından konunun hassasiyetinin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Filiz (2014), 341 öğretmen üzerinde yapmış olduğu çalışmada, Yapılan araştırmalar cinsiyetin iş doyumunu etkileyen bir değişken olduğunu ve genellikle erkek çalışanların kadın çalışanlara göre daha fazla işinde doyum sağladığını göstermektedir. Çalışanların evli veya bekâr olma durumlarının iş doyumunu üzerindeki etkisinin belirlenmesi için yapılan araştırmalarda, medeni durum ile iş doyumunu arasında çok anlamlı bir ilişki bulunmasa bile genel olarak, evli çalışanların bekâr çalışanlara göre daha fazla işinden doyum sağladığı ortaya çıkarılmıştır. Eğitim düzeyi ile iş doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik yapılan araştırmalarda bu iki değişken arasındaki ilişkinin her zaman tutarlı olmadığı ortaya çıkmıştır. Fakülte mezunları ile doktora mezunları ve doktora mezunları ile yükseköğrenim okulu mezunları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim düzeyleri yüksek öğretmenlerin duygusal iş doyumlarının daha az eğitim görmüş öğretmenlere oranla daha iyi olduğu tespit edilmiştir. Hizmet süresi ile iş doyumunu arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik yapılan araştırmaların çoğunda, çalışanın örgüt içindeki çalışma süresi ile iş doyumunun birbiriyle yakından ilişkili olduğu saptanmıştır. Hizmet süresi arttıkça iş doyumunda artış görüldüğü ortaya konmuştur.

Çevik ve Korkmaz (2014), Çalışmalarında TÜİK tarafından 2011 yılında 3551 örnek hane ve 7368 kişi ile gerçekleştirilen yaşam memnuniyeti araştırması anket verilerini kullanmışlardır. Ekonometri model sonuçlarına göre, yaş arttıkça yaşam doyumunu azalmakta iş doyumunu artmaktadır. 45-64 yaş arası dönemin bireylerin yaşam doyumlarının en düşük dönemleri olduğu, yaşlanmayla beraber yaşam doyumunun azalıp iş doyumunun arttığı tespit edilmiştir. İş doyumunun en yüksek olduğu yaş grubu 65 ve üstü olarak belirlenmiştir. İki değişkenli sıralı probit model Walt Testi sonucuna göre de iki bağımlı değişken yani iş doyumunu ve yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiş, yaşam doyumunu ve iş doyumunun birbiriyle ilişkisi ortaya konularak iş doyumunun yaşam doyumunun bir nedeni olduğu belirlenmiştir.

Tekirgöl (2011), tarafından yapılan çalışmada, örneklem 268 kişiden oluşmaktadır. Beyaz yakalı çalışanlarla sınırlı tutulmuştur. Çalışanların sadece %1,9'u mutluluğunun iş tatmininden hiç etkilenmediğini belirtmiştir. Çalışanların %98,1'i mutluluğunun iş tatmininden az ya da çok etkilendiğini belirtirken, %59'u mutluluğunun iş tatmininden çoğunlukla ya da her zaman etkilendiğini belirtmiştir. Araştırma sonuçlarına göre örneklem %32,4'ü serbest zamanından memnun veya çok memnun olduğunu belirtmiştir. %35,8'i de özeline vakit kaldığını belirtmiştir. Örneklem sadece %31,7'si bu anlamda

memnuniyetsiz görünmektedir. Örneklemin %58,2'si evli olduğu halde %67,5'u çocuksuzdur. Çocuk sahibi olmanın iş yaşamından beklentileri farklılaştırabildiği ve daha fazla serbest zaman ihtiyacı doğurduğu belirtilmektedir.

Özdevecioğlu ve Doruk (2009), çalışmalarını kayseri ilinde değişik sektörlerde çalışan 350 kişi ile yapmışlardır. Araştırma sonucunda iş tatmini ile yaşam tatmini arasındaki ilişkinin pozitif yönlü olduğunu belirtmişlerdir. İş tatmini artışı yaşam tatminini yaşam tatmini artışı da iş tatminini artırmaktadır.

2.5. Yaşam Tatmini

Tatmin, başka bir ifade şekli ile doyum; beklentilerin, ihtiyaçların, istek ve dileklerin karşılanmasıdır. Satisfaction kelimesinin İngilizce sözlüklerdeki kelime anlamı; "memnuniyet, hoşnutluk, kanaat; tatmin, tazmin; hoşnut etme, memnun etme" olarak ifade edilmektedir.

Yaşam tatmini bireyin zihinsel sağlığını ve toplumsal ilişkilerini etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Yaşam tatmini ilk kez Neugarten ve diğ. (1961) tarafından tanımlanmıştır. Yaşam doyumunu tanımlamak için önce "tatmin" kavramının açıklanması uygun olacaktır. Tatmin olma, beklentilerin, gereksinimlerin, istek ve dileklerin karşılanmasıdır. "Yaşam tatmini" ise, bir insanın beklentileriyle (ne istediği), elinde olanların (neye sahip olduğu) karşılaştırılmasıyla elde edilen durum ya da sonuçtur. Diğer bir deyişle kişinin beklentilerinin, mevcut durumla karşılaştırılması ile ortaya çıkan sonucu yansıtmaktadır. Yaşam tatmini, genel olarak kişinin tüm yaşamını ve bu yaşamın çeşitli boyutlarını içerir. Yaşam tatmini denildiğinde, belirli bir duruma ilişkin tatmin değil, genel olarak tüm yaşantıdaki doyum anlaşılmaktadır (Şener, 2009).

Sadece bireyin belirli bir dönemini veya durumunu değil, bireyin yaşamının bütününe kapsaması sebebiyle yaşam tatminini olumlu veya olumsuz etkileyen çok çeşitli faktörlerin bulunduğu bir gerçektir. Daha önce de yaşam tatmini üzerine yapılmış araştırmaların da bu çoklu faktörler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kişinin kendini kabul etmesi, sağlık durumu, aktivite düzeyi, kendini gerçekleştirme düzeyi, sosyal ilişkileri, kendine saygı, kendine güven, kişilik kavramı, gelir düzeyi, yaş, cinsiyet, medeni durum, rol

kayıbı, eğitim düzeyi, bireyin toplumsal çevresi, aile ilişkileri, kişinin geçmiş yaşam deneyimleri vb. yaşam tatminini etkileyen faktörlerdendir (Demirel, 2004).

Yaşam tatmini Bearon tarafından (1989); içinde bulunulan gerçek durum ya da elde edilen kazanımlar ile beklentiler arasındaki ilişki olarak tanımlanmıştır. Shichman ve Cooper (1984) ise yaşam tatminini, daha iyi yaşama, hayatı sevme ve genel olarak daha iyi yaşam kalitesine sahip olma olarak tanımlamaktadırlar (Gökçe, 2008).

Yaşam tatmini bireyin iş dışı yaşamı hakkındaki duygusal tepkisidir. Hayata karşı genel tutumdur. Bu tanım görüldüğü üzere tutum üzerine kurulmuş bir tanımdır. Bu tanım yaşam tatminini bir tepkiden ziyade bir tutum olarak görmektedir (Özdevecioğlu, 2003:697).

İnsanın iyi olma durumunu kapsayan birçok sözcüğün ve kavramın olduğu bilinmektedir. Yaşam tatmininden söz ederken nesnel iyi olma ve öznel iyi olma durumlarına da değinmek gerekmektedir. Öznel iyi olma bireyin kendi bakış açısından yaşamını değerlendirmesi anlamına gelmektedir. Yaşam tatmini incelendiğinde öznel iyi olmanın alt boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Olumlu duygular, olumsuz duygular ve yaşam boyutu bireyin kendi yaşamına ait değerlerini oluşturur. Yaşam tatmini yaşamın geneline ait bilişsel değerlendirmeleri ve yargılamaları kapsamaktadır (Gökçe, 2008).

Yaşam tatminini etkileyen değişkenler, günlük yaşamdan mutluluk duyulması, yaşamın anlamlı bulunması, amaçlara ulaşılma konusundaki uyum, olumlu bireysel kimlik, bireyin bedensel olarak iyi oluş hali, ekonomik güç ve sosyal ilişkilerdir (Keser, 2005).

Yaşam tatmini çalışmalarında elde edilen veriler yaşamın bütünü üzerindeki bir değerlendirmeden ibarettir. Örneğin kişinin yaşamını 'heyecanlı' olarak belirtmesi yaşamının her zaman tatmin edici olduğu anlamına gelmez. İnsan hayatı boyunca fazlasıyla heyecan verici durum ile karşılaşmasına karşın, her zaman yeterince kaliteli yaşayamayabilir. Hayatın bütünü üzerindeki değerlendirme kişinin zihnindeki hayatı ile ilgili bütün kıstasları kapsar. Örneğin kişinin kendisini ne kadar iyi hissettiği, beklentilerinin ne kadarını karşılayabildiği ile doğru orantılıdır. Değerlendirmenin amacı iş tatmini gibi özellikli bir alanın değil hayatın bütününe değerlendirilmesidir (Baştemur, 2006).

Bireylerin yaşam tatmini birçok şeyden etkilenebilmektedir. Bunlardan bazıları, günlük yaşamdan alınan haz, yaşamın anlamlı bulunması, amaçlara ulaşma konusunda gösterilen çaba, pozitif bireysel kimlik, fiziksel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi, ekonomik yeterlilik, güvenlik ve sosyal ilişkilerdir (Dağlı ve Baysal, 2016).

Araştırmacılar bireylerin yaşamlarından tatmin olmalarının sonucunda şimdiki zamana ve geleceğe dair umutlu bir yaklaşım içerisinde bulduklarını yani yaşam tatmini düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır (Karaman 2015).

2.5.1. Yaşam Tatmini, Mutluluk ve Özne Esenlik Kavramlarının Benzer ve Farklı Yönleri

Yaşam tatmini bireyin yaşam kalitesini bir bütün olarak değerlendirdiğinde elde ettiği pozitif anlamdır. Başka bir deyişle, kişinin sürdürmüş olduğu hayatı ne kadar sevdiği ile ilgilidir. Yaşam tatmini ile eş anlamlı iki sözcük bulunmaktadır. Bunlar “mutluluk” ve “öznel esenlik” kavramlarıdır (Baştemur, 2006).

Yaşam tatmini bireyin kendi yaşamının bütününe değerlendirdiğinde elde ettiği kişisel karardır. Kişinin sürdürdüğü hayatını ne kadar sevdiğini gösterir. Yaşam tatmini kavramına eş anlamlı olarak mutluluk ve esenlik kavramları kullanılmaktadır. Yaşam tatmini mutluluk kavramının aksine konunun nesnel yönünü ortaya koymaktadır. Yaşam tatmini esenlik kavramının aksine bireyin gerçek yaşamı ile ilgili bir değerlendirmesinden çok hayatının bütünü hakkındaki değerlendirmesi ile alakalıdır.

Yaşam tatminini çoğu zaman mutluluk ve öznel gönenc (subjektive well-being) kavramları ile karıştırılmaktadır. Yaşam tatmini ile yaşamakta olan hayatın ne kadar tatmin edici olduğu tespit edilmeye çalışılır. Mutluluk ise yaşamın somut koşullarına daha az etkilenen ve bu anlamda ayakları yere daha az basan bir olgudur. Mütemadiyen belirli bir hedefe, ileride ulaşılması amaçlanan belirli ereklerle bağlı olarak tanımlanmaktadır. Mutluluk, kişi bir amaca ulaştığında veya ihtiyaçları karşılandığında gerçekleşir. Amaç veya hedefine ulaşamaz veya gereksinimini tatmin edemez ise mutsuz olur. Mutluluk ve yaşam tatmini kavramları arasındaki farka *iyi bir örnek olarak dindar insanlar verilebilir. Ahiret hayatında karşılığını alacakları düşüncesi ile bugünkü yaşamlarını neredeyse*

sıfırlamalarına karşın öldükten sonra kavuşacakları hayat inancı onları mutlu etmeye yetmektedir (Dikmen, 1995:119).

Öznel esenlik kavramı daha çok fiziksel ve ruhsal sağlık göstergelerine göre tanımlanan bir kavramdır. Yani insanın bütün zenginliği, evli olup olmaması, işinin olup olmaması vb. dışındaki fiziksel ve ruhsal olarak kendisini ne kadar iyi hissettiği ile ilgili bir kavramdır (Baştemur, 2006).

Yaşam doyumu, öznel iyi olma durumu ve olumlu etkilerin çokluğunu işaret eder. Egzersiz, çok daha olumlu benlik kavramı ve benlik saygısı, psikolojik ve psikolojik strese azalma, eğlence ve sevinçle birleştiğinden, yaşam kalitesinde rol oynayabilir (Kıvılcım.2014).

Modern bilimsel görüşün asıl hedeflerinden biri de bireyin zihinsel sağlığı ve fiziksel sağlığını korumaktır. İnsanı iş ve yaşamın olumsuz etkilerinden korumayı amaçlar. Temel öğeler arasında insanın ruh sağlığını bozacak etmenlerin ortadan kaldırılması veya meydana gelecek olumsuzlukların yok ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. İnsanların mutluluğunu bu sürecin sağlıklı olarak işlemesi doğrudan etkilemektedir (Tuzgöl-Dost, 2007). Boş zamanların doğru yapılandırılması ile uygulanacak aktivitelerin bireylerde oluşturduğu olumlu duygular yaşam tatmini bakımından son derece önem arz etmektedir. Daha önceki yapılan çalışmalar ışığında boş zaman aktivitelerine katılım ile yaşam tatmininin arasında anlamlı ve önemli ilişkiler vardır.

Günümüz çalışmalarının bulguları göstermektedir ki, hem evlilik hem de iş memnuniyetinin yaşam tatmini ile güçlü bir bağı vardır. Bireysel iş ve aile rolündeki mutlulukların yaşamdaki bütün mutluluklara katkıda bulunacağını göstermektedir. Nüfus çeşitliliğini temel alan geniş araştırmaların bulguları da bu yöndedir (Özdevecioğlu, 2003).

Pek çok araştırma çalışan eşlerin yaşam tatminlerini incelemiş ve iş-aile çatışması arttıkça yaşam tatminlerinin azaldığını ortaya koymuştur. Çünkü iş-aile çatışması bireyin iş ve aile rollerini tam olarak yerine getirmelerine engel olmaktadır. Dolayısıyla iş-aile çatışması daha düşük düzeyde yaşam tatminine neden olmaktadır (Öcal, 2008). Bireyin beklentileri ile ulaştıkları sonuç onların mutlu veya mutsuz olmaları hususunda en önemli faktördür.

Boş zaman kullanımı olgusunun çalışma ile olduğu kadar psikolojik sağlıkla ve yaşam doyumuyla da ilişkili olduğu savunulmaktadır. Bu araştırmaların çoğunda iş doyumunu yaygın olarak çalışılmıştır. Ayrıca, psikolojik sağlıktan farklı olarak yaşam doyumunu çoğu çalışmalarda bağımlı değişken olarak alınmıştır (Gökçe, 2008).

2.5.2. Yaşam Tatminine Etki Eden Faktörler

Yaşam tatmini ile ilgili 32 ülkede yapılan 245 çalışmanın sonuçlarına göre yaşam tatminine etki eden faktörler şu şekilde sıralanmıştır (Dockery, 2004:2):

- Özgürlük ve demokrasinin rahatça yaşandığı ve ekonomik yönden zengin bir ülkede yaşama isteği.
- Politik istikrar.
- Azınlıktan ziyade çoğunluğun parçası olma isteği.
- Toplumdaki sosyal katmanın üst grubunda yer almak.
- Evli olmak, ailesi ve arkadaşları ile iyi ilişkiler içerisinde bulunmak.
- Fiziksel ve ruhsal olarak sağlam olmak.
- Açık fikirli ve aktif olmak.
- Kendi hayatının kontrolünü elinde bulundurduğunu hissetmek.
- Para kazanma ve politik olarak muhafazakâr olmak yerine sosyal ve moral değerlere sahip olmaya karşı istekli olmak.

Yaşam tatmini kavramının kişiden kişiye, toplumdaki topluma, ülkeden ülkeye farklı algılanma düzeylerine bağlı olarak, yaşam tatminine etki eden faktörlerde de farklılıkların olduğu görülmektedir. Bütün bunların ışığında yaşam tatminine etki eden faktörleri 4 ana başlık altında toplayabiliriz: Kişisel ve demografik faktörler, iş ile ilgili faktörler, çevresel faktörler ve toplumsal faktörler.

Kişisel ve demografik faktörler

Yaş: Daha önceki çalışmalar gençlerin yaşlılardan daha mutlu olduğunu bulmasına karşın, sonradan yapılan çalışmalar mutluluk ile yaş arasında bir ilişkinin olmadığını göstermiştir. Braun (1977), gençlerin hem olumlu hem de olumsuz duygulan daha çok bildirdiklerini; buna karşın yaşlıların daha fazla genel mutluluk ifadelerini ortaya

koyduklarını bulmuştur. Bu karışık bulgulara göre yapılan bir meta analiz çalışmasında, yaş ile yaşam doyumu arasındaki korelasyonun sıfıra yakın olduğu ve bu sonucun ilişkiye giren diğer değişkenler kontrol edilse de edilmese de aynı olduğu kanıtlanmıştır (Taş, 2011).

Cinsiyet: Kadınlar erkeklere göre daha fazla olumsuz duygu bildirmelerine karşın, aynı zamanda daha fazla kendi yaşamlarından haz duyarlar. Yapılan birçok diğer çalışmada cinsiyetler arasında tatmin açısından çok az bir farkın olduğu gözlenmiştir. Tatmin açısından cinsiyetler arasındaki farklılaşma çok küçüktür (Taş, 2011).

Çalışma ve iş: Campbell arkadaşları (1976), gelir farklılıklarının etkisi kontrol altına alınsa dahi işsiz grubun en mutsuz grup olduğunu, bölgesel işsizlik oranlarının duygu durumunu boylamsal olarak öngörmeye önemli bir değişken olduğunu bulmuşlardır. Ancak bunların dışında sözcümleri imalatçıların memurlardan daha az tatmin olduğuna ilişkin herhangi bir kanıt yoktur (Taş, 2011).

Eğitim: Campbell (1981)'in ABD'de 1957-1978 yılları arasında eğitimin yaşam tatmini üzerinde etkisinin olduğunu göstermektedir. Ancak bu etki çok güçlü bir etki değildir ve gelir gibi diğer değişkenlerle etkileşim içinde görülmektedir. Çeşitli araştırmalar diğer değişkenlerin etkileri kontrol alındığında eğitimin yaşam tatmini üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koyarken, diğer bazı araştırmalar kadınlarda eğitimin daha olumlu etkilere sahip olduğunu buldular. Eğitimin istekleri arttırırken aynı zamanda alternatif yaşama biçimleri üzerinde kişileri yoğunlaştırdığı ortaya çıkmıştır (Taş, 2011).

Evlilik ve Aile: Çeşitli çalışmalar evli oluşun yaşam tatmini üzerinde anlamlı bir etkisini bulmamışlardır (Taş, 2011).

İş ile ilgili faktörler

Yaşam tatmini kavramını iş yaşamından bağımsız ele almak mümkün olmayacaktır. Çünkü yaşam tatminine etki eden faktörlerin başında bireyin genel yaşamında oldukça önemli yer tutan iş yaşamı gelmektedir. Bu bağlamda iş yaşamından elde edilen tatmin ile yaşam tatmini arasında bir etkileşim olduğu yerleşmiş bir kanıdır (Baştemur, 2006).

Yapılan çalışmalarda yaşam tatmini ile gelir arasında belirgin bir şekilde pozitif ilişki tespit edilmiştir. Aynı şekilde işsizliğin de bireylerin yaşam tatmini üzerinde belirgin bir

negatif etkisinin olduğu ortaya çıkmaktadır (Garcia ve diğerleri, 2006). Yüksek gelire sahip olanlar düşük gelire sahip olanlara göre daha fazla tatmin olmakta, kişisel gelirden meydana gelen artışlar kişilerin yaşam tatmini artırmaktadır. İşsizliğin yaşam tatmini üzerinde çok büyük zarar verici etkisi bulunmaktadır. Ekonomik durgunluk dönemlerinde işsizliğin artması, bir işte çalışanların yaşam tatminini de düşürmektedir.

Çevresel değişkenler

Ekonomik durumun insanların yaşam tatminlerini etkilediği bir gerçektir. Özellikle enflasyon oranlarının yüksek seyrettiği ülkelerde halkın elde ettiği gelirin satın alma zamanla azalmakta ve bu durum insanların yaşamlarından tatmin duymamalarına neden olmaktadır (Baştemur 2006). Ayrıca hükümet politikaları da yaşam tatmini üzerinde etkisi mevcuttur, yaşlılar, kadınlar ve çocuklar için geliştirdikleri politikalar son derece önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra çevre kirliliği, temiz ve sağlıklı çevre koşulları, kentleşmenin beraberinde gelen betonlaşma kişilerin özgürce boş zaman aktivitelerine katılamamaları yaşam tatmini üzerinde etkileri mevcuttur.

(Karaküçük, 2007) bireylerin kent yaşamı içerisinde sosyo-ekonomik ve kültürel durumuna göre katıldığı boş zaman aktiviteleri ile kendini ayrıcalıklı statü kazanmış ve farklılaşmış bir birey olarak görebilir. Rekreatif aktivitelere katılım sonucunda bireyin elde edeceği faydaları kısa süreli ve uzun süreli olarak iki kategoride ele alınması gerektiğinin faydalı olacağını belirtmiştir. Birey bu aktivitelere katılarak iş ve aile hayatını sevme ve doğayı sevme gibi kısa süreli hazlara ulaşırken uzun vadede yaşam kalitesini artırma ve yaşamdan tatmin olma gibi hazlar yaşayabilir.

Toplumsal değişkenler

Kulüpler, dernekler gibi toplumsal olaylara katılım, ailenin yaşam tarzı, aileden uzak kalma, iş dışı sorumluluklar, akrabalık ilişkileri, bireyin toplumsal ve ailesel sorumlulukları insanların yaşam tatminlerine etki etmektedir. Ailesine, akrabalarına ve genel olarak çevresine karşı sorumlulukları az olan bireylerin yaşam tatminleri ile çok olan bireylerin yaşam tatminleri arasında fark olması doğaldır (Özdevecioğlu, 2003:697).

Günlük olarak fiziksel eksersiz yapan, herhangi bir sporla uğraşan ya da bahçede çalışan bireylerin bunları yapmayanlara göre yaşam tatminlerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Dindar insanların ortalamadan daha mutlu oldukları bilinmektedir. İnsanların yaşam tatminlerini artıran, boş zamanlarını değerlendirmenin ya da dinsel aktivitelerde bulunmanın sosyal etkisinden kaynaklanmaktadır (Baştemur, 2006).

2.5.3. Yaşam Tatmini ve Boş Zaman İlişkisi

Teknolojik gelişmeler, küreselleşen dünya ve çalışma hayatı, içinde bulunduğumuz toplumun belki de etkilendiği ve etkilediği en önemli unsurlardır. Amaç daha fazla kazanmak ve daha fazla tüketmek ancak tüm bunların bireyde psikolojik maliyetleri söz konusudur. Psikolojik maliyetlerin aza indirilebilmesi bireyin yaşamdan tatmin olması ve daha mutlu bir yaşam sürdürebilmesi ile mümkün olacaktır (Gilovich et al.2014).

Bireylerin yaşam tatminlerini etkileyen birçok unsur mevcuttur. Bu unsurlar Cuttillo-Schmitter ve ark. (1999) tarafından şu şekilde sıralanmaktadır; günlük yaşamdan mutluluk duymak, yaşamı anlamlı bulmak, amaçlara ulaşma konusunda çaba, pozitif bireysel kimlik, bedensel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi, ekonomik verimlilik ve sosyal ilişkilerdir. Kişinin bedensel olarak kendini iyi hissetmesi faktörü, bireyin fiziksel olarak aktivitelere katılımının ruhsal sağlığı ve yaşam tatminini olumlu olarak etkilemesidir (Lapa ve diğ, 2012).

Boş zamanların sportif faaliyetlerle değerlendirilmesi, gelişen teknoloji ve kentleşmenin kişiler ve toplum üzerinde meydana getireceği stresi önlemek veya oluşan baskıyı en aza indirmek için tavsiye edilmektedir. Olumlu rekreasyon faaliyetleri, insanlara başarmanın mutluluğunu yaşatarak bu nedenle daha üretken bir hayata olanak tanıyan kişinin özsaygısını ve özgüvenini artıracaktır (Karaman, 2015).

Boş zamanlar değerlendirilirken fiziksel aktiviteye katılım düzeyi üzerindeki çalışmalar, 20. yüzyılın başlarından beri insanların serbest zamanlarının artışı ve yaşam standardının yükselmesi araştırmacıların ilgilendiği bir konu haline gelmiştir. 1980'lerin başında araştırmacılar, bireylerin en yüksek serbest zaman kapasitelerine ulaşmalarının önündeki engel ve kısıtlamalara dikkat çekmeye başlamışlardır (Karaca ve Lapa, 2015).

İnsanoğlunda farkında olma özelliği ve düş gücü bulunduğundan, yalnızca yaşamı sürdürmek için neyin gerekli olduğunu bilmek istemekle kalmaz, insan yaşamının ne anlama geldiğini anlamak ister. Kendisinin bilincinde olduğu tek canlıdır. Tarihin süreci içinde geliştirdiği ve yalnızca biyolojik varlığın sürdürülmesi sürecine hizmet etmekten daha çok şey yapan yeteneklerinden yararlanmak ister (Fromm, 1995: 82). Boş zamanlarında rekreasyonel aktivitelerde bulunan insan kendi özüne döner, biyolojik ve mental açıdan rahatlama sağlar.

İnsanlar, iyi değerlendirildiğinde yaşam tatminlerini olumlu etkileyen serbest zamanlarında, farklı nedenlerle ve beklentilerle, açık veya kapalı alanlarda, pasif veya aktif olarak, kentsel veya kırsal alanlarda çeşitli aktivitelere katılırlar (Lapa veditğ.2012). Değerli ya da iyi olan şey, insanın özgül yeteneklerinin daha iyi bir şekilde ortaya çıkmasına katkıda bulunan ve yaşamı geliştiren şeylerdir. Olumsuz ya da kötü, yaşamı boğan ve insanın etkinliğini felce uğratan her şeydir (Fromm, 1995: 102).

Boş zaman aktivitelerinden biri olan spor faaliyetleri insan yaşamına çok değişik yollardan girerek, bireyleri doğrudan ya da dolaylı olarak kendisine bağımlı kılmış ve her zaman toplumların ilgisini çekmiş, toplumları canlı ve heyecanlı tutmayı başarmış sosyal bir olgudur. Sosyal boyutu olan ve her alanı kucaklama özelliğine sahip görünen kültür, bu çerçeve de boş zaman aktivitelerini de kapsamaktadır. Çünkü boş zaman aktiviteleri yoğun kişiler arası ilişkiler yanında, yaygın gurup yaşantıları sergileyen bir olgu olarak hem sosyal bir nitelik taşımakta hem de sosyal bir ihtiyaç sayılmaktadır (Gezer, 2014).

İşten alınan tatminin ya da işten kazanılan tecrübelerin, bireyin çalışma dışı yaşamını, diğer bir ifade ile yaşamın bütünü olumlu etkilediği sonucu çıkmaktadır. Bireyin iş dışı başarılarının da, işteki başarıları üzerine etkisinin de büyük olduğu düşünülmektedir. Bu bakımdan Quchi ve Price, Japon yönetiminin başarısını çalışanların özel yaşamına verilen öneme bağlamaktadır. Diğer yandan, çalışma yaşamındaki doyumsuzluk, mutsuzluk, hayal kırıklığı ve isteksizlik halleri, bireyin genel yaşamına etki ederken; bireyin yaşamdan da doyum almamaya başlamasına neden olabilmektedir. Bu durum bireyin çevresini, ailesini ve arkadaşlık ilişkilerini de olumsuz etkileyerek, fiziksel ve ruhsal sağlığını bozabilmektedir (Keser, 2005).

Sorumluluklarının değerleri ve duygularıyla uyumlu bir tarzda zamanlarını harcayan bireyler, yaşamda daha tatmin olacaklardır. Zamanlarını kendilerinin en önemli Şey olarak gördükleri Őeylere harcıyıp harcamadıklarını incelemek için bu yararlı bir yöntem olabilir (cal, 2008).

Bilinçli olarak çaba gösterilen sağlık davranışı, bireyin sağlıklı kalmak ve hastalıklardan korunmak için uyguladığı davranışların tamamı olarak tanımlanmaktadır. Bireyler sağlıklarını korumak için bireysel ve toplumsal kaynaklardan hareketle gerek çalışma zamanlarında gerekse boş zamanlarında davranışlarını düzenlerler. Yapılan alışmalar, bu tarz sağlığı koruyucu davranışların tümünü ya da çoğunu dikkatli bir Şekilde uygulayanlar, uygulamayanlardan daha sağlıklı olduğunu ortaya koymuştur (Saruhan ve Göksoy, 2015).

Sosyal ilişkiler, yaşam tatmini ile ilişkili önemli bir yaşam alanını temsil etmektedir. Bunun nedeni eş, çocuklar ya da arkadaşlar gibi yakınların sosyal destek sağlaması, maddi yardımda bulunması, boş zamanlarını paylaşması ve eşlik etmesidir (Dağlı ve Baysal, 2016).

Toplumların fiziksel, zihinsel ve düşünsel anlamda sağlam olmalarıyla birlikte sosyal, kültürel ve ekonomik yönden de ağın Őartlarının gerektirdiği yaşam seviyesine yükseltilmesi, ayrıca sağlam ve sağlıklı nesillerin yetişmesi, millet bütünlüğü ve devamının sağlanması yönünden gerçekleştirilmesi zor olan amaçlara kolayca ulaşılabilecek bir olgudur. Bireylerin ve toplumların sağlık ve mutluluğunun oluşmasında bir amaç değil araç olan spor faaliyetler ile insanlar birçok fayda elde ederler (Gezer, 2014).

Bedenen ve ruhen sağlıklı olmayan bireyler kendi yaşamlarında olumsuzluklar yaşadığı gibi ailesine ve yaşadığı topluma da olumsuzluklar yaşatabilmektedir.

Boş zamanları değerlendirmenin temel amaı, bireye sağlık, mutluluk, dinlenme, eğlenme ve kişilikte olumlu etkiler kazandırmaktır. Bu etkilerin toplumun gelişmesinde de olumlu katkıda bulunması beklenmektedir. Boş zamanları bilinçli ve faydalı bir biçimde değerlendirilmesinde planlı bir Şekilde aktivite programı oluşturulması ve tüm toplum bireylerinin aktivitelere ilgilerinin oluşması sağlanması önem arz etmektedir.

Gençlerin hayata bakış açıları ve hayatın anlamını fark edebilmeleri için, gençleri doğru planlanmış boş zaman aktiviteleri ile karakter geliştirmeye, amaçlarını belirlemeye, değerler kurmaya ve başkaları ile iyi ilişkiler kurmayı öğreterek hayatlarının anlamlarını geliştirebilmek mümkündür. Gençlerin anlamlı etkinliklere katılmanın önemini ortadadır. Bu nedenle, İntihar konularındaki önceki çalışma aile ve arkadaşlarının muazzam bir stres ile karşı karşıya kalan gençlere yönelik en önemli destek olduğunu gösterdiklerini ancak nitel sonuçlar, gençlerin kendi hedeflerini gerçekleştirmek için bağımsız olmayı istediğini gösterdi Kendi çabalarıyla kendi mutluluğunu ararlar (Kok ve ark., 2014).

Boş zaman aktivitelerinin sadece dinlenme, eğlenme amaçlarının dışında toplum yaşantısı açısından da gençlerin kötü alışkanlıklarının oluşmaması veya bu alışkanlıkların ortadan kaldırılması anlamında da son derece önemli bir yere sahiptir. Kok ve ark. (2014), yapmış oldukları araştırmalarında Malezya'da yaşayan gençlerin intihar eğilimlerinin önlenmesi için boş zaman aktivitelerinin önemine vurgu yapmıştır. Sosyalleşen gençler yapmış oldukları aktivitelerle kendilerini gerçekleştirmekte ve kendilerini keşfetmektedir.

Özellikle fiziksel ve açık hava boş zaman aktivitelerine katılım, depresif belirtilerin daha düşük seviyelerde oluşması artan mutluluk ve yaşam tatmini, sağlık ve sosyal işlevsellikte iyileşme ile ilişkilendirilmiştir. Dahası, fiziksel aktivitelere katılım, aktif bir yaşam biçimini ve buna bağlı olarak sağlıklı olma durumunu ortaya çıkarmaktadır (Chiu ve Kayat, 2010).

Boş zaman aktivitelerine katılımı etkileyen psikolojik açıdan ele alınan teoriler geliştirilmiştir. Bunlar planlı davranış teorisi ve öz yeterlilik teorileridir, bu teoriler insan davranışını açıklamak için kapsamlı bir perspektif sunmaktadır. Birey kendi gücünü tanımadan ve gücüne güvenmeden kendi potansiyelini ortaya koyamaz. Bandura (1986) tarafından "öz-yeterlik" olarak adlandırılan bu durum, bir bireyin belirli bir faaliyeti başarıyla gerçekleştirebileceğine olan inancının gücü olarak tanımlanır (Chiu ve Kayat, 2010).

Bireylerin etkinlik seçiminde içinde bulunulan çevre, daha yakın çevrede var olan olanaklar, ailenin sosyo- ekonomik gücü, bölgenin gelenek ve görenekleri, bireyin yaşı ve cinsiyetinin yanı sıra, kendi kişilik özellikleri ve arkadaş çevresi etkilidir. Boş zamanların doğru değerlendirilmesi kişinin sorumluluk duygusunun artmasına ve zamanı en güzel

şekilde değerlendirmeye yönlendirerek, kişiyi daha mutlu kılmakta ve kendisini kişisel olarak geliştirme imkânı sağlamaktadır. Rekreasyon faaliyetlerine katılımı sonucunda birey kendini anlatmak, tecrübelerini diğer kişilerle paylaşmak, kendini başarılı görmek, başkalarıyla arkadaşlık kurmak ve onları tanımak, kişilik gelişimini sağlamak ve kişilik gelişimini tamamlamak gibi olumlu sonuçlar meydana getirmektedir (Şimşek ve diğ.2015).

Boş zaman aktiviteleri, evlilik, iş, yaşam standardı, arkadaşlık ilişkileri ve sağlık gibi önemli alanlarından biri olarak görülmüş ve yaşam kalitesinin artmasında büyük öneme sahip olduğu ortaya konmuştur. Bu sebeple önemli bir yaşam alanı olarak görülen serbest zamanda elde edilen doyumun yaşama yönelik tatmini gösteren yaşam tatmini kavramı ile ilişkilerine alanyazında sıkça rastlamaktayız (Kaas ve diğ.2015).

Engelli bireyler için boş zamanlarda elde edilen becerilerin, yaşamın diğer alanlarına da transfer edilebilecekleri beceriler olması, özellikle fiziksel engelli bireylerin hareket kabiliyetlerini artırarak hayatlarını kolaylaştırmaları ve yaşam kaliteleri üzerinde yapacağı katkılar dikkate alındığında, 'beceri gelişimi' alt boyutunun araştırmanın katılımcıları tarafından en önemli motivasyon unsuru olarak ele alınması oldukça önem arz ettiği ortadadır. Ayrıca, engelliler için çabuk gerçekleşen küçük başarılar, genellikle büyük ve tek bir başarıdan daha anlamlıdır. Bu nedenle, boş zaman fiziksel etkinliklerinin kazandırdığı becerilerin, bu tür etkinliklere her katılımlarında engelli bireylere küçük başarılar elde etmelerini sağladığı için 'beceri gelişimi' boyutunun önemli bir motivasyon aracı olarak belirlendiği söylenebilir (Sarol ve Çimen, 2015). Sağlıklı bireyler kadar engelli bireylerinde yaşam tatminini artmasında boş zaman etkinliklerinin yeri oldukça önemlidir.

Boş zaman faaliyetlerinin sosyalleşmede etkili bir unsur olduğu bilinmektedir. Genel anlamda boş zaman ve dinlenme olanaklarının varlığı yaşam memnuniyeti ile bağlantılı olmuştur ve sıkça 'akış' olarak tanımlanır. Akış yaşamsal faaliyete ilişkin zorluklar ile beceri arasında bir dengeyi ifade eder. Akış deneyimi hakkında neredeyse tüm çalışmalar boş zaman ve yaşam doyumunu arasında pozitif bir ilişkinin varlığından söz eder. Bireyin aslında boş zamanına ilişkin olarak temel amaçlarından birisi olan ruhsal anlamda iyi olma arzusu yaşamdan tatmin almasına sebep olan etkenlerden sadece bir tanesidir. Doğal olarak bireyin yaşamından tatmin olmama durumları birçok araştırmada da belirtildiği üzere boş zaman kavramının kısıtlanması ya da engellenmesiyle ortaya çıkabilir (Karaca ve Lapa, 2015).

Bireyin yaşamına yönelik kişisel değerlendirmesini olumlu hale getiren serbest zaman katılımı aynı zamanda bireyin kendi benliğine yönelik değerlendirmesini etkilemektedir. Benlik saygısı olarak tanımlayacağımız ve bireyin kendisine dönük pozitif veya negatif bakış açısını ifade eden bu kavram, iyi oluşun en güçlü belirleyicilerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır ve yaşam tatminiyle yüksek bir ilişkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Kaas,2015).

Tesadüfi olarak katılımın olduğu tekrar etmeyen boş zaman etkinlikleri bile psikolojik ihtiyaçların karşılanması konusunda bireye pozitif etki sağlamaktadır. Bireyin psikolojik ihtiyaçlarının tamamlanması yaşam doyumunu, fiziksel ve ruhsal sağlığını olumlu etkilemektedir. Dahası, fiziksel ve mental sağlığı direkt ve olumlu yönde etkileyebilmekte ve aynı zamanda yaşam doyumunu etkilemektedir. Fiziksel ve mental sağlık ile yaşam doyumunu arasında doğru orantı vardır. Yaşam doyumunun yüksek olması, bireylerin kişisel gelişimlerini olumlu yönde etkilemektedir (Gökçe, 2008).

Alan yazında yapılan pek çok çalışmada rekreatif aktivitelere katılan bireylerin ve serbest zaman aktiviteleri ile ilişkilendirilen önemli bir kavram ise yaşam tatminidir (Lapa ve Ağyar, 2012).

2.5.4. Yaşam Tatmini ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Taş (2011) , 363 öğretmen üzerinde yapmış olduğu çalışmasında erkek ve kadın öğretmenler arasında yaşam tatmini açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu farklılık kadın öğretmenlerin yaşam doyumunu puan ortalamalarının, erkek öğretmenlerin yaşam tatmini puan ortalamalarından daha yüksek olmasından kaynaklandığı ve buna göre kadın öğretmenlerin yaşam tatmini düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaş grupları ile medeni durumları ile ilgili bulgular ışığında yaşam doyumunu açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin meslekte çalışma süreleri ile eğitim düzeyleri ile ilgili yaşam doyumunu açısından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

Baştemur (2006), polisler üzerinde yaptığı araştırmasında 361 katılımcının 319'u polis memuru, 30'u orta kademe yöneticisi, 12'si üst kademe yöneticisidir. Yaşam tatmini ölçeğine göre Emniyet çalışanlarının verdikleri cevaplara bakıldığında en yüksek

ortalamanın 2.977 ile ‘yaşamımdan tatmin oluyorum’ ifadesinin olduğu görülmektedir. Rütbelere itibariyle yaşam tatmini farklılıkları istatistiksel açıdan anlamlı değildir. Eğitim itibariyle ne yaşam tatmininin ne de iş tatmininin anlamlı farklılıklara sahip olmadığı tespit edilmiştir. Yaş itibariyle ne yaşam tatmini ne de iş tatmini farklılıklarının istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı belirtilmiştir. Ortalama hizmet süresi itibariyle yaşam tatmini farklılıklarının istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmüştür. Evli olanların iş ve yaşam tatmin düzeylerinin bekâr olanlara oranla daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Eşin çalışması açısından bakıldığında, eşi çalışanların iş tatmini ve yaşam tatmini düzeylerinin eşi çalışmayanlara oranla yüksek olduğu görülmektedir.

Karaman (2015), Ankara’da bulunan 15 spor merkezinin üyeleri üzerindeki yaptığı çalışmada 846 spor merkezi üyesi ile çalışılmış ve bu araştırma sonucunda yaşam tatmini ölçeğine ilişkin bulgularda rekreasyonel amaçlı spor yapan bireylerin yaşam tatmini düzeyleri ve bağımsız değişkenlerin yaşam tatmini üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Buna göre rekreasyonel amaçlı spor yapan bireylerin yaşam tatmini düzeyinin yüksek olduğu ve bağımsız değişkenlerden cinsiyetin, eğitim seviyesinin, algılanan gelir seviyesinin, boş zaman yeterlilik algısının, algılanan sağlık durumunun yaşam tatmini düzeylerini değiştirdiği, yaşın, medeni durumun, çocuk sahibi olma durumunun, yaşam tatminini değiştirmedeği saptanmıştır. Sonuç olarak, kadın katılımcıların erkeklere göre, eğitim seviyesi yüksek olanların orta ve düşük olanlara göre yaşam tatmininin düşük olduğu tespit edilmiştir. Gelir seviyesinin çok yüksek olduğu bireyler ile çok düşük olan bireyler arasında yaşam tatmini açısından farklar vardır ve yaşam tatmini gelir seviyesi yüksek olanda daha yüksek çıkmıştır. Zamanlarını iyi kullananların kullanmayanlara göre yaşam tatminleri yüksektir. Sağlıklı olanlarla olmayanlar arasında da benzer ilişki söz konusudur. Bu sonuçlara bakıldığında eğitim seviyesi düştükçe, gelir seviyesi azaldıkça, boş zaman miktarı düştükçe ve sağlık kötüye gittikçe yaşam tatmininin düştüğü söylenebilir.

Lapa ve diğ.(2012), yapmış oldukları çalışmada ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan 300 beden eğitimi ve spor öğretmeninden faydalanılmıştır. Çalışmanın önemli sonuçlarından biri, yaşam tatmini, serbest zaman motivasyonu ve serbest zaman aktivitelerine katılım sıklığı arasında pozitif doğrusal ilişkinin olduğudur. Bu üç değişken arasında pozitif yönde anlamlı doğrusal ilişkiler saptanmıştır. Cinsiyete, serbest zaman aktivitelerine katılım sıklığına ve sportif aktivitelere aktif/pasif katılıma göre serbest zaman

motivasyonu arasında fark anlamlı bulunurken, sosyal ve sanatsal/kültürel aktivitelere aktif/pasif katılıma göre anlamlı fark bulunamamıştır.

Keser (2005), yapmış olduğu çalışmasında otomotiv sektöründe görev alan 562 kişi üzerinde inceleme yapmıştır. Araştırma sonucuna göre, “İş doyumunu ile yaşam doyumunu arasında pozitif bir ilişki vardır” ifadesine yer verilmiştir. Bu iki değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olması, yaşam doyumunu içerisinde iş doyumunun önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. İş doyumunu sonuçları, bağımsız değişken olarak nitelendirilebilecek, yaş, cinsiyet, medeni durum, işgücünün niteliği ve eğitim düzeyi değişkenleri ile değerlendirildiğinde sadece eğitim düzeyi değişkeninde bir farklılık görülmektedir. Üniversite mezunlarının iş doyumları, ilköğretim ve lise mezunu gruba göre düşük çıkmıştır. Bu sonuç, nitelikli işgücünün tatmininin daha zor sağlandığına işaret etmektedir. Yaşam doyumuna ilişkin incelemede ise, cinsiyet ve işgücünün niteliği değişkenleri farklılık arz etmektedir. Cinsiyet değişkeni ele alındığında kadın çalışanların yaşam doyumunun, erkek çalışanların yaşam doyumundan yüksek çıktığı görülmektedir. Diğer yandan mavi yakalı çalışanların da beyaz yakalı çalışanlara oranla daha yüksek yaşam doyumuna sahip oldukları saptanmıştır.

Öcal (2008), çalışmasını tekstil sektöründe çalışan 213 kişi üzerinde yapmıştır. İş-aile çatışması ile yaşam tatmini arasında ise olumsuz yönde bir ilişki olduğu görülürken, aile-iş çatışması ile yaşam tatmini düzeyi arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir. İş tatmini ve yaşam tatmini arasında ise olumlu yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu doğrultuda, çalışanların iş tatmin düzeyleri arttıkça yaşam tatmin düzeyleri de artmaktadır sonucuna ulaşılmaktadır.

Saruhan ve Göksoy (2015), araştırmalarını Adnan Menderes üniversitesi veterinerlik fakültesinde asistan bulunan 19 kişi ile gerçekleştirmişlerdir. Çalışmaya katılanların %57,9’u boş zamanlarını değerlendirmede hiçbir zaman güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir. Fakat yapılan çalışmalara bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunun boş zamanlarını değerlendirmede bazen/her zaman güçlük çektiği izlenmiştir. Katılımcıların boş zamanlarında en sık yaptıkları aktiviteler kitap okumak, gezmek, spor yapmak ve film izlemek olarak belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinde yapılan benzer çalışmalarda ilk sıralarda spor yapmak, futbol oynamak ve müzik dinlemek yer almıştır.

Şahin (2010), 450 öğretmen üzerinde yapmış olduğu araştırmasında, İlkokul öğretmenlerinin yaşam doyumu ile “kişisel başarı” arasında ise pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Kendisini olumlu olarak değerlendiren ve başarı duygusu artan öğretmenlerin yaşamdan aldıkları doyum artmaktadır. İlkokul öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine göre yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yani cinsiyet öğretmenlerin yaşam doyumu düzeyleri için etkili bir faktör değildir. Yaşam doyumu düzeylerinin öğretmenlerde cinsiyet açısından farklılık göstermemesinin bir nedeni de hem kadın hem de erkek öğretmenlerin benzer çalışma şartlarına ve yasal haklara sahip olmasından ileri gelmektedir denilebilir. Öğretmenlerin medeni durumlarına göre yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaşam doyumu ile medeni durum değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde, evli ve bekâr öğretmenler arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Eşlerinin mesleğine göre yaşam doyumu düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Algıladıkları sosyoekonomik düzeye göre yaşam doyumu düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre, öğretmenlerin yaşam doyumu düzeylerinin, düşük sosyoekonomik düzeye sahip olma yönünde önemli düzeyde anlamlı olduğu bulunmuştur.

Öztürk (2014), 305 sınıf öğretmeni üzerinde yapmış olduğu çalışmasında, Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre yaşam doyumunda farklılaşma olduğu görülmektedir. Kadın sınıf öğretmenlerinin erkek sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu görülmektedir. Yaşlarına göre yaşam doyumunda herhangi bir farklılaşma olduğu görülmemektedir. Medeni durumlarına göre yaşam doyumunda farklılaşma olduğu görülmektedir. Evli olan sınıf öğretmenlerinin bekâr olan sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu görülmektedir. Sahip oldukları mesleki kıdeme göre yaşam doyumunda farklılaşma olduğu görülmektedir. 6- 10 yıl çalışan sınıf öğretmenlerinin 11 yıldan fazla çalışan sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek yaşam doyumuna sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları bölüme göre yaşam doyumunda farklılaşma olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan sınıf öğretmenlerinin diğer bölümlerden mezun olan sınıf öğretmenlerine göre yaşam doyumunun daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum mezun olduğu bölümle ilgili alanlarda çalışan bireylerin yaşam doyumunun daha yüksek olması şeklinde açıklanabilir. Sınıf öğretmenlerinin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeye göre yaşam doyumunda farklılaşma olduğu görülmektedir. Düşük gelir düzeyindeki sınıf öğretmenlerinin orta ve yüksek gelir düzeyindeki sınıf öğretmenlerine göre yaşam doyumlarının daha düşük olduğu

görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin gelir düzeyi arttıkça yaşam doyumunun arttığını göstermektedir. Sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumunu ve değer tercihleri arasında güç, başarı, hazcılık, uyarılma, öz-denetim, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum ve güvenlik alt boyutlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Değerler arttıkça yaşam doyumunu yükseliş göstermekte, değerler azaldıkça yaşam doyumunu düşüş göstermektedir. Bu bulguya göre değerlerine sahip çıkmaya önem veren sınıf öğretmenlerinin yaşam doyumları daha yüksektir. Buradan yola çıkarak tüm öğretmenlerin yaşam doyumlarının yüksek olması için değerler eğitimine daha fazla yer verilmesi düşünülebilir.

Gezer (2014), 187 emniyet personeli üzerinde yapmış olduğu çalışmasında, polislerin yaşam doyumunu düzeyleri incelendiğinde spor yapan erkekler ile yapmayanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Bu bulguya göre yaşam doyumunu alt boyutunda spor yapmayan erkeklerin spor yapanlara göre yaşam doyumunu hissi daha düşük çıkmıştır.

Karaca ve Lapa (2015), 800 üniversite öğrencisi ile yapmış oldukları araştırmada, üniversite öğrencilerin “Özerklik”, “Yaşam Amaçları”, “Çevresel Hâkimiyet”, “Bireysel Gelişim”, “Öz-Kabul” alt boyutlarında ve psikolojik iyi olma toplam puanı ile serbest zaman egzersiz katılım puanı arasında pozitif doğrusal ilişki bulunduğu ve ilişki düzeylerinin düşük düzeyde olduğu şeklindedir. Üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi olma durumları hem serbest zaman engelleriyle baş etme stratejileri hem de serbest zaman egzersiz katılımıyla pozitif doğrusal yönde ilişki göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre psikolojik iyi olma durumları ve serbest zaman egzersizine katılımı anlamlı şekilde farklılık göstermiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evrenine ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin toplanma sürecine ve verilerin analizine yönelik konular ele alınmıştır. Araştırmada konusu insan davranış ve tutumu olan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

3.1. Araştırmanın Evren ve Örnekleme

Çalışmanın evreni Ankara Yenimahalle ilçesinde ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Yenimahalle ilçe müdürlüğünün (2017) verilerine göre ilçenin ilköğretim okullarında toplam 1645 öğretmen görev yapmaktadır. Yapılan örnekleme hesabına göre formülde 0,05 hata payı ile en az 312 öğretmenle anket yapılması gerekmektedir. Çalışmamızda 243 kadın 93 erkek olmak üzere 336 öğretmen katılımcı ele alınmıştır.

$$n = \frac{Nt^2 pq}{d^2 (N - 1) + t^2 pq}$$

Formüllerde;

N= Evrendeki birey sayısı

n= Örnekleme alınacak birey sayısı

p= İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı)

q= İncelenecek olayın görülmeyiş sıklığı (1-p)

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer

d= Olayın görülüş sıklığına göre yapılmak istenen \pm sapma olarak simgelenmiştir.

N	1645
p	0,5
q	0,5
d	0,05
t	1,96
n=Örnek Sayısı	312

Şekil 3.1. Evrenden Tesadüfi Örneklemi Tespit Etmek Amaçlı Uygulanan Formül

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Kişisel Bilgi Formu”, “Rekreasyon Faaliyetlerine katılım Formu”, “İş Tatmin Ölçeği” ve Yaşam Tatmini Ölçekleri kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Öğretmenlerin boş zaman aktivitelere katılımını ve yaşam tatminini etkileyeceği düşünülen yaş, cinsiyet, medeni durum, gelir, çalışma saatleri, öğrenim durumu gibi mesleki ve kişisel bilgiler sorgulanmaktadır. Ölçeklerle ilgili bilgiler aşağıda sunulmuştur (Ek.1)

Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Formu: Araştırmaya katılan örneklem gurubunda bulunan öğretmenlere, 55 maddeden oluşan ve rekreasyon faaliyetlerine katılım düzeylerini ölçmeyi amaçlayan form kullanılmıştır. Form Kanada'nın Alberta Eyaletinde yerel hükümet tarafından yapılan Alberta Recreation Survey(2013). Aktivitelerinden faydalanılarak oluşturulmuştur (<https://open.alberta.ca/publications/2013-alberta-recreation-survey>).

Minnesota İş Tatmin Ölçeği: Bu araştırmada iş tatminini ölçmek amaçlı veri toplama aracı olarak Minnesota İş Tatmin Ölçeği (Minnesota Satisfaction Questionnaire) kullanılmıştır. MSQ 1967 yılında, R.V. Dawis, D.J. Weiss, G.W. England, L.H. Lofquist tarafından geliştirilmiştir. Baycan tarafından (1985) Türkçeye çevrilip, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. (Cronbach Alpha=0,77). Baycan,1985;Oran,1989; Görgün,1995 ve Bayraktar'da ,1966 çalışmalarında bu ölçeği kullanmışlardır. Minnesota İş Tatmin Ölçeği 1-5 arasında puanlanan beşli Likert tipi bir ölçektir (Başara, 2013).

Minnesota İş Doyum Ölçeğinin iş doyumunu boyutlarının alt maddelerine verilen yanıtlarda öğretmenlerin, verilen yargıya ‘5’li katılım derecesi olan Likert ölçeği çerçevesinde ‘Hiç Memnun Değilim (1), Memnun Değilim (2), Kararsızım (3), Memnunum (4), Çok Memnunum (5)’ seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenecektir. Ölçeğin meslek ve niteliği, mesleğin çalışma şartları, mesleksi ve sosyal ilişkiler, ekonomik şartlar, yönetim ve denetim, sosyal gereksinimler alt boyutları da bulunmaktadır (Pala, 2012) .(Ek.3)

Yaşam Doyum Ölçeği: Son olarak katılımcıların yaşam tatminlerini ölçmek amacıyla Yaşam doyumunu ölçmek amacıyla Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen ölçekten yararlanılmıştır. Beş maddeden oluşan bu ölçek için bulunan güvenilirlik katsayıda da. 93’tür. Diener ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen, Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışması (Köker,1991) ve (Yetim,1993) tarafından yapılan yaşam tatmini ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları sonucunda; test-tekrar test güvenilirliği $r=.85$, madde-test korelasyonları ise. 71 ile. 80 arasında hesaplanmıştır (Avşaroğlu ve Ark.2005).

Tüm doyum boyutlarında “1” değeri doyumun düşük; “5” değeri ise doyumun yüksek olduğunu ifade etmektedir. (Ek.4)

3.3. Verilerin Toplanması

İlkokullarda görev yapan öğretmenlere anket formu düzenlemek amacı ile Milli Eğitim Bakanlığında izin yazısı alınmış ve bunun üzerine öğretmenlerle birebir görüşülerek anket formları gönüllü olarak katılan öğretmenlerimizce doldurulmuştur. Uygulama aşamasından önce çalışmanın konusu ile ilgili öğretmenlere bilgi verilmiş ve anketi tamamlamaları için süre tanınmıştır. Eksik ve hatalı doldurulan formlar araştırmaya dâhil edilmemiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 22 (Statistical Package for the Social Sciences) programı ile yapılmış ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Betimsel istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırma konusunun mevcut durumuna ilişkin hipotezleri test etmek için veya sorulara cevap bulmak için veriler toplamayı gerektirir. Betimleyici veriler, genellikle gözlem, anket, görüşme veya test gibi bilgi toplama yolları ile elde edilir (Arıkan 2011).

Rekreasyon faaliyetlerine katılım düzeyi formu üzerinde yapılan faktör analizi içerisinde yer alan faktör 3 aktivite gurubu, iş tatmini ve alt boyutları ile yaşam tatmini puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri -3 ile +3 arasında olduğu için, normal dağılıma uymaktadır. Bu puanların demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu parametrik olan test tekniklerinden t testi ve ANOVA testleri ile analiz edilmiştir. Bağımsız değişkende çok sayıda grup varsa ANOVA kullanılır. İlişkili örneklem için t-testi, ilişkili iki örneklem ortalaması arasındaki farkın sıfırdan (birbirinden) anlamlı bir şekilde farklı olup olmadığını test etmek için kullanılır (Büyüköztürk (2018,77). ANOVA bağımsız değişkenlerin kendi aralarında nasıl etkileşime girdiklerini ve bu etkileşimlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini analiz etmek için kullanılır (Büyüköztürk 2018,89).

Faaliyetlere Katılım Düzeyi, İş Tatmini ile Yaşam Tatmini arasındaki ilişki Pearson korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Faaliyetlere Katılım Düzeyinin İş Tatmini ve Yaşam Tatminine etkisi ise regresyon testi ile analiz edilmiştir.

3.4.1. Parametrik Testler

Bağımsız Gruplar T Testi: Bağımsız iki grubun nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında kullanılan test tekniğidir. Söz konusu testin uygulanabilmesi için her iki grubun normal dağılım varsayımını sağlaması gerekir.

One –Way ANOVA: Bağımsız k grubun ($k>2$) nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında kullanılan test tekniğidir. Söz konusu testin uygulanabilmesi için her iki grubun normal dağılım varsayımını sağlaması gerekir. ANOVA bağımsız değişkenlerin kendi aralarında nasıl etkileşime girdiklerini ve bu etkileşimlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini analiz etmek için kullanılır (Büyüköztürk 2018,89).

Pearson korelasyon (r) testi: Bağımsız iki nicel değişken arasındaki doğrusal ilişkinin yönü ve kuvvetinin belirlenmesi kullanılan test tekniğidir.

Regresyon testi: Bağımlı bir değişkenin bağımsız bir ya da daha fazla değişkenden etkilenme durumunu inceleyen test tekniğidir. Regresyon analizi, aralarında ilişki olan iki ya da daha fazla değişkenden birinin bağımlı değişken, diğerlerinin bağımsız değişkenler

olarak ayrımı ile aralarındaki ilişkinin bir matematiksel eşitlik ile açıklanması sürecini anlatır (Büyüköztürk 2018:118).

3.4.2. Yapı Geçerliliği ve Güvenirlik Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla açımlayıcı faktör analizi (AFA), güvenirlüğünün belirlenmesi amacıyla Cronbach's alfa güvenirlilik katsayıları hesaplanmıştır.

3.4.3. Açımlayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğini istatistiksel olarak tespit etmek için açımlayıcı faktör analizi tekniği kullanılmaktadır. Faktör analizi; birbirleriyle ilişkili çok sayıdaki değişkeni az sayıda, daha anlamlı, kolay anlaşılabilir ve birbirinden bağımsız faktörler haline getiren ve yaygın olarak kullanılan çok değişkenli istatistik tekniklerinden biridir (Turanlı ve Arkd.2012).

Ölçeğin öncelikli olarak, faktör analizine uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO ve Bartlett testi yapılmaktadır. KMO katsayısı örneklemin büyüklüğünü test etmek için hesaplanmaktadır. Faktör analizinde evrendeki dağılımın normal olması da beklenmektedir. Bu da Bartlett testiyle incelenmektedir. Bu kapsamda KMO testi ölçüm sonucunun 1,000' e yakın, Bartlett küresellik testi sonucunun da istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir. Faktörlerin öz değerlerine ait saçılma diyagramı olan Scree Plot grafiği ve açıklanan varyans oranı ölçeğin toplam faktör sayısının belirlenmesinde kullanılmaktadır. Faktör analizi işleminde ölçek maddelerinin faktörlere atanması ya da ölçekten çıkarılması işlemlerinde faktör yükü değerlerine bakılmaktadır. Faktör yükü değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. Maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olması beklenir. Her bir maddenin faktör yükünün 0,30'dan küçük olduğu ya da söz konusu maddenin faktör yüklerinin iki farklı faktördeki değerlerinin farkının 0,10'dan küçük olması durumunda (binişiklik) madde ölçekten çıkarılarak analiz işlemine devam edilir.

3.4.4. Güvenirlik Analizi

Cronbach's alfa katsayısının 0-1 arasında değiştiği, değerlendirme kriterlerine göre "0.00 < 0.40 ise ölçek güvenilir değil, 0.40 < 0.60 ise ölçek düşük güvenirlikte, 0.60 < 0.80

ise ölçek oldukça güvenilir ve $0.80 < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek” olarak değerlendirildiği ifade edilmektedir (Tavşancıl, 2005).

4. BULGULAR

Bu bölümde alan araştırması sonucunda toplanan verilerin istatistiksel analizlerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Öncelikle rekreasyon katılım ölçeğine, yaşam doyumu ölçeğine ve iş tatmin ölçeğine yönelik faktör analizi sonuçları verilmiştir. Ardından tanımlayıcı istatistikler sonuçları ele alınmıştır. Daha sonra ölçme modeli test edilmiş olup sonuç ve öneriler ortaya konmuştur.

Çizelge 4.1. İş Tatmini Güvenirlik Analizi Sonuçları

Boyut	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
İçsel Doyum	,861	11
Dışsal Doyum	,763	7
İş Tatmini	,890	18

İçsel Doyum güvenirlik katsayısı, 861'dir ve boyutun güvenirliği çok yüksektir.

Dışsal Doyum güvenirlik katsayısı, 763'tür ve boyutun güvenirliği oldukça yüksektir.

İş Tatmini güvenirlik katsayısı, 890'dır ve ölçeğin güvenirliği çok yüksektir.

Çizelge 4.2. Yaşam Tatmini Faktör Analizi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,856
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	978,958
	Df	10
	Sig.	,000

Ölçek için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,856 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 978,958 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.3. Yaşam Tatmini Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde	Faktör 1	Açık. Varyans Oranı	Cronbach's Alfa
Yaşam Tatmini	Yaşamımdan memnunum	0,858	70,224	0,890
	Yaşamımda şu ana kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim	0,854		
	Yaşamım birçok yönden idealimdekine yakındır	0,851		
	Eğer yaşamımı yeniden yaşayabilsem, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim	0,82		
	Yaşam şartlarım mükemmeldir	0,806		

Yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçeğin 5 ifade ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %70,224; güvenilirlik katsayısı 0,890'dır. Buna göre ölçeğin güvenilirlik düzeyi çok yüksektir.

Çizelge 4.4. Fiziksel Aktivitelere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,685
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	182,183
	Df	15
	Sig.	,000

Ölçek için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,685 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur (KMO>0,500). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 182,183 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.5. Fiziksel Aktivitelere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde	Faktör Yüğü	Açık. Varyans Oranı	Cronbach's Alpha
Fiziksel aktiviteler	Yüzme	,699	33,405	,568
	Koşu	,673		
	Bisiklet	,570		
	Yürüyüş	,567		
	Jimnastik	,538		
	Fiziksel Aktivite Aerobik	,357		

Yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçeğin 6 ifade ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %33,405; güvenirlik katsayısı 0,568'dir. Buna göre ölçeğin güvenirlik düzeyi düşüktür.

Çizelge 4.6. Açık Alan Aktivitelerine Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,518
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	87,496
	df	10
	Sig.	,000

Ölçek için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,518 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur (KMO>0,500). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 87,496 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.7. Açık Alan Aktivitelerine Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde	Faktör Yüğü	Açık. Varyans Oranı	Cronbach's Alpha
Açık alan aktiviteleri	Piknik Yapmak	,699	30,972	,391
	Balık Tutmak	,673		
	Parka Gitmek	,570		
	Kamp Yapmak	,567		

Yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçeğin 4 ifade ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %30,972; güvenirlik katsayısı 0,391'dir. Buna göre ölçeğin güvenirlik düzeyi düşüktür.

Çizelge 4.8. Grup Aktivitelerine Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,515
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	22,953
	Df	3
	Sig.	,000

Ölçek için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,515 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 22,953 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.9. Grup Aktivitelerine Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde	Faktör Yüğü	Açık. Varyans Oranı	Cronbach's Alpha
Grup aktiviteleri	Voleybol	,770	42,482	,306
	Bowling	,626		
	Futbol	,539		

Yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçeğin 3 ve ifade tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %42,482; güvenilirlik katsayısı 0,306'dir. Buna göre ölçek güvenilir değildir.

Çizelge 4.10. Kültürel Aktivitelere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,731
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	316,804
	Df	10
	Sig.	,000

Ölçek için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,731 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 316,804 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.11. Kültürel Aktivitelere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde	Faktör Yüğü	Açık. Varyans Oranı	Cronbach's Alpha
Kültürel aktiviteler	Müze	,770	46,121	,699
	Konser	,745		
	Tiyatro	,726		
	Fuar Festival	,697		
	Kültürel Aktiviteler Dans	,381		

Yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçeğin 5 ifade ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %46,121; güvenirlik katsayısı 0,699'dur. Buna göre ölçeğin güvenirlik oldukça yüksektir.

Çizelge 4.12. Hobilere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,750
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	351,134
	Df	21
	Sig.	,000

Ölçek için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,750 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur (KMO>0,500). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 351,134 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.13. Hobilere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Madde	Faktör Yüğü	Açık. Varyans Oranı	Cronbach's Alpha
Hobiler	Hobiler	,675	35,829	,511
	Yazmak	,669		
	Fotoğrafçılık	,667		
	Şarkı Söylemek	,658		
	Çiçek Düzenleme	,555		
	Müzik Aleti Çalmak	,525		
	El İşi	,377		

Yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçeğin 7 ifade ve tek boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %35,829; güvenirlik katsayısı 0,511'dir. Buna göre ölçeğin güvenirlik düzeyi düşüktür.

Çizelge 4.14. Diğer Aktivitelere Katılım Düzeyi Faktör Analizi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,654
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	361,278
	Df	28
	Sig.	,000

Ölçek için yapılan faktör analizinde KMO değeri 0,654 olarak hesaplanmıştır. Buna göre örneklem sayısı faktör analizi için uygundur ($KMO > 0,500$). Bartlett testi kapsamında X^2 değeri 361,278 ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). KMO ve Bartlett testi sonucuna göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 4.15. Diğer Aktivitelere Katılım Düzeyi Güvenirlik Analizi

Ölçek	Madde	Faktör Yüğü	Açık. Varyans Oranı	Cronbach's Alpha
Boyut1	Kulüp Toplantıları	,801	22,534	,602
	Seyirci Olarak Spor Etkinliğı	,691		
	Masa Ve Kart Oyunları	,605		
Boyut2	Televizyon Seyretmek	,826	20,835	,579
	Dergi Gazete	,703		
	Diğer Aktiviteler İnternet	,652		
Boyut3	Video Oyunları	,816	17,152	,429
	Satranç	,606		
Diğer aktiviteler			60,521	,570

Yapılan faktör analizi sonucuna göre ölçeğin 8 ifade ve üç boyuttan oluştuğı belirlenmiştir. Ölçeğin toplam varyansı açıklama oranı %60,521; güvenirlik katsayısı 0,570'tir. Buna göre ölçeğin güvenirlik düzeyi düşüktür.

Ölçeğin 1. Boyutu 3 ifadeden oluşmaktadır. Boyutun toplam varyansı açıklama oranı %22,534; güvenirlik katsayısı 0,602'dir. Buna göre boyutun güvenirlik düzeyi oldukça yüksektir.

Ölçeğin 2. Boyutu 3 ifadeden oluşmaktadır. Boyutun toplam varyansı açıklama oranı %20,832; güvenirlik katsayısı 0,579'dur. Buna göre boyutun güvenirlik düzeyi düşüktür.

Ölçeğin 3. Boyutu 2 ifadeden oluşmaktadır. Boyutun toplam varyansı açıklama oranı %17,152; güvenirlik katsayısı 0,429'dur. Buna göre boyutun güvenirlik düzeyi düşüktür.

Çizelge 4.16. Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler Frekans Tablosu

		n	%
Cinsiyet	Kadın	243	72,3
	Erkek	93	27,7
Yaş	20-30 yaş	18	5,4
	31-40 yaş	57	17,0
	41-50 yaş	147	43,8
	51 yaş ve üzeri	114	33,9
Öğrenim	Ön lisans	37	11,0
	Lisans	280	83,3
	Yüksek lisans	17	5,1
	Doktora	2	,6
Branş	Sınıf öğretmeni	264	78,6
	Ana sınıfı öğretmeni	33	9,8
	İngilizce öğretmeni	15	4,5
	Din kültürü ve ahlak bilgisi	6	1,8
	Rehber öğretmen	11	3,3
	Özel eğitim öğretmeni	7	2,1
Medeni durum	Bekar	26	7,7
	Evli	310	92,3
Çocuk sayısı	Yok	25	7,4
	1 çocuk	92	27,4
	İki çocuk	189	56,3
	3 çocuk	27	8,0
	Dört çocuk	3	,9
	5 çocuk ve daha fazla	0	0,0
Gelir	1700-2000 TL	0	0,0
	2100-3000 TL	42	12,5
	3100-4000 TL	236	70,2
	4100-5000 TL	26	7,7
	5100 TL ve üstü	32	9,5
Top gelir	5000 TL ve altı	71	21,1
	5001-6000 TL	67	19,9
	6001-7000 TL	82	24,4
	7001-8000 TL	49	14,6
	8001 TL ve üstü	67	19,9
Görev yıl	1-5 yıl	9	2,7
	6-11 yıl	18	5,4
	12-17 yıl	41	12,2
	18-23 yıl	120	35,7
	24 yıl ve daha fazla	148	44,0
Ders saati	15 saatten az	9	2,7
	16-20 saat	13	3,9
	21-25 saat	8	2,4
	26-30 saat	252	75,0
	30 saat ve daha fazla	54	16,1

Çizelge 4.16'da belirtildiği üzere araştırmaya katılan 346 öğretmenin %72,3'ü kadın öğretmenler, %27,7'sini ise erkek öğretmenler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin yaşlarına ait bulgular ise araştırmaya katılan öğretmenlerin %5,4'ü 20-30 yaş , %17,0 31-40 yaş, %43,8'i 41-50 yaş, %33,9'unu ise 51 yaş ve üzeri öğretmenlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %11,0 ön lisans mezunu olduğu, %83,3'ünün lisans mezunu olduğu,%5,1'nin yüksek lisans mezunu olduğu, %0,6'sının ise doktora seviyesinde öğrenime sahip olduğu tespit edilmiştir. %9,8'inin sınıf öncesi öğretmeni, %78,6'sının sınıf öğretmeni, %4,5'i İngilizce öğretmeni, %1,8'i din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, %3,3'ünün rehber öğretmeni, %2,1'i ise özel eğitim öğretmeni olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %92,3'ü evli, %7,7'si ise bekâr olarak tespit edilmiştir. Öğretmenlerin %7,4'ünün çocuk sahibi olmadıkları tespit edilmiş olup %27,4'ünün bir çocuğu, %56,3'ünün iki çocuğu,%8,0' üç çocuğu, %0,9'unun ise dört çocuk sahibi oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden hiçbirinin beş ve daha fazla çocuk sahibi olmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin %12,5'i iki bin yüz ile üç bin aralığında gelir sahibi oldukları, %70,2'sinin üç bin yüz ile dört bin Aralığında, %7,7'sinin dört bin yüz ile beş bin Aralığında, %9,5'i ise beş bin yüz ve üstü gelir seviyesine sahip oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden hiçbirinin gelir seviyesi bin yedi yüz ile iki bin aralığında değildir. %21,1'i 5000TL ve altında gelire sahip olduğu, %19,9'u 5001TL-6000TL aralığında gelir, %24,4'ünün 6001TL-7000TL aralığında gelire, %14,6'sı 7001TL-8000TL Aralığında, %19,9'u ise 8001TL ve üstü gelire sahip olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Öğretmenlerin %2,7'si 1-5 yıl Aralığında,%5,4'ü 6-11 yıl, %12,2'si 12-17 yıl, %35,7'si ise 18-23 yıl aralığında görev yapmakta olduğu tespit edilmiştir. Ders saati değişkenine göre dağılım ise %2,7'si 15 saatten daha az, %3,9'u 16-20 saat, %2,4'ü 21-25 saat, %75,0'ı 26-30 saat, %16,1'i ise 30 saat ve üstü derse girmektedirler.

Çizelge 4.17. Aktivitelere Katılım, Yaşam Tatmini ve İş Tatmini Betimsel İstatistikler

	n	Çarpıklık	Basıklık
İş Tatmini Faktör1	336	-,490	,884
İş Tatmini Faktör2	336	-,043	-,090
İş Tatmini	336	-,427	1,298
Yaşam Tatmini	336	-,431	-,201
Fiziksel aktiviteler	336	,898	1,611
Açık alan aktiviteleri	336	,020	-,010
Grup aktiviteleri	336	1,464	1,288
Kültürel aktiviteler	336	,658	1,035
Hobiler	336	1,565	2,827
Diğer aktiviteler	336	,026	,980

Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Düzeyi, İş Tatmini ve alt boyutları ile Yaşam Tatmini puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri -3 ile +3 arasında olduğundan analizlerinde parametrik olan test teknikleri kullanılmıştır.

Çizelge 4.18. Aktivitelere Katılım Düzeyi, İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		İçsel Doyum	Dışsal Doyum	İş Tatmini	Yaşam Tatmini
Fiziksel aktiviteler	r	,006	-,026	-,012	,035
	p	,916	,630	,823	,517
Açık alan aktiviteleri	r	,198**	,151**	,189**	,092
	p	,000	,006	,001	,091
Grup aktiviteleri	r	-,091	-,069	-,087	-,163**
	p	,095	,210	,113	,003
Kültürel aktiviteler	r	,008	-,023	-,009	-,042
	p	,877	,681	,875	,444
Hobiler	r	-,129*	-,036	-,087	-,120*
	p	,018	,511	,110	,028
Diğer aktiviteler	r	,060	,047	,058	,001
	p	,273	,395	,291	,981
Yaşam Tatmini	r	,481**	,358**	,454**	1
	p	,000	,000	,000	

p* $<$ 0,05; p** $<$ 0,01=ilişki var; p $>$ 0,05=ilişki yok

Aktivitelere Katılım Düzeyi, İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Korelasyon)

Açık alan aktivitelerine katılım ile İçsel Doyum arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki ($r=,198$); Dışsal Doyum arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki ($r=,151$); İş Tatmini arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki ($r=,189$) bulunmaktadır.

Grup aktivitelerine katılım ile Yaşam Tatmini arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki ($r=-,163$) bulunmaktadır.

Hobilere katılım ile İçsel Doyum arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki ($r=-,129$); Yaşam Tatmini arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki ($r=-,120$) bulunmaktadır.

Yaşam Tatmini ile İçsel Doyum arasında pozitif yönlü orta bir ilişki ($r=,481$); Dışsal Doyum arasında pozitif yönlü orta bir ilişki ($r=,358$); İş Tatmini arasında pozitif yönlü orta bir ilişki ($r=,454$) bulunmaktadır.

Çizelge 4.19. Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Yaşam Tatminine Etkisi

Bağımlı Değ	Bağımsız Değ.	F	p	Katsayı	t	p	R2
Yaşam Tatmini	Fiziksel aktiviteler			,096	1,155	,249	
	Açık alan aktiviteleri			,161	1,504	,133	
	Grup aktiviteleri	3,209	,004	-,849	-3,176	,002*	,055
	Kültürel aktiviteler			-,085	-,829	,408	
	Hobiler			-,159	-1,788	,075	
	Diğer aktiviteler			,036	,625	,532	

p* < 0,05 = etki var; p > 0,05 = etki yok

Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Yaşam Tatminine Etkisi (Regresyon)

Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Yaşam Tatminine etkisini incelemek amacıyla kurulan regresyon modeli anlamlıdır (p = ,004 < 0,05). Buna göre Grup aktivitelerine katılım Yaşam Tatminini negatif etkilemektedir (p = ,002 < 0,05 katsayı = -,849); Yaşam Tatminindeki değişimin %6'sı Grup aktivitelerine katılım tarafından açıklanmaktadır.

Çizelge 4.20. Aktivitelere Katılım Düzeylerinin İş Tatminine Etkisi

Bağımlı Değ	Bağımsız Değ.	F	p	Katsayı	t	p	R2
İş Tatmini	Fiziksel aktiviteler			-,011	-1,105	,270	
	Açık alan aktiviteleri			,048	3,626	,000*	
	Grup aktiviteleri	3,566	,002	-,054	-1,635	,103	,061
	Kültürel aktiviteler			-,007	-,514	,607	
	Hobiler			-,015	-1,349	,178	
	Diğer aktiviteler			,007	,977	,329	

p* < 0,05 = etki var; p > 0,05 = etki yok

Aktivitelere Katılım Düzeylerinin İş Tatminine Etkisi (Regresyon)

Aktivitelere Katılım Düzeylerinin İş Tatminine etkisini incelemek amacıyla kurulan regresyon modeli anlamlıdır (p = ,001 < 0,05). Buna göre Açık alan aktivitelerine katılım İş Tatminini pozitif etkilemektedir (p = ,002 < 0,05 katsayı = ,048); İş Tatminindeki değişimin %6'sı Açık alan aktivitelerine katılım tarafından açıklanmaktadır.

Çizelge 4.21. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi

Cinsiyet		n	Ortalama	ss	t	p
İçsel Doyum	Kadın	243	4,16	0,50	1,701	,090
	Erkek	93	4,05	0,55		
Dışsal Doyum	Kadın	243	3,71	0,55	2,041	,042*
	Erkek	93	3,56	0,64		
İş Tatmini	Kadın	243	3,93	0,47	2,057	,040*
	Erkek	93	3,81	0,55		
Yaşam Tatmini	Kadın	243	17,09	3,96	3,298	,001*
	Erkek	93	15,49	3,96		
Fiziksel aktiviteler	Kadın	243	10,63	2,99	1,519	,130
	Erkek	93	10,08	3,07		
Açık alan aktiviteleri	Kadın	243	8,88	2,22	-0,427	,670
	Erkek	93	9,00	2,48		
Grup aktiviteleri	Kadın	243	3,47	0,77	-2,640	,009*
	Erkek	93	3,78	1,05		
Kültürel aktiviteler	Kadın	243	9,05	2,28	3,287	,001*
	Erkek	93	8,12	2,40		
Hobiler	Kadın	243	11,95	2,61	-1,882	,061
	Erkek	93	12,54	2,49		
Diğer aktiviteler	Kadın	243	19,28	4,02	-2,298	,022*
	Erkek	93	20,44	4,50		

p* $<$ 0,05=fark var; p $>$ 0,05=fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi (t testi)

Kadınlar ile erkekler arasında Dışsal Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde bayanlarda erkeklere göre Dışsal Doyum daha fazladır. Kadınlar ile erkekler arasında İş Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde bayanlarda erkeklere göre iş tatmini daha fazladır. Kadınlar ile erkekler arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde Kadınlarda erkeklere göre yaşam tatmini daha fazladır. Kadınlar ile erkekler arasında Grup aktivitelerine katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde erkeklerde kadınlara göre Grup aktivitelerine katılım daha fazladır.

Kadınlar ile erkekler arasında Kültürel aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde kadınlarda erkeklere göre Kültürel aktivitelere katılım daha fazladır. Kadınlar ile erkekler arasında Diğer aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde erkeklerde kadınlara göre Diğer aktivitelere katılım daha fazladır.

Çizelge 4.22. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Yaş Açısından İncelenmesi

Yaş	n	Ortalama	ss	F	p	Tukey
İçsel Doyum	20-30 yaş	18	3,85	7,235	,000*	1-4
	31-40 yaş	57	3,99			2-4
	41-50 yaş	147	4,10			3-4
	51 yaş ve üzeri	114	4,29			0,49
Dışsal Doyum	20-30 yaş	18	3,54	3,647	,013*	2-4
	31-40 yaş	57	3,56			3-4
	41-50 yaş	147	3,62			0,53
	51 yaş ve üzeri	114	3,81			0,55
İş Tatmini	20-30 yaş	18	3,70	6,089	,000*	1-4
	31-40 yaş	57	3,78			2-4
	41-50 yaş	147	3,86			3-4
	51 yaş ve üzeri	114	4,05			0,47
Yaşam Tatmini	20-30 yaş	18	15,67	1,865	,135	
	31-40 yaş	57	15,89			4,53
	41-50 yaş	147	16,60			3,80
	51 yaş ve üzeri	114	17,24			3,99
Fiziksel aktiviteler	20-30 yaş	18	11,17	1,717	,163	
	31-40 yaş	57	11,07			3,06
	41-50 yaş	147	10,48			3,20
	51 yaş ve üzeri	114	10,08			2,69
Açık alan aktiviteleri	20-30 yaş	18	9,39	2,823	,039*	3-4
	31-40 yaş	57	9,00			2,27
	41-50 yaş	147	8,52			2,21
	51 yaş ve üzeri	114	9,30			2,26
Grup aktiviteleri	20-30 yaş	18	4,11	13,212	,000*	1-3
	31-40 yaş	57	3,96			0,91
	41-50 yaş	147	3,58			0,86
	51 yaş ve üzeri	114	3,24			0,64
Kültürel aktiviteler	20-30 yaş	18	8,83	0,891	,446	
	31-40 yaş	57	9,25			2,03
	41-50 yaş	147	8,69			2,39
	51 yaş ve üzeri	114	8,68			2,33
Hobiler	20-30 yaş	18	13,50	2,469	,062	
	31-40 yaş	57	12,39			2,62
	41-50 yaş	147	12,05			2,24
	51 yaş ve üzeri	114	11,82			2,85
Diğer aktiviteler	20-30 yaş	18	19,94	1,005	,391	
	31-40 yaş	57	20,40			4,35
	41-50 yaş	147	19,50			4,29
	51 yaş ve üzeri	114	19,27			3,46

$p^*<0,05$ =fark var; $p>0,05$ =fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Yaş Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Farklı yaş grupları arasında İçsel Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 51 yaş ve üzeri olanlarda İçsel Doyum en fazla iken yaş azaldıkça ortalama da düşmektedir. Tukey testine göre 51 yaş ve üzeri olanlarda İçsel Doyum diğer yaştakilere göre daha fazladır.

Farklı yaş grupları arasında Dışsal Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 51 yaş ve üzeri olanlarda Dışsal Doyum en fazla iken yaş azaldıkça ortalama da düşmektedir. Tukey testine göre 51 yaş ve üzeri olanlarda Dışsal Doyum 20-30 ve 31-40 yaş arası olanlara göre daha fazladır.

Farklı yaş grupları arasında İş Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 51 yaş ve üzeri olanlarda İş Tatmini en fazla iken yaş azaldıkça tatmin de düşmektedir. Tukey testine göre 51 yaş ve üzeri olanlarda İş Tatmini diğer yaştakilere göre daha fazladır.

Farklı yaş grupları arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Farklı yaş grupları arasında Açık alan aktivitelerine katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 20-30 yaş arası olanlarda Açık alan aktivitelerine katılım en fazla iken 41-50 yaş arası olanlarda en azdır. Tukey testine göre 51 yaş ve üzeri olanlarda Açık alan aktivitelerine katılım 41-50 yaş arası olanlara göre daha fazladır.

Farklı yaş grupları arasında Grup aktivitelerine katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 20-30 yaş arası olanlarda Grup aktivitelerine katılım en fazla iken yaş arttıkça katılım düşmektedir. Tukey testine göre 20-30 yaş arası olanlarda Grup aktivitelerine katılım 41-50 yaş arası ile 51 yaş ve üzeri olanlara göre daha fazladır. 31-40 yaş arası olanlarda Grup aktivitelerine katılım 41-50 yaş arası ile 51 yaş ve üzeri olanlara göre daha fazladır. 41-50 yaş arası olanlarda Grup aktivitelerine katılım 51 yaş ve üzeri olanlara göre daha fazladır.

Çizelge 4.23. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Öğrenim Açısından İncelenmesi

Öğrenim		n	Ortalama	ss	F	p	Tukey
İçsel Doyum	Ön lisans	37	37	4,32	6,145	,002*	1-3
	Lisans	280	280	4,13			2-3
	Yüksek lisans/Doktora	19	19	3,82			
Dışsal Doyum	Ön lisans	37	37	3,78	6,121	,002*	1-3
	Lisans	280	280	3,68			2-3
	Yüksek lisans/Doktora	19	19	3,24			
İş Tatmini	Ön lisans	37	37	4,05	7,103	,001*	1-3
	Lisans	280	280	3,90			2-3
	Yüksek lisans/Doktora	19	19	3,53			
Yaşam Tatmini	Ön lisans	37	16,70	4,34	0,050	,951	
	Lisans	280	16,66	4,00			
	Yüksek lisans/Doktora	19	16,37	3,79			
Fiziksel aktiviteler	Ön lisans	37	9,73	3,04	1,441	,238	
	Lisans	280	10,55	3,01			
	Yüksek lisans/Doktora	19	10,95	3,12			
Açık alan aktiviteleri	Ön lisans	37	8,46	2,43	0,819	,442	
	Lisans	280	8,97	2,26			
	Yüksek lisans/Doktora	19	9,00	2,45			
Grup aktiviteleri	Ön lisans	37	3,32	0,75	1,872	,155	
	Lisans	280	3,60	0,88			
	Yüksek lisans/Doktora	19	3,42	0,77			
Kültürel aktiviteler	Ön lisans	37	8,16	2,42	3,483	,032*	1-3
	Lisans	280	8,80	2,30			
	Yüksek lisans/Doktora	19	9,89	2,60			
Hobiler	Ön lisans	37	12,19	3,08	0,038	,963	
	Lisans	280	12,09	2,52			
	Yüksek lisans/Doktora	19	12,21	2,62			
Diğer aktiviteler	Ön lisans	37	18,84	4,51	0,723	,486	
	Lisans	280	19,68	4,07			
	Yüksek lisans/Doktora	19	19,95	5,26			

p* < 0,05 = fark var; p > 0,05 = fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Öğrenim Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Öğrenimi farklı olan gruplar arasında İçsel Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ön lisans mezunu olanlarda İçsel Doyum en fazla iken eğitim düzeyi arttıkça ortalama düşmektedir. Tukey testine göre ön lisans ve lisans mezunu olanlarda İçsel Doyum yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha fazladır. Öğrenimi farklı olan gruplar arasında Dışsal Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ön lisans mezunu olanlarda Dışsal Doyum en fazla iken eğitim düzeyi arttıkça ortalama düşmektedir. Tukey testine göre ön lisans ve lisans mezunu olanlarda Dışsal Doyum yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha fazladır. Öğrenimi farklı olan gruplar arasında İş Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde ön lisans mezunu olanlarda İş Tatmini en fazla iken eğitim düzeyi arttıkça tatmin düşmektedir. Tukey testine göre ön lisans ve lisans mezunu olanlarda İş Tatmini yüksek lisans/doktora mezunu olanlara göre daha fazladır.

Öğrenimi farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Öğrenimi farklı olan gruplar arasında Kültürel aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde yüksek lisans/doktora mezunu olanlarda Kültürel aktivitelere katılım en fazla iken eğitim düzeyi azaldıkça katılım da azalmaktadır. Tukey testine göre yüksek lisans mezunu olanlarda Kültürel aktivitelere katılım ön lisans mezunu olanlara göre daha fazladır.

Çizelge 4.24. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Branş Açısından İncelenmesi

Branş		n	Ortalama	ss	F	p
İçsel Doyum	Sınıf öğretmeni	264	4,14	0,51	2,425	,066
	Ana sınıfı öğretmeni	33	4,21	0,49		
	İngilizce öğretmeni	15	3,80	0,61		
	Rehber öğretmen	11	4,06	0,46		
Dışsal Doyum	Sınıf öğretmeni	264	3,65	0,57	0,968	,408
	Ana sınıfı öğretmeni	33	3,79	0,52		
	İngilizce öğretmeni	15	3,52	0,76		
	Rehber öğretmen	11	3,57	0,51		
İş Tatmini	Sınıf öğretmeni	264	3,89	0,49	1,690	,169
	Ana sınıfı öğretmeni	33	4,00	0,48		
	İngilizce öğretmeni	15	3,66	0,65		
	Rehber öğretmen	11	3,81	0,43		
Yaşam Tatmini	Sınıf öğretmeni	264	16,65	4,04	1,615	,186
	Ana sınıfı öğretmeni	33	16,91	4,23		
	İngilizce öğretmeni	15	14,40	3,91		
	Rehber öğretmen	11	17,09	3,27		
Fiziksel aktiviteler	Sınıf öğretmeni	264	10,38	2,93	0,460	,711
	Ana sınıfı öğretmeni	33	10,70	3,27		
	İngilizce öğretmeni	15	10,33	2,47		
	Rehber öğretmen	11	11,36	4,78		
Açık alan aktiviteleri	Sınıf öğretmeni	264	8,93	2,23	0,403	,751
	Ana sınıfı öğretmeni	33	8,88	2,39		
	İngilizce öğretmeni	15	8,27	2,58		
	Rehber öğretmen	11	8,91	2,47		
Grup aktiviteleri	Sınıf öğretmeni	264	3,52	0,85	0,381	,767
	Ana sınıfı öğretmeni	33	3,67	0,78		
	İngilizce öğretmeni	15	3,47	0,64		
	Rehber öğretmen	11	3,64	1,12		
Kültürel aktiviteler	Sınıf öğretmeni	264	8,71	2,27	1,822	,143
	Ana sınıfı öğretmeni	33	8,91	2,63		
	İngilizce öğretmeni	15	8,60	2,47		
	Rehber öğretmen	11	10,36	2,80		
Hobiler	Sınıf öğretmeni	264	12,18	2,58	2,365	,071
	Ana sınıfı öğretmeni	33	11,15	2,44		
	İngilizce öğretmeni	15	12,20	1,86		
	Rehber öğretmen	11	13,27	3,23		
Diğer aktiviteler	Sınıf öğretmeni	264	19,51	4,11	0,233	,873
	Ana sınıfı öğretmeni	33	19,70	4,22		
	İngilizce öğretmeni	15	19,67	4,50		
	Rehber öğretmen	11	20,55	4,32		

$p^*<0,05$ =fark var; $p>0,05$ =fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Branş Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Branşı farklı olan gruplar arasında İş Tatmini ve alt boyutları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Branşı farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Branşı farklı olan gruplar arasında aktivitelere katılım düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Çizelge 4.25. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Medeni Durum Açısından İncelenmesi

Medeni durum		n	Ortalama	ss	t	p
İçsel Doyum	Bekar	26	3,72	0,76	-2,980	,006*
	Evli	310	4,17	0,47		
Dışsal Doyum	Bekar	26	3,28	0,76	-2,770	,010*
	Evli	310	3,70	0,55		
İş Tatmini	Bekar	26	3,50	0,70	-3,115	,004*
	Evli	310	3,93	0,46		
Yaşam Tatmini	Bekar	26	13,77	3,99	-3,102	,004*
	Evli	310	16,89	3,93		
Fiziksel aktiviteler	Bekar	26	10,73	3,03	0,442	,659
	Evli	310	10,46	3,02		
Açık alan aktiviteleri	Bekar	26	8,19	1,96	-1,677	,094
	Evli	310	8,97	2,31		
Grup aktiviteleri	Bekar	26	3,69	0,74	0,832	,406
	Evli	310	3,55	0,88		
Kültürel aktiviteler	Bekar	26	8,88	2,75	0,217	,829
	Evli	310	8,78	2,31		
Hobiler	Bekar	26	12,65	2,98	1,117	,265
	Evli	310	12,06	2,55		
Diğer aktiviteler	Bekar	26	17,08	5,46	-2,496	,019*
	Evli	310	19,81	4,00		

$p^*<0,05$ =fark var; $p>0,05$ =fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Medeni Durum Açısından İncelenmesi (t testi)

Bekâr ile evli olanlar arasında İçsel Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde evlilerde bekâr olanlara göre İçsel Doyum daha fazladır. Bekâr ile evli olanlar arasında Dışsal Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde evlilerde bekâr olanlara göre Dışsal Doyum daha fazladır. Bekâr ile evli olanlar arasında İş Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde evlilerde bekâr olanlara göre İş Tatmini daha fazladır. Bekâr ile evli olanlar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde evlilerde bekâr olanlara

göre Yaşam Tatmini daha fazladır. Bekâr ile evli olanlar arasında Diğer aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde evlilerde bekâr olanlara göre Diğer aktivitelere katılım daha fazladır.

Çizelge 4.26. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Çocuk Sayısı Açısından İncelenmesi

Çocuk Sayısı		n	Ortalama	ss	F	p	Tukey
İçsel Doyum	Yok	25	4,00	0,76	3,799	,011*	2-3
	1 çocuk	92	4,00	0,51			
	İki çocuk	189	4,20	0,46			
	3-4 çocuk	30	4,21	0,52			
Dışsal Doyum	Yok	25	3,57	0,87	1,724	,162	
	1 çocuk	92	3,57	0,56			
	İki çocuk	189	3,71	0,53			
	3-4 çocuk	30	3,76	0,58			
İş Tatmini	Yok	25	3,78	0,78	3,091	,027*	2-3
	1 çocuk	92	3,79	0,49			
	İki çocuk	189	3,95	0,45			
	3-4 çocuk	30	3,99	0,51			
Yaşam Tatmini	Yok	25	15,72	4,26	3,484	,016*	2-4
	1 çocuk	92	15,82	4,16			
	İki çocuk	189	16,94	3,88			
	3-4 çocuk	30	18,10	3,71			
Fiziksel aktiviteler	Yok	25	11,68	3,02	2,944	,033*	1-3
	1 çocuk	92	10,72	3,09			
	İki çocuk	189	10,11	2,88			
	3-4 çocuk	30	11,10	3,35			
Açık alan aktiviteleri	Yok	25	8,76	2,80	0,533	,660	
	1 çocuk	92	9,12	2,03			
	İki çocuk	189	8,80	2,31			
	3-4 çocuk	30	9,13	2,50			
Grup aktiviteleri	Yok	25	3,92	0,95	3,351	,019*	1-4
	1 çocuk	92	3,68	0,88			
	İki çocuk	189	3,48	0,86			
	3-4 çocuk	30	3,33	0,66			
Kültürel aktiviteler	Yok	25	9,96	3,23	3,473	,016*	1-3
	1 çocuk	92	9,08	2,15			
	İki çocuk	189	8,53	2,17			
	3-4 çocuk	30	8,57	2,82			
Hobiler	Yok	25	12,84	3,18	0,743	,527	
	1 çocuk	92	12,09	2,47			
	İki çocuk	189	12,05	2,58			
	3-4 çocuk	30	11,93	2,48			
Diğer aktiviteler	Yok	25	19,92	7,24	0,398	,755	
	1 çocuk	92	19,91	3,73			
	İki çocuk	189	19,48	3,69			
	3-4 çocuk	30	19,13	5,13			

$p^*<0,05$ =fark var; $p>0,05$ =fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Çocuk Sayısı Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Çocuk sayısı farklı olan gruplar arasında İçsel Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 3-4 çocuğu olanlarda İçsel Doyum en fazla iken çocuk sayısı azaldıkça ortalama da azalmaktadır. Tukey testine göre iki çocuğu olanlarda İçsel Doyum bir çocuğu olanlara göre daha fazladır.

Çocuk sayısı farklı olan gruplar arasında İş Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 3-4 çocuğu olanlarda İş Tatmini en fazla iken çocuk sayısı azaldıkça tatmin de azalmaktadır. Tukey testine göre iki çocuğu olanlarda İş Tatmini bir çocuğu olanlara göre daha fazladır.

Çocuk sayısı farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 3-4 çocuğu olanlarda Yaşam Tatmini en fazla iken çocuk sayısı azaldıkça tatmin de azalmaktadır. Tukey testine göre 3-4 çocuğu olanlarda Yaşam Tatmini bir çocuğu olanlara göre daha fazladır.

Çocuk sayısı farklı olan gruplar arasında Fiziksel aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde çocuğu olmayanlarda Fiziksel aktivitelere katılım en fazla iken iki çocuğu olanlarda en azdır. Tukey testine göre çocuğu olmayanlarda Fiziksel aktivitelere katılım iki çocuğu olanlara göre daha fazladır.

Çocuk sayısı farklı olan gruplar arasında Grup aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde çocuğu olmayanlarda Grup aktivitelere katılım en fazla iken çocuk sayısı arttıkça katılım azalmaktadır. Tukey testine göre çocuğu olmayanlarda Grup aktivitelere katılım 3-4 çocuğu olanlara göre daha fazladır.

Çocuk sayısı farklı olan gruplar arasında Kültürel aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde çocuğu olmayanlarda Kültürel aktivitelere katılım en fazla iken iki çocuğu olanlarda en azdır. Tukey testine göre çocuğu olmayanlarda Kültürel aktivitelere katılım iki çocuğu olanlara göre daha fazladır.

Çizelge 4.27. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Gelir Açısından İncelenmesi

Gelir	n	Ortalama	ss	F	p	Tukey
İçsel Doyum	2100-3000 TL	42	4,08	0,46	0,394	,758
	3100-4000 TL	236	4,15	0,52		
	4100-5000 TL	26	4,10	0,60		
	5100 TL ve üstü	32	4,07	0,50		
Dışsal Doyum	2100-3000 TL	42	3,72	0,63	0,470	,703
	3100-4000 TL	236	3,65	0,57		
	4100-5000 TL	26	3,76	0,55		
	5100 TL ve üstü	32	3,61	0,59		
İş Tatmini	2100-3000 TL	42	3,90	0,48	0,173	,914
	3100-4000 TL	236	3,90	0,50		
	4100-5000 TL	26	3,93	0,53		
	5100 TL ve üstü	32	3,84	0,50		
Yaşam Tatmini	2100-3000 TL	42	15,57	5,04	1,543	,203
	3100-4000 TL	236	16,67	3,83		
	4100-5000 TL	26	17,31	3,69		
	5100 TL ve üstü	32	17,31	3,99		
Fiziksel aktiviteleri	2100-3000 TL	42	10,52	3,41	0,645	,586
	3100-4000 TL	236	10,47	2,65		
	4100-5000 TL	26	11,08	4,18		
	5100 TL ve üstü	32	9,97	3,90		
Açık alan aktiviteleri	2100-3000 TL	42	8,74	2,79	0,775	,509
	3100-4000 TL	236	8,96	2,04		
	4100-5000 TL	26	9,31	3,03		
	5100 TL ve üstü	32	8,47	2,66		
Grup aktiviteleri	2100-3000 TL	42	3,71	1,07	0,681	,564
	3100-4000 TL	236	3,55	0,84		
	4100-5000 TL	26	3,46	0,76		
	5100 TL ve üstü	32	3,47	0,88		
Kültürel aktiviteler	2100-3000 TL	42	9,10	3,05	3,611	,014*
	3100-4000 TL	236	8,54	1,96		
	4100-5000 TL	26	9,88	3,08		
	5100 TL ve üstü	32	9,31	2,91		
Hobiler	2100-3000 TL	42	12,90	3,19	3,507	,016*
	3100-4000 TL	236	11,82	2,33		
	4100-5000 TL	26	12,50	2,86		
	5100 TL ve üstü	32	12,88	2,97		
Diğer aktiviteler	2100-3000 TL	42	20,05	5,70	0,744	,527
	3100-4000 TL	236	19,38	3,64		
	4100-5000 TL	26	20,19	5,87		
	5100 TL ve üstü	32	20,16	4,11		

p* < 0,05 = fark var; p > 0,05 = fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Gelir Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Geliri farklı olan gruplar arasında İş Tatmini ve alt boyut puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır (p > 0,05).

Geliri farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır (p > 0,05).

Geliri farklı olan gruplar arasında Kültürel aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır (p < 0,05). Puan ortalamaları incelendiğinde geliri 4100-5000 TL arası olanlarda Kültürel aktivitelere katılım en fazla iken 3100-4000 TL arası

olanlarda en azdır. Tukey testine göre geliri 4100-5000 TL arası olanlarda Kültürel aktivitelere katılım 3100-4000 TL arası olanlara göre daha fazladır.

Geliri farklı olan gruplar arasında Hobilere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde geliri 2100-3000 TL arası olanlarda Hobilere katılım en fazla iken 3100-4000 TL arası olanlarda en azdır. Tukey testine göre geliri 2100-3000 TL arası olanlarda Hobilere katılım 3100-4000 TL arası olanlara göre daha fazladır.

Çizelge 4.28. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Toplam Gelir Açısından İncelenmesi

Toplam Gelir		n	Ortalama	ss	F	p	Tukey
İçsel Doyum	5000 TL ve altı	71	3,92	0,61	4,588	,001*	1-2
	5001-6000 TL	67	4,16	0,53			1-4
	6001-7000 TL	82	4,14	0,41			1-5
	7001-8000 TL	49	4,23	0,47			
	8001 TL ve üstü	67	4,25	0,47			
Dışsal Doyum	5000 TL ve altı	71	3,62	0,65	0,369	,831	
	5001-6000 TL	67	3,64	0,63			
	6001-7000 TL	82	3,67	0,48			
	7001-8000 TL	49	3,70	0,55			
	8001 TL ve üstü	67	3,72	0,58			
İş Tatmini	5000 TL ve altı	71	3,77	0,59	1,941	,103	
	5001-6000 TL	67	3,90	0,52			
	6001-7000 TL	82	3,90	0,40			
	7001-8000 TL	49	3,96	0,47			
	8001 TL ve üstü	67	3,99	0,49			
Yaşam Tatmini	5000 TL ve altı	71	14,70	4,23	6,642	,000*	1-3
	5001-6000 TL	67	16,43	4,40			1-4
	6001-7000 TL	82	17,15	3,56			1-5
	7001-8000 TL	49	17,82	3,76			
	8001 TL ve üstü	67	17,45	3,39			
Fiziksel aktiviteler	5000 TL ve altı	71	10,37	3,06	1,157	,330	
	5001-6000 TL	67	9,84	2,90			
	6001-7000 TL	82	10,72	2,79			
	7001-8000 TL	49	10,69	3,34			
	8001 TL ve üstü	67	10,79	3,10			
Açık alan aktiviteleri	5000 TL ve altı	71	8,49	2,02	1,642	,163	
	5001-6000 TL	67	8,60	2,53			
	6001-7000 TL	82	9,26	2,31			
	7001-8000 TL	49	9,02	2,61			
	8001 TL ve üstü	67	9,18	1,96			
Grup aktiviteleri	5000 TL ve altı	71	3,72	0,97	1,840	,121	
	5001-6000 TL	67	3,48	0,82			
	6001-7000 TL	82	3,55	0,80			
	7001-8000 TL	49	3,69	0,98			
	8001 TL ve üstü	67	3,37	0,74			
Kültürel aktiviteler	5000 TL ve altı	71	8,68	2,49	0,757	,554	
	5001-6000 TL	67	8,81	2,85			
	6001-7000 TL	82	9,15	1,93			
	7001-8000 TL	49	8,49	2,58			
	8001 TL ve üstü	67	8,67	1,89			

Çizelge 4.28. (devam) İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Toplam Gelir Açısından İncelenmesi

Hobiler	5000 TL ve altı	71	12,80	3,05	2,647	,033*	1-5
	5001-6000 TL	67	12,06	2,33			
	6001-7000 TL	82	12,16	2,76			
	7001-8000 TL	49	12,08	2,44			
	8001 TL ve üstü	67	11,39	1,99			
Diğer aktiviteler	5000 TL ve altı	71	19,01	4,82	1,103	,355	
	5001-6000 TL	67	19,34	4,00			
	6001-7000 TL	82	20,29	4,30			
	7001-8000 TL	49	19,29	3,55			
	8001 TL ve üstü	67	19,85	3,90			

p* $<$ 0,05=fark var; p $>$ 0,05=fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Toplam Gelir Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Toplam geliri farklı olan gruplar arasında İşsel Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde toplam geliri 8001 TL ve üstü olanlarda Dışsal Doyum en fazla iken 5000 TL ve altı olanlarda en azdır. Tukey testine göre toplam geliri 5001-6000 TL, 7001-8000 TL, 8001 TL ve üstü olanlarda İşsel Doyum 5000 TL ve altı olanlara göre daha fazladır.

Toplam geliri farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde toplam geliri 7001-8000 TL arası olanlarda Yaşam Tatmini en fazla iken 5000 TL ve altı olanlarda en azdır. Tukey testine göre toplam geliri 6001-7000 TL, 7001-8000 TL, 8001 TL ve üstü olanlarda Yaşam Tatmini 5000 TL ve altı olanlara göre daha fazladır.

Toplam geliri farklı olan gruplar arasında Hobilere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde toplam geliri 5000 TL ve altı olanlarda Hobilere katılım en fazla iken 8001 TL ve üstü olanlarda en azdır. Tukey testine göre toplam geliri 5000 TL ve altı olanlarda Hobilere katılım 8001 TL ve üstü olanlara göre daha fazladır.

Çizelge 4.29. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Görev Yılı Açısından İncelenmesi

Görev Yılı	n	Ortalama	ss	F	p	Tukey	
İçsel Doyum	1-11 yıl	27	3,98	0,61	8,887	,000*	1-4
	12-17 yıl	41	3,96	0,47			2-4
	18-23 yıl	120	4,03	0,49			3-4
	24 yıl ve daha fazla	148	4,29	0,48			
Dışsal Doyum	1-11 yıl	27	3,63	0,77	5,265	,001*	2-4
	12-17 yıl	41	3,53	0,59			3-4
	18-23 yıl	120	3,55	0,52			
	24 yıl ve daha fazla	148	3,80	0,55			
İş Tatmini	1-11 yıl	27	3,80	0,64	8,115	,000*	2-4
	12-17 yıl	41	3,75	0,46			3-4
	18-23 yıl	120	3,79	0,47			
	24 yıl ve daha fazla	148	4,04	0,47			
Yaşam Tatmini	1-11 yıl	27	16,26	4,43	3,442	,017*	3-4
	12-17 yıl	41	15,90	4,57			
	18-23 yıl	120	16,03	3,53			
	24 yıl ve daha fazla	148	17,43	4,06			
Fiziksel aktiviteler	1-11 yıl	27	11,48	3,32	1,507	,213	
	12-17 yıl	41	10,68	3,24			
	18-23 yıl	120	10,53	2,95			
	24 yıl ve daha fazla	148	10,20	2,94			
Açık alan aktiviteleri	1-11 yıl	27	8,44	3,06	1,533	,206	
	12-17 yıl	41	9,22	1,97			
	18-23 yıl	120	8,66	2,02			
	24 yıl ve daha fazla	148	9,12	2,40			
Grup aktiviteleri	1-11 yıl	27	4,07	1,11	12,543	,000*	1-4
	12-17 yıl	41	3,80	0,93			2-4
	18-23 yıl	120	3,72	0,88			3-4
	24 yıl ve daha fazla	148	3,26	0,67			
Kültürel aktiviteler	1-11 yıl	27	8,81	2,90	0,259	,855	
	12-17 yıl	41	9,07	1,90			
	18-23 yıl	120	8,70	2,10			
	24 yıl ve daha fazla	148	8,78	2,55			
Hobiler	1-11 yıl	27	13,41	3,53	3,501	,016*	1-3
	12-17 yıl	41	12,59	2,16			1-4
	18-23 yıl	120	11,79	1,92			
	24 yıl ve daha fazla	148	12,00	2,88			
Diğer aktiviteler	1-11 yıl	27	20,00	5,62	0,819	,484	
	12-17 yıl	41	20,27	4,60			
	18-23 yıl	120	19,72	3,76			
	24 yıl ve daha fazla	148	19,24	4,10			

p* $<$ 0,05=fark var; p $>$ 0,05=fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Görev Yılı Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Görev yılı farklı olan gruplar arasında İçsel Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 24 yıl ve daha fazla süredir çalışanlarda İçsel Doyum en fazla iken 12-17 yıl arası olanlarda en azdır. Tukey testine göre görev süresi 24 yıl ve daha fazla olanlarda İçsel Doyum 1-11 yıl, 12-17 yıl ve 18-23 yıl olanlara göre daha fazladır. Görev yılı farklı olan gruplar arasında Dışsal Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 24 yıl ve daha fazla süredir çalışanlarda Dışsal Doyum en fazla iken 12-17 yıldır çalışanlarda en azdır. Tukey testine göre görev süresi 24 yıl ve daha fazla olanlarda Dışsal Doyum 12-17 yıl ve 18-23 yıl olanlara göre daha fazladır.

Görev yılı farklı olan gruplar arasında İş Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 24 yıl ve daha fazla süredir çalışanlarda İş Tatmini en fazla iken 12-17 yıldır çalışanlarda en azdır. Tukey testine göre görev süresi 24 yıl ve daha fazla olanlarda İş Tatmini 12-17 yıl ve 18-23 yıl olanlara göre daha fazladır.

Görev yılı farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 24 yıl ve daha fazla süredir çalışanlarda Yaşam Tatmini en fazla iken 12-17 yıl arası süredir çalışanlarda en azdır. Tukey testine göre görev süresi 24 yıl ve daha fazla olanlarda Yaşam Tatmini 18-23 yıl olanlara göre daha fazladır.

Görev yılı farklı olan gruplar arasında Grup aktivitelerine katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 1-11 yıl arası süredir çalışanlarda Grup aktivitelerine katılım en fazla iken görev yılı arttıkça katılım düşmektedir. Tukey testine göre görev süresi 1-11 yıl arası olanlarda Grup aktivitelerine katılım 12-17 yıl, 18-23 yıl, 24 yıl ve daha fazla olanlara göre daha fazladır. Görev yılı farklı olan gruplar arasında Hobilere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 1-11 yıl arası süredir çalışanlarda Hobilere katılım en fazla iken 18-23 yıl arası süredir çalışanlarda en azdır. Tukey testine

göre görev süresi 1-11 yıl arası olanlarda Hobilere katılım 18-23 yıl, 24 yıl ve daha fazla olanlara göre daha fazladır.

Çizelge 4.30. İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Girilen Ders Saati Açısından İncelenmesi

Haftada girdiğiniz ders saati?		n	Ortalama	ss	F	p	Tukey
İçsel Doyum	25 saatten az	30	3,95	0,56	5,075	,007*	1-2 2-3
	26-30 saat	252	4,18	0,49			
	30 saat ve daha fazla	54	4,00	0,55			
Dışsal Doyum	25 saatten az	30	3,72	0,66	,489	,614	
	26-30 saat	252	3,65	0,56			
	30 saat ve daha fazla	54	3,72	0,63			
İş Tatmini	25 saatten az	30	3,83	0,57	,560	,572	
	26-30 saat	252	3,92	0,48			
	30 saat ve daha fazla	54	3,86	0,56			
Yaşam Tatmini	25 saatten az	30	15,93	4,55	1,218	,297	
	26-30 saat	252	16,84	3,89			
	30 saat ve daha fazla	54	16,13	4,27			
Fiziksel aktiviteler	25 saatten az	30	9,80	2,64	0,921	,399	
	26-30 saat	252	10,58	3,01			
	30 saat ve daha fazla	54	10,39	3,24			
Açık alan aktiviteleri	25 saatten az	30	8,60	3,04	1,656	,193	
	26-30 saat	252	9,04	2,08			
	30 saat ve daha fazla	54	8,48	2,70			
Grup aktiviteleri	25 saatten az	30	3,40	0,86	0,549	,578	
	26-30 saat	252	3,58	0,86			
	30 saat ve daha fazla	54	3,56	0,90			
Kültürel aktiviteler	25 saatten az	30	8,57	3,06	1,158	,315	
	26-30 saat	252	8,72	2,13			
	30 saat ve daha fazla	54	9,22	2,83			
Hobiler	25 saatten az	30	13,20	3,23	3,791	,024*	1-2
	26-30 saat	252	11,92	2,43			
	30 saat ve daha fazla	54	12,41	2,78			
Diğer aktiviteler	25 saatten az	30	19,27	5,48	0,474	,623	
	26-30 saat	252	19,73	3,84			
	30 saat ve daha fazla	54	19,19	4,93			

p* < 0,05 = fark var; p > 0,05 = fark yok

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Haftalık Girilen Ders Saati Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Haftalık girdiği ders saati farklı olan gruplar arasında İçsel Doyum açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde haftalık 26-30 saat arası derse girenlerde İçsel Doyum en fazla iken 25 saatten az girenlerde en azdır. Tukey testine göre ders saati 26-30 saat olanlarda İçsel Doyum 25 saatten az, 30 saat ve daha fazla olanlara göre daha fazladır.

Haftalık girdiği ders saati farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Haftalık girdiği ders saati farklı olan gruplar arasında Hobilere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde haftalık 25 saatten az derse girenlerde Hobilere katılım en fazla iken 26-30 saat girenlerde en azdır. Tukey testine göre ders saati 25 saatten az olanlarda Hobilere katılım 26-30 saat olanlara göre daha fazladır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Serbest zaman alinyazında yaşam tatmininin ilişkilendirildiği kavramlar içerisinde serbest zaman tatmini, ciddi serbest zaman, serbest zaman faydası, boş zaman katılımı, boş zamanda algılanan özgürlük, boş zaman davranışında motivasyon kavramları sıklıkla çalışılmaktadır. Bireyler boş zamanlarını iyi değerlendirdiğinde, yaşam tatminlerini olumlu yönde etkileyen farklı sebeplerle ve ihtiyaçlarla, açık veya kapalı alanlarda, pasif veya aktif olarak, kentsel veya kırsal alanlarda çeşitli aktivitelere katılırlar (Lapa ve Ağyar, 2012). Bu çalışmada da öğretmenlerin boş zaman katılımlarının iş ve yaşam tatminleri üzerindeki etki incelenmiştir.

Araştırmaya Ankara Yenimahalle ilçesinde bulunan ilkokullarda görev yapan 336 öğretmen dâhil edilmiştir. Katılımcıların 243'ünü kadınlar,93'ünü erkekler oluşturmaktadır. Çalışmada aktivitelere katılım, fiziksel aktiviteler, açık alan aktiviteleri, grup aktiviteleri, kültürel aktiviteler, hobiler ve diğer aktiviteler olmak üzere altı grupta ele alınmıştır. Çalışmanın amacı öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılımları ile yaşam tatmini ve iş tatmini arasındaki ilişki düzeyleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bulgular incelendiğinde elde edilen bilgiler ise şu şekildedir, Açık alan aktivitelerine katılım ile İş Tatmini içsel alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki tespit edilmiştir ($r=,227$); İş Tatmini arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki ($r=,194$) bulunmaktadır.

Grup aktivitelerine katılım ile Yaşam Tatmini arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki ($r=-,163$) bulunmaktadır. Hobilere katılım ile İş Tatmini içsel alt boyutu arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ($r=-,181$); İş Tatmini dışsal alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki ($r=,141$)Yaşam Tatmini arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki ($r=-,120$) bulunmaktadır.

Yaşam Tatmini ile İş Tatmini içsel alt boyutu arasında pozitif yönlü orta bir ilişki ($r=,426$); İş Tatmini dışsal alt boyutu arasında pozitif yönlü orta bir ilişki ($r=,332$); İş Tatmini arasında pozitif yönlü orta bir ilişki ($r=,468$) bulunmaktadır. İş tatmini ve yaşam tatmini birbirlerini olağan olarak etkilemektedir. Öcal (2008), yapmış olduğu çalışmasında iş tatminin artması sonucunda yaşam tatmininin de arttığını ortaya koymuştur. Diğer yandan yapılan regresyon analizinde aktivitelere katılım düzeyinin yaşam tatmini üzerindeki etki incelenmiş olup aralarında negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır ($p=,002<0,05$

katsayı=-,849, bu değişimin nedeni ise grup aktivitelerine katılım düzeyi ile açıklanmaktadır.

Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Yaşam Tatminine etkisini incelemek amacıyla kurulan regresyon modeli anlamlıdır ($p=,004<0,05$). Buna göre Grup aktivitelerine katılım Yaşam Tatminini negatif etkilemektedir ($p=,002<0,05$ katsayı=-,849); Yaşam Tatminindeki değişimin %6'sı Grup aktivitelerine katılım tarafından açıklanmaktadır. Karaman (2015), spor merkezi katılımcılarıyla yapmış olduğu çalışmasında boş zamanlarında rekreasyonel aktivitelerine katılan bireylerin yaşam tatmin düzeyleri de yüksek çıkmıştır.

Aktivitelere Katılım Düzeylerinin İş Tatminine etkisini incelemek amacıyla kurulan regresyon modeli anlamlıdır ($p=,001<0,05$). Buna göre Açık alan aktivitelerine katılım İş Tatminini pozitif etkilemektedir ($p=,002<0,05$ katsayı=,867); İş Tatminindeki değişimin %7's Açık alan aktivitelerine katılım tarafından açıklanmaktadır.

Öğretmenlerin aktivitelerine katılımlarının demografik değişkenlere göre incelendiğinde, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre iş tatmini ve yaşam tatmini düzeylerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Özel (2015), çalışmasında kadınların iş tatmin düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğu sonucunu elde etmiş ve bu çalışmada elde edilen bulgularla örtüşmektedir.

Aktivitelerine katılımda cinsiyet değişkeni önemli farklar ortaya koymaktadır. Kültürel aktivitelerine ve hobi aktivitelerine kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla katıldıkları gözlemlenmiştir($p<0,05$). Kadın ile erkek katılımcılar arasında puan sıra ortalamaları incelendiğinde kadınların Hobi Amaçlı rekreasyon aktivitelerine katılım düzeyleri daha fazladır. Şimşek, Ergül ve Yüksel(2015), araştırmalarında rekreatif etkinliklere %56 oranında kadınların daha fazla katılım gösterdiklerini saptamışlardır. Bu bilgiler ışığında bizim çalışmamızı destekler niteliktedir.

Erkek öğretmenlerin ise grup aktiviteleri ve diğer aktivitelerine katılımlarının kadın öğretmenlere göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir($p<0,05$).Arı(2017), yapmış olduğu çalışmasında cinsiyet değişkeninin boş zaman aktivitelerine katılımlarında anlamlı farklar olduğunu bulgusuna ulaşmıştır ve bu çalışmayla örtüşmektedir. Bedir(2016), yapmış olduğu çalışmasında bu çalışmadan farklı olarak boş zaman aktivitelerine katılımda cinsiyet

değişkeni arasında herhangi bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durumu örneklem farklılığı ile açıklamak mümkün gözükmemektedir.

Öğretmenlerin yaş değişkenine göre aktiviteler incelendiğinde, yaş ortalamaları arttıkça aktivite katılım düzeyleri azalmaktadır. Yaş değişkeninin yaşam tatmini üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır, ancak iş tatmini üzerinde etkisi söz konusudur. Araştırmanın sonucu ile aynı sonucu elde eden Öztürk(2014), sınıf öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada yaş değişkeninin yaşam tatmini üzerinde bir etkisi olmadığı sonucunu elde etmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde 51 yaş ve üzeri olanlarda İş Tatmini en fazla iken yaş azaldıkça tatmin de düşmektedir. Yaş arttıkça tatmin düzeyi de aynı oranda arttığı tespit edilmiştir. Ancak araştırma sonucuna aksi bir sonuç elde eden Başara(2013) öğretmenler ile yapmış olduğu çalışmada yaş değişkeninin iş tatmini üzerinde farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmayı destekleyen bir başka çalışma ise Çevik ve Korkmaz (2014), Çalışmalarında yaş arttıkça iş tatminin arttığı sonucuna ulaşmışlardır ve İş doyumunun en yüksek olduğu yaş grubu 65 ve üstü olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlerin eğitim düzeyleri ile yaşam tatminleri arasında bir ilişki söz konusu değil iken iş tatmininde oldukça etkili olduğu tespit edilmiştir. Eğitim seviyesi arttıkça iş tatmin seviyesi azalma göstermektedir. Kaplan(2014), sağlık çalışanları üzerinde yaptığı çalışmada aynı sonuca ulaşmıştır ve bizim çalışmamızı da destekler niteliktedir. Yine eğitim seviyesinin aktivitelere katılımında da etkili olduğu gözlenmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça aktivite katılımları da artmaktadır.

Diğer bir demografik değişken, öğretmenlerin medeni durumlarına göre iş ve yaşam tatminleri ile boş zaman aktivitelerine katılımları arasında farklılıklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evli olan öğretmenlerin bekâr olan öğretmenlere göre iş ve yaşam tatminleri daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öztürk (2014), sınıf öğretmenleri ile yapmış olduğu çalışmada elde ettiği bulgular bu çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Öztürk(2014)'de öğretmenlerin medeni durum değişkeninin yaşam tatmininde etkili olduğu ve evli olanların bekâr olan öğretmenlere göre tatmin düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aktivitelere katılımlarda diğer aktiviteler grubunda katılım evli olanların bekâr olanlara göre daha fazla katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

İş Tatmini, Yaşam Tatmini ve Aktivitelere Katılım Düzeylerinin Çocuk Sayısı Açısından İncelenmesi (ANOVA). Öğretmenlerin sahip oldukları çocuk sayısı ile İş tatmini ve yaşam tatmini arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde 3-4 çocuğu olanlarda tatmin en fazla iken çocuk sayısı azaldıkça tatmin de azalmaktadır. Alan yazına bakıldığında Alsat(2016) hastane çalışanları ile yapmış olduğu çalışmada çocuk sahibi olma değişkeninin iş tatmini üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aktivitelere katılım düzeylerinde ise durum farklılaşmaktadır. Puan ortalamaları incelendiğinde çocuk sayısı arttıkça fiziksel aktivitelere, grup aktivitelerine ve kültürel aktivitelere katılım azalmaktadır. Açık hava, hobi ve diğer aktivitelerde anlamlı farklılık görülmemiştir.

Geliri farklı olan gruplar arasında İş Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde geliri 4100-5000 TL arası olanlarda İş Tatmini en fazla iken 3100-4000 TL arası olanlarda en azdır. Gelir iş tatmini üzerinde belirleyici bir görev üstlenmektedir. Geliri farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Çalışmayı destekler nitelikte Aşan ve Erenler (2008) akademisyenlerle yapmış oldukları çalışmalarında gelirin yaşam tatmini üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Kültürel aktivitelere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde geliri 4100-5000 TL arası olanlarda Kültürel aktivitelere katılım en fazla iken 3100-4000 TL arası olanlarda en azdır. Gelir arttıkça kültürel aktivitelere katılım da artmaktadır. Alanyazında çalışmayı destekler nitelikteki başka bir çalışma olan, Boylu ve Paçacıoğlu(2016) çalışmalarında boş zaman faaliyetleri ve gelir düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Düşük gelir düzeyi boş zaman aktivitelerine katılımı sınırlandırmakta, dolayısıyla yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Hobilere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde geliri 2100-3000 TL arası olanlarda Hobilere katılım en fazla iken 3100-4000 TL arası olanlarda en azdır. Gelir arttıkça hobilere katılım azalma göstermektedir. Elde edilen bu sonucu destekleyen bir diğer çalışma ise Binarbaşı(2006) öğretmenle ile yapmış olduğu çalışmada aktivitelere katılımında yüksek gelirin belirleyici olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum öğretmenler

için yazmak, şarkı söylemek, fotoğrafçılık, müzik aleti çalmak vb. gibi aktivitelerin yapılması çok fazla bir ücret gerektirmemesi ile açıklanabilmektedir.

Toplam geliri farklı olan gruplar arasında İş Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde toplam geliri 8001 TL ve üstü olanlarda İş Tatmini en fazla iken 5000 TL ve altı olanlarda en azdır.

Toplam geliri farklı olan gruplar arasında Yaşam Tatmini açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde toplam geliri 7001-8000 TL arası olanlarda Yaşam Tatmini en fazla iken 5000 TL ve altı olanlarda en azdır.

Toplam geliri farklı olan gruplar arasında Hobilere katılım açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Puan ortalamaları incelendiğinde toplam geliri 5000 TL ve altı olanlarda Hobilere katılım en fazla iken 8001 TL ve üstü olanlarda en azdır.

Görev yılı değişkenine göre İş tatmini ve yaşam tatmininde anlamlı farklar söz konusudur. İş tatmini içsel alt boyutu incelendiğinde görev yılı arttıkça iş tatmini de artmaktadır. Çalışmayı destekleyen bir başka çalışma ise Düru(2015), Öğretmenler ile yapmış olduğu çalışmasında görev yılı arttıkça tatmin düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak iş tatmini diğer alt boyutu olan dışsal faktörler ele alındığında görev yılı arttıkça tatmin azalmaktadır. Bunun nedenini ise iş tatmini alt boyutu olan dışsal değişkenlerin yani yönetici karar ve tutumlarının, terfi imkânı olmaması ve diğer meslek gruplarına göre çalışma koşullarının daha az iyi olması gibi durumlarla açıklamak mümkündür. Kıvılcım (2014), Öğretmenlerle yapmış olduğu çalışmasında görev yılı arttıkça tatmin azalmaktadır sonucuna ulaşmıştır. Görev yılı arttıkça yaşam tatmini de artış göstermektedir. Aktivitelere katılım anlamında görev yılı arttıkça grup aktivitelerine katılım azalma göstermektedir. Bunun nedenini ise görev yılı artarken pek doğal olarak bireyin yaşı da artmaktadır, yaş ilerledikçe daha sakin ve pasif aktiviteler tercih edilmesi beklenebilir. Yine aynı şekilde öğretmenlerin yaşları arttıkça hobilere katılım azalma göstermektedir.

Boş zamanın nasıl değerlendirileceği bireyin tercihi, yaşadığı çevre ve sahip olduğu kültürel özelliklere bağlı olarak şekil alacaktır. Yapılmış olan daha önceki çalışmalarda boş

zamanının etkili değerlendirmesi ile bireyin sağlıklı olma, yaşam mutluluğu, yaşam tatmini, verimlilik, iş performansı gibi sağladığı olumlu etkilerinden söz edilmektedir (Sevin ve şahin, 2018: 296).

Öğretmenler, meslekleri ile ilgili pek çok sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bunlar; ücret, yönetim, birlikte çalışılan kimseler, örgütsel ortam, denetim ve çalışma koşullarının yetersizliği gibi değişkenler olup beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamada ve meslekleri ile ilgili girişimlerde birer engel oluşturabilmektedir (Başara, 2013).

Boş zaman değerlendirme aktiviteleri (rekreasyonel aktiviteler/etkinlikler), insanlık için eski çağlardan bu yana yaşam için önemli unsurlardan biri konumundadır. 21.yüzyılda toplumlar değişen yaşam koşulları ve büyüyen nüfusla birlikte kalabalıklaşan şehir yaşamı ve yaşam mücadelesi için kazanç elde etmek, geçimi sağlamak adına yoğun çalışma koşullarına maruz kalmaktadır. Bu yoğun çalışma koşullarında bireyler çoğunlukla boş zamanlarını dinlenmek ve rahatlamakla geçirerek bir sonraki iş gününe hazır olmayı, zinde ve enerji dolu olmayı hedeflemektedirler. Ancak bireyler bu tercihlerinden dolayı, vücudun diğer gereksinimlerini karşılamaya yardımcı olan rekreasyonel aktiviteleri ihmal etmektedir. Bu durum bireylerin yaşam kalitesini etkilemekte ve buna ek olarak fiziksel, psikolojik ve sosyal anlamda zayıf kalmalarına sebep olmaktadır. Tüm bu edenler yaşam tatminini etkilemektedirler.

şahin (2010), ilköğretim öğretmenleri üzerine yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin yaşam doyumu düzeyleri incelendiğinde örneklemin %82,3'ü yüksek, %15,4'ü orta, %2,3'ü düşük yaşam doyumu düzeyine sahip çıkmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin mesleki tükenmişlik yaşadıkları ve aynı zamanda yaşam doyumu düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Yani, öğretmenler işinde mutlu değil ama iş harici yaşamlarında kendilerini iyi hissetmektedir. Bu durum, öğretmenlerin tamamen bireyselleştini, işini sadece kendini ve ailesini daha iyi imkânlarda yaşatabilmek için yaptığı ile açıklanabilir.

Bireylerin rekreasyonel etkinliklere katılım sıklığına sadece çalışma saatleri ve geçim kaygısı etki etmemektedir. Pek çok faktör bireylerin rekreasyonel aktivitelere katılım düzeylerini etkilemektedir. Yapılan bu araştırmayla, öğretmenlerin rekreasyonel aktivitelere

katılım düzeylerinin hangi demografik faktörlerden etkilendiği sorusuna cevap bulunmaya çalışılmıştır.

Elde Edilen Veri Analizleri Sonuçlarına Göre Öneriler;

Öğretmenlik mesleği dünyanın her ülkesinde olduğu gibi bizim ülkemizde de önemli meslek guruplarından birini oluşturmaktadır. Birtakım olumsuz düşünce ve davranışlar öğretmenlerimizi yıpratırsa da Türk toplumu olarak önemli bir yere sahip meslek gurubudur. Örgüt içerisinde üretim faktörlerinin en etkili ve en zor kontrol edileni emek faktörüdür(Alsat, 2016).

Girdisi ve çıktısı insan olan eğitim kurumlarında, zorunlu eğitimin beraberinde getirdiği bir sorunsal olan öğrenci sayısının giderek artmasına bağlı olarak öğretmen başına düşen öğrenci sayısındaki artış, okullardaki teknolojik yetersizlikler, öğretmenlerin ücretlerini yetersiz algılaması, eğitim konusunda sunulan fırsatların sınırlılığı, vb. gibi bazı olumsuzluklar öğretmenlerin iş tatmini ve yaşam tatmini anlamında olumsuz etkilemektedir (Kösterelioğlu, 2011).

Eğitim alanında da merkezde olan öğretmenlerdir ve onların daha çok çalışma isteği yaratabilecek unsurları bularak öğretmenlerin beklentilerini yüksek düzeyde karşılayabilmek ve her gün okullarına istekli gelip, mesleklerini severek icra etmelerini sağlamak gerekmektedir. Öğretmenlerin topluma sağlıklı bireyler yetiştirebilmeleri için yaptıkları işten tatmin olmaları ve bu anlamda kendi yaşam tatminlerinin de üst düzeyde olması halinde verimli çalışmaları mümkün olabilecektir.

KAYNAKLAR

- Akgül, B.M. (2011). *Farklı Kültürlerdeki Bireylerin Boş Zaman Aktivitelerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi; Ankara-Londra Örneği*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akın, Ö. ve Çolak, H.E. (2012).“İnsan Kaynakları Yönetimi Uygulamalarıyla Örgütsel Performans Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 85-114.
- Akoğlan Kozak, M. (2017). *Rekreasyonel Liderlik ve Turist Rehberliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akyıldız, M. (2013).” Boş Zaman “Ciddi” Bir Bakış; Boş Zaman Araştırmalarında Ciddi Boş Zaman Teorisi”. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 46-59.
- Alsatt, O.Ç. (2016). *Çalışan Motivasyonunu Etkileyen Faktörlerin İş Tatminine Etkisinin Belirlenmesine Yönelik Bir Uygulama*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Altunay, B.R, Balcı, V. (2015), “Ankara İli Keçiören İlçesindeki İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zaman Etkinliklerine Katılım Motivasyonu”. *Spor ve Performans araştırmaları Dergisi*. 9(1), 50-63.
- Altunay, B.R. (2015). *Ankara İli Keçiören İlçesindeki İlköğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zaman Etkinliklerine Katılım Motivasyonu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ardahan, F., Turgut, T., Kalkan Kaplan, A. (2016). *Her Yönüyle Rekreasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Argan, M. (2007). *Eğlence Pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Arı, Ç. (2018). *Pedagojik Formasyonda Kayıtlı Öğretmen Adaylarının Boş Zaman Yönetimler Ve Yaşam Kaliteleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arıkan, R. (2011) *Araştırma Yöntem ve Teknikleri* (1.Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Arslan, M. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Rekreasyonel Faaliyetlere Katılımını Engelleyen Faktörlerin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Aşan, Ö., Erenler, E. (2008) “İş Tatmini ve Yaşam Tatmini İlişkisi” *Süleyman Demirel Üniversitesi. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(2), 203-216.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M.E., Kahraman, A. (2005). *Teknik Öğretmenlerde Yaşam Doyumu, İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.14.s:115-129

- Aytaç, Ö. (2002). “ Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 231-260.
- Başara, H. (2013). *İlköğretim Okulları 1. Kademesinde Görev Yapan Öğretmenlerin İş Tatmininin Değerlendirilmesi (Ankara İli Çankaya İlçesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Girne Amerikan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Girne.
- Baştemur, Y. (2006). *İş Tatmini ile Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkiler. Kayseri Emniyet Müdürlüğünde bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Bedir, F. (2016). *Boş Zaman (Rekreasyonel) Aktivitelerinin Stresin Üstesinden Gelebilmeye Rolünün İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Binarbaşı, S. (2006). *Kütahya İlinde İlköğretim Okullarında görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Alışkanlıklarının Tespiti ve İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Boylu, A., Paçacıoğlu, B. (2016) “Yaşam kalitesi ve göstergeleri” *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8(15), 137-150.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). “Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı” *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 32, 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (24.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chen, H.Y., Lee, C. W., Tseng, W.K. (2012) “Differentiation Research On Employ Satisfaction And Happiness For European Invested And Local Chinese Companies”. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 57, 549 – 554.
- Chiu, L.K., Kayat, K. (2010). “Physcological Determinants Of Leisure Time Physical Activity Participation Among Public University Students in Malaysia”. *AJTLHE*, 2(2), 33-45
- Çevik, K.N., Korkmaz, O. (2014). “Türkiye’deki Yaşam Doyumu Ve İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İki Değişkenli Sıralı Probit Model Analizi” *Niğde üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(1), 126-145.
- Çöl, G. (2015). *Özel Gereksinimi Olan Çocukların Boş Zaman Aktivitelerine Katılımını Etkileyen Faktörler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dağlı, A., Baysal, N. (2016).” Yaşam Doyumu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1262.
- Diener, E.D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., Griffin S. (1985). “The Satisfaction with Life Scale”. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.

- Dikmen, A. (1995). “İş doyumu Yaşam Doyumu İlişkisi”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 50(3-4), 115-140.
- Düru, M.Ş. (2015). *Okul Yöneticilerinin Liderlik Davranış Düzeylerinin Öğretmenlerin İş Tatmini Üzerindeki Etkisi: Bir Alan Araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Emre, G. (2016). *İş Tatmini ve Örgütsel Bağlılık Etkileşimi: İstanbul İli Lojistik Firmaları Çalışanları Üzerine Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Eroler, M. (2015). *Resmi Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Boş Zamanlarını Değerlendirmelerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Filiz, Z. (2014). “Öğretmenlerin iş doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 10(23), 157-171.
- Fişne, M. (2009). *Fiziksel Aktivitelere Katılım Düzeyinin, Üniversite Öğrencileri Akademik Başarıları, İletişim Becerileri ve Yaşam Tatminleri Üzerine Etkilerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Fromm, E. (1990). *Sağlıklı Toplum* (Çev. Y. Salman, Z. Tanrısever). İstanbul: Payel Yayıncılık.
- Fromm, E. (1995). *Umut Devrimi* (2. Baskı). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Gençtürk, A., Memiş, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ve iş doyumlarının demografik faktörler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(3).
- Gezer, H.(2014). *Spor yapan ve spor yapmayan emniyet teşkilatı mensuplarının yaşam Doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Gilovich, T., Kumar, A., Jampol, L. (2014). “A wonderful Life: experiential consumption And the pursuit of happiness” *Journal of Consumer Psychology*, (4), 1-14.
- Gökçe, H. (2008), *Serbest Zaman Doyumunun Yaşam Doyumu ve Sosyo Demografik Değişkenlerle İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Gözel, E, Halat, E. (2010), “İlköğretim Okulu Öğretmenleri ve Zaman Yönetimimi” *Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6, 73-89.
- Hazar, A. (2009). *Rekreasyon ve Animasyon* (Geliştirilmiş 3.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- İnternet: <https://mebbis.meb.gov.tr/kurumlistesi.aspx>, Son Erişim Tarihi: 20.05.2016
- İnternet: <https://open.alberta.ca/publications/2013-alberta-recreation-survey>, Son Erişim Tarihi: 18.11.2016.

- İnternet: Kok. K.J, Goh. L.Y, Can .C.C, (2014). “ Meaningful life and happiness: Perspective from Malaysian Youth.” *The Social Science Journal*, (2014), <http://dx.doi.org/10.1016/j.soscij.2014.10.002>, Son Erişim Tarihi:
- İskender, A. (2015). *İş Görenlerin İş ve Serbest Zaman Çatışma Düzeyleri İle Mesleki Tükenmişlik ve Yaşam Tatmini İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kaas, E.T. (2015). *Üniversite Öğrencilerinde, Rekreasyon Aktivitelerine Katılım, Yaşam Tatmini, Algılanan Stres ve Benlik Saygısının İncelenmesi*. III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı 5-7 Kasım Eskişehir 568-576
- Kaas, E.T., Çerez, H., Türkmen, M. (2015). *Antalya Emniyet Müdürlüğünde Çalışanları Serbest Zaman Aktivitelerine Katılımları, Benlik Saygısı, Yaşam Tatmini ve Serbest Zaman Tatmini Açısından İncelenmesi*. III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. Bildiriler Kitabı 5-7 Kasım Eskişehir 452-461.
- Kaba, İ.C. (2009). *Türkiye’deki Üniversitelerde Kampüs Rekreasyonunun Mevcut Durumu Ve Kampüs Rekreasyon Modellemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaplan, H. (2014). *İş Doyumu- Yaşam Doyumu İlişkisi (Denizli Servergazi Devlet Hastanesi Hemşire Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karaca, A. A., Lapa. T.Y (2015). *Serbest Zaman Katılımı, Psikolojik İyi Olma Ve Serbest Zaman Engelleri İle Baş Etme Stratejilerinin Üniversite Öğrencileri Üzerinde İncelenmesi*. III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı 5-7 Kasım Eskişehir, 507-516.
- Karaküçük, S. (2005). *Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme (5.Baskı)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük, S. (2014). *Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme (7. Baskı)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaküçük. S, Gürbüz. B (2007). *Rekreasyon ve Kentleşme*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaman, M. (2015). *Rekreasyonel amaçlı spor yapan bireylerin yaşam tatminleri ve Umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Keser, A. (2005). İş Doyumu Ve Yaşam Doyumu İlişkisi: Otomotiv Sektöründe Bir Uygulama. *İş, Güç Endüstri ilişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 7(2), 52-63.
- Kılbaş, S. (2001). *Rekreasyon Serbest zamanları Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kıvılcım, P. (2014). *Öğretmenlerde iş doyumu, öz yeterlik inancı ve yaşam doyumu ilişkisinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

- Köker, S.(1991). *Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeyinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kösterelioğlu, M.A. (2011). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin İş Yaşam Kalitesi İle İşe Yabancılaşması Arasındaki İlişki*. Doktora Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kraus, R.G. (1990) . *Recreation and Leisure in Modern Society*. 4th edition. Glenview, IL: Scott Foresman/Little Brown Higher Education;
- Lafargue, P. (1999). *Tembellik Hakkı*. (Çev. V. Günyol). İstanbul: Cumhuriyet Gazi Yayınevi.
- Lapa, T.Y., Ağyar, E., Bahadır, Z. (2012). “Yaşam Tatmini, Serbest Zaman Motivasyonu, Serbest Zaman Katılımı: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenleri Üzerine Bir İnceleme”. *Spor Metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 53-59.
- Metin, T.C. (2013). *Boş Zaman Literatürünün Dünyadaki Gelişimi; Leisure Science Dergisinde Yayımlanan Makaleler Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Neumeyer, M. H. and Neumeyer, E. S. (1958). *Leisure and Recreation* (Third Edition). New York: Ronald Press Company, 14-15, 50-57, 231-232.
- Omay, U. (2008). “Boş Zamanın Manipülasyonu ve Çalışma”. *İş Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 10(3), 122-147.
- Öcal, Ö. (2008). *İş- Aile Çatışması, İş Tatmini ve Yaşam Tatmini İlişkisini Belirlemeye Yönelik Tekstil İşletmesi Çalışanlarında Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Özdevecioğlu, M. (2003). *İş Tatmini ve Yaşam Tatmini Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*. 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, Afyon, 693.
- Özdevecioğlu, M., Doruk, N. Ç. (2009). “Organizasyonlarda İş-Aile ve Aile- İş Çatışmalarının Çalışanların İş ve Yaşam Tatminleri Üzerine Etkisi”. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 33, 69-99.
- Özel, N. K. (2015). *İş Doyumu ve Yaşam Doyumu İlişkinin Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: Konaklama İşletmelerinde Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, Z.G. (2014). *Sınıf Öğretmenlerinin Değer Tercihleri İle Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pala, A.(2012). *Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerinin Boş Zaman Değerlendirme Alışkanlıklarının Tespiti ve İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.

- Sabbağ, Ç. Aksoy, E. (2011) . “ Üniversite öğrencileri ve çalışanların boş zaman etkinlikleri; Adıyaman örneği”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 10-23
- Sarol, H, Çimen, Z. (2015). *Neler bedensel engelli bireyleri serbest zaman etkinliğine motive eder*. 3. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. Bildiriler Kitabı 5-7 Kasım Eskişehir 487-492
- Saruhan, G, Göksoy, F. (2015). *Araştırma görevlilerinin sağlığı getirici davranışları ve boş Zamanlarını değerlendirme durumlarının incelenmesi*. 3. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi 5-7 Kasım. Eskişehir.
- Sevin, H.D., Küçük, S. (2016) “ İş görenlerin rekreasyonel etkinliklere katılımları düzeyleri ile çalışma performansları arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik bir araştırma”. *Journal of Recreation and Tourism Research* 3(1) 24-31
- Sevin, H.D., Şahin, D. (2018), “Boş zaman ve Yaşam tatmini”, “Sosyal. Beşeri ve idari Bilimlerde akademik araştırmalar VI.” *Gece Kitaplığı*.(Birinci baskı). Ankara
- Somuncuoğlu, A.B. (2013). *Psikolojik güçlendirme ve iş tatmini arasındaki ilişki ve bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sünbül, A. (2005). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.), *Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (6. Baskı), (243-278). Ankara: Pegem A Yayınları.
- Şahin, E.(2010). *İlköğretim Öğretmenlerinde Yaratıcılık, Mesleki Tükenmişlik ve Yaşam Doyumu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Şener, A. (2009). “Yaşlılık, yaşam doyumu ve boş zaman faaliyetleri”. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-dergisi*, 1-18.
- Şimşek, K.Y, Ergül, C, Yüksel. A. (2015). *Kamu Kurumlarında Rekreasyonel Faaliyetlere Katılan Bireylerin Boş Zaman Etkinliklerine Motive Eden Faktörlerin Ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi*. III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi. . Bildiriler Kitabı 5-7 Kasım Eskişehir 103-113
- Taş, İ. (2011) .*Öğretmenlerde Yaşamın Anlamı, Yaşam Doyumu. Sosyal Karşılaştırma ve İç Dış Kontrol Odağı Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tekirgöl, D Y. (2011). *Çalışanlarda Mesleki Benlik Saygısının İş Tatmini ve Yaşam Mutluluğu İle İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tel Köksalan, M. (2008). Öğretim üyelerinin spor etkinliklerinin sosyolojik olarak İncelenmesi (Doğu Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 261-278.

- Telman, N., Ünsal, P. (2004). *Çalışan Memnuniyeti*. (Birinci baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi* (Dördüncü baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Tezcan, N. (2007). *Rekreasyon Etkinliklerinin Çalışanların Performansı Üzerine Etkilerini İncelenmesi (Kocaeli Trakya Birlik)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Torkildsen, G. (2005). *Leisure and Recreation Management* (Beşinci baskı). London: Chapman & Hall, 46.
- Turanlı, M., Taşpınar Cengiz, D., Bozkır, Ö. (2012). “Üniversiteye giriş sınavındaki başarı Durumuna göre illerin sıralanması” *İstanbul Üniversitesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, 17, 45-68.
- Tuzgöl-Dost, M. (2007). “Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere Göre incelenmesi”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 132-143.
- Yazıcıoğlu, M. (2010). *Boş Zaman Yönetimi ve Rekreatif Faaliyetlerin Analizine İlişkin Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeniçeri, M, Özkan, H, Coşkun, B (2002) “Muğla İl Merkezindeki Memurların Boş Zaman Değerlendirme Eğilimlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma”. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7.

EKLER

EK-1. Anket Formu

Sayın öğretmenler, bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan bu formda çeşitli sorular bulunmaktadır. Öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılımları ile yaşam tatmini ve iş tatmini arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik bu çalışmada ad - soyadı gibi kimliğinizi tanıttıcı bilgiler vermeden formda yer alan tüm soruları doğru ve samimi bir şekilde yanıtlamanızı rica ederim. Araştırmanın değeri ve başarısı tümüyle sizin katılımınıza bağlıdır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.
Derya ŞAHİN
Gazi Üniversitesi
Rekreasyon Yönetimi A.B.D
Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL, SOSYO-KÜLTÜREL VE MESLEKİ ÖZELLİKLER

1. Cinsiyetiniz? Kadın Erkek
2. Yaşınız?
 20-30 31-40 41-50 51 ve üzeri
3. Öğrenim durumunuz?
Ön lisans Lisans Yüksek Lisans Doktora
4. Branşınız?
 Sınıf Öğretmeni Ana Sınıfı Öğretmeni İngilizce Öğretmeni Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öğretmeni
5. Medeni durumunuz?
Bekâr Evli
6. Çocuk sayısı?
Yok, Bir İki Üç Dört Beş ve daha fazla
7. Aylık geliriniz?
 1700-2000 2100-3000 3100-4000 4100-5000 5100 ve üzeri
8. Ailenizin toplam geliri?
9. Görev yılınız?
1-5 yıl 6-11 yıl 12-17 yıl 18-23 yıl 24 yıl ve üzeri
10. Haftada girdiğiniz ders saati?
15 saatten az 16-20 saat 21-25 saat 26-30 saat 30 saat ve üzeri

EK-2. Minnesota İş Tatmin Ölçeği

Şu an Çalıştığınız İşinizden		Hiç Memnun Değilim	Memnun Değilim	Kararsızım	Memnunum	Çok Memnunum
1	Beni her zaman meşgul etmesi bakımından					
2	Bağımsız çalışma imkânının olması bakımından					
3	Ara sıra değişik şeyler yapabilme imkânı bakımından					
4	Toplumda “saygın” bir kişi olma şansını vermesi bakımından					
5	Yöneticimin emrindeki kişileri idare tarzı açısından					
6	Yöneticimin karar verme konusundaki yeterliliği					
7	Vicdanıma ters düşmeyen şeyleri yapabilme imkânı					
8	Sürekli bir işe sahip olma imkânı					
9	Başkaları için bir şeyler yapabilme imkânı					
10	Başkalarına ne yapacaklarını söyleme imkânı					
11	Yeteneklerimi kullanabilme imkânı					
12	İş ile ilgili alınan kararların uygulanmaya konması bakımından					
13	Yaptığım iş ve karşılığında aldığım ücret bakımından					
14	Terfi imkânı olması bakımından					
15	Kendi kararlarımı uygulama serbestliğini bana vermesi bakımından					
16	Mesleğimi yaparken kendi yöntemlerimi kullanabilme imkânı vermesi bakımından					
17	Diğer kamu çalışanlarına göre çalışma koşullarının daha iyi olması.					
18	Çalışma arkadaşlarımla birbiriyle anlaşması					
19	Yaptığım iyi bir iş karşılığında aldığım övgü					
20	İşimden elde ettiğim başarı duygusu					

EK-3. Yaşam Tatmin Ölçeği

Lütfen aşağıdaki soruları dikkatlice okuyunuz ve size en uygun olan kutucuğa "X" işareti koyunuz. Her soruya ilişkin sadece tek bir kutucuğa işaret koyunuz	Kesinlikle Katılmıyor	Katılmıyor	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Yaşamım birçok yönden idealimdekine yakındır.					
2.Yaşam şartlarım mükemmeldir.					
3.Yaşamımdan memnunum.					
4.Yaşamımda şu ana kadar istediğim önemli şeyleri elde ettim					
5.Eğer yaşamımı yeniden yaşayabilsem, hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.					

EK-4. Rekreasyon Faaliyetlerine Katılım Formu

REKREASYON FAALİYETLERİNE KATILIM DÜZEYLERİ FORMU

Lütfen aşağıda yer alan faaliyetlere katılma düzeyinizi (X) işaretini kullanarak belirtiniz 1=Hiç katılmıyorum 2=Yılda birkaç kere katılıyorum 3=Ayda birkaç kere katılıyorum 4=Haftada birkaç kere katılıyorum 5=Günlük Katılıyorum	Hiç katılmıyorum	Yılda birkaç kere katılıyorum	Ayda birkaç kere katılıyorum	Haftada birkaç kere katılıyorum	Günlük Katılıyorum
Fiziksel aktiviteler					
Aerobik/ Fitness					
Badminton					
Bisiklet					
Jimnastik					
Buz pateni					
Yüzme					
Koşu					
Tırmanış					
Yürüyüş					
Tenis					
Masa tenisi					
Dövüş sanatları (judo ve karate gibi)					
Yoga/plates					
Açık alan aktiviteleri					
Okçuluk					
Atv ve arazi araçları kullanmak					
Kuş gözlemciliği					
Bahçecilik					
Parka gitmek					
Dağ tırmanışı					
Balık tutmak					
Golf					
Scuba diving (aletli dalış)					
Kayak					
Kamp yapmak					
Avcılık					
Ata binmek					
Piknik yapmak					
Grup aktiviteleri					
Paintball					
Voleybol					
Basketbol					
Bowling					
Futbol					

EK-4. (devam) Rekreasyon Faaliyetlerine katılım Formu

Kültürel aktiviteler					
Dans (sosyal, halk, bale, caz gibi)					
Konser					
Müze ziyareti					
Tiyatroya gitmek					
Fuar ve festival gibi kültürel etkinliklere katılmak					
Hobiler					
Resim yapmak					
Yazmak (şiir, öykü, deneme)					
Şarkı söylemek					
Müzik aleti çalmak					
Fotoğrafçılık					
Ağaç işleri/ marangozluk/ oymacılık					
El işleri yapmak (örgü, dikiş, tığ işleri)					
Çiçek düzenleme					
Çömlekçilik ve heykeltıraşlık					
Koleksiyonculuk					
Zevk için yemek yapmak					
Diğer aktiviteler					
İnternette vakit geçirmek					
Video oyunları					
Satranç					
Masa/ kart oyunları					
Televizyon seyretmek					
Kitap, dergi ve gazete okumak					
Seyirci olarak spor etkinliklerine katılmak					
Kulüp toplantıları					

EK-5. Hipotezler

H1: Öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılım düzeyleri ile yaşam tatmini ve iş tatmini arasında anlamlı ilişki vardır.

H1:Fiziksel aktivitelere katılım ile İçsel Doyum arasında ilişki vardır	Ret
H1:Fiziksel aktivitelere katılım ile Dışsal Doyum arasında ilişki vardır	Ret
H1:Fiziksel aktivitelere katılım ile İş Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Fiziksel aktivitelere katılım ile Yaşam Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Açık alan aktivitelerine katılım ile İçsel Doyum arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Açık alan aktivitelerine katılım ile Dışsal Doyum arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Açık alan aktivitelerine katılım ile İş Tatmini arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Açık alan aktivitelerine katılım ile Yaşam Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Grup aktivitelerine katılım ile İçsel Doyum arasında ilişki vardır	Ret
H1:Grup aktivitelerine katılım ile Dışsal Doyum arasında ilişki vardır	Ret
H1:Grup aktivitelerine katılım ile İş Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Grup aktivitelerine katılım ile Yaşam Tatmini arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Kültürel aktivitelere katılım ile İçsel Doyum arasında ilişki vardır	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım ile Dışsal Doyum arasında ilişki vardır	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım ile İş Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım ile Yaşam Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Hobilere katılım ile İçsel Doyum arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Hobilere katılım ile Dışsal Doyum arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Hobilere katılım ile İş Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Hobilere katılım ile Yaşam Tatmini arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Diğer aktivitelere katılım ile İçsel Doyum arasında ilişki vardır	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım ile Dışsal Doyum arasında ilişki vardır	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım ile İş Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım ile Yaşam Tatmini arasında ilişki vardır	Ret
H1:Yaşam Tatmini ile İçsel Doyum arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Yaşam Tatmini ile Dışsal Doyum arasında ilişki vardır	Kabul
H1:Yaşam Tatmini ile İş Tatmini arasında ilişki vardır	Kabul

EK-5. (devam) Hipotezler

H2: Öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılım düzeyleri yaşam tatmini ve iş tatminini etkilemektedir.

H1: Fiziksel aktivitelere katılım İş Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Açık alan aktivitelerine katılım İş Tatminini etkilemektedir	Kabul
H1: Grup aktivitelerine katılım İş Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Kültürel aktivitelere katılım İş Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Hobilere katılım İş Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Diğer aktivitelere katılım İş Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Fiziksel aktivitelere katılım Yaşam Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Açık alan aktivitelerine katılım Yaşam Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Grup aktivitelerine katılım Yaşam Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Kültürel aktivitelere katılım Yaşam Tatminini etkilemektedir	Kabul
H1: Hobilere katılım Yaşam Tatminini etkilemektedir	Ret
H1: Diğer aktivitelere katılım Yaşam Tatminini etkilemektedir	Ret

H3: Öğretmenlerin boş zaman aktivitelerine katılım düzeyleri, yaşam tatmini ve iş tatmini demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

H1:Fiziksel aktivitelere katılım cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Açık alan aktivitelerine katılım cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelerine katılım cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Kültürel aktivitelere katılım cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Hobilere katılım cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:İçsel Doyum cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Dışsal Doyum cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:İş tatmini cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Yaşam tatmini cinsiyete göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Fiziksel aktivitelere katılım yaşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Açık alan aktivitelerine katılım yaşa göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Grup aktivitelerine katılım yaşa göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Kültürel aktivitelere katılım yaşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Hobilere katılım yaşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım yaşa göre farklılık göstermektedir	Ret

EK-5. (devam) Hipotezler

H1:İçsel Doyum yaşa göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Dışsal Doyum yaşa göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:İş tatmini yaşa göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Yaşam tatmini yaşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Fiziksel aktivitelere katılım öğrenime göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Açık alan aktivitelere katılım öğrenime göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelere katılım öğrenime göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım öğrenime göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Hobilere katılım öğrenime göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım öğrenime göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İçsel Doyum öğrenime göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Dışsal Doyum öğrenime göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:İş tatmini öğrenime göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1: Yaşam tatmini öğrenime göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Fiziksel aktivitelere katılım branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Açık alan aktivitelere katılım branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelere katılım branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Hobilere katılım branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İçsel Doyum branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Dışsal Doyum branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İş tatmini branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1: Yaşam tatmini branşa göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Fiziksel aktivitelere katılım medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Açık alan aktivitelere katılım medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelere katılım medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Hobilere katılım medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:İçsel Doyum medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Dışsal Doyum medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:İş tatmini medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1: Yaşam tatmini medeni duruma göre farklılık göstermektedir	Kabul

EK-5. (devam) Hipotezler

H1:Fiziksel aktivitelere katılım çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Açık alan aktivitelere katılım çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelere katılım çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Kültürel aktivitelere katılım çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Hobilere katılım çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Diğer aktivitelere katılım çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İşsel Doyum çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Dışsal Doyum çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İş tatmini çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1: Yaşam tatmini çocuk sayısına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Fiziksel aktivitelere katılım gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Açık alan aktivitelere katılım gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelere katılım gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım gelire göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Hobilere katılım gelire göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Diğer aktivitelere katılım gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İşsel Doyum gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Dışsal Doyum gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İş tatmini gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1: Yaşam tatmini gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Fiziksel aktivitelere katılım toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Açık alan aktivitelere katılım toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelere katılım toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Hobilere katılım toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Diğer aktivitelere katılım toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İşsel Doyum toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Dışsal Doyum toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İş tatmini toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Ret
H1: Yaşam tatmini toplam gelire göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Fiziksel aktivitelere katılım görev yılına göre farklılık göstermektedir	Ret

EK-5. (devam) Hipotezler

H1:Açık alan aktivitelerine katılım görev yılına göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelerine katılım görev yılına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Kültürel aktivitelere katılım görev yılına göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Hobilere katılım görev yılına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Diğer aktiviteler katılım görev yılına göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İçsel Doyum görev yılına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Dışsal Doyum görev yılına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:İş tatmini görev yılına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Yaşam tatmini görev yılına göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Fiziksel aktivitelere katılım ders saatine göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Açık alan aktivitelerine katılım ders saatine göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Grup aktivitelerine katılım ders saatine göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Kültürel aktivitelere katılım ders saatine göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Hobilere katılım ders saatine göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Diğer aktivitelere katılım ders saatine göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İçsel Doyum ders saatine göre farklılık göstermektedir	Kabul
H1:Dışsal Doyum ders saatine göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:İş tatmini ders saatine göre farklılık göstermektedir	Ret
H1:Yaşam tatmini ders saatine göre farklılık göstermektedir	Kabul

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı: : ŞAHİN, Derya
 Uyruğu : T.C.
 Doğum Tarihi ve Yeri : 10.10. 1977 - Ankara
 Medeni Hali : Evli
 Telefon : 0506 885 68 77
 e-mail : deryabergul030@gmail.com
 : derya.sahin@hbv.edu.tr

Eğitim Bilgileri

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı	Devam Ediyor
Lisans	Gazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Rekreasyon Yönetimi Bölümü	2010-2014

Yabancı dil

İngilizce

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2015	Kent Koop İlkokulu	Eğitmen
2013	Datça Belediyesi	Halkla ilişkiler

Yayınlar

- Kızanlıklı, M., Şahin, D., Güçer, E. (2016). “Spor Merkezleri Web Sayfası İçerik Analizi. Ankara İlinde Bir Uygulama”. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi Journal of Sports and Performance Researches*, 8(3), 252-265.
- Sevin, H.D., Şahin, D. (2018). *Boş zaman ve Yaşam tatmini*, “Sosyal. Beşeri ve idari Bilimlerde akademik araştırmalar VI. Gece Kitaplığı.(Birinci baskı). Ankara.
- Sevin, H. D., Şahin, D. (2019). “Investigation of Teachers' Participation in Leisure Activities and Life Satisfaction in Terms of Demographic Variables”. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 7(2), 1437-1460.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

